VOIE, Revue religieuse russe
CALE
ORGANUL GÂNDULUI RELIGIOS RUS. editat de N. A. BERDYAEV, cu participarea lui B. P. VYSHESLAVTSEV.
În cărțile anterioare ale Căii au fost publicate articole de următorii autori: N.N. Bezobrazova, E. Belenson, N. A. Berdyaeva, P. Bitsilli, N. Bubnova, prot. S. Bulgakov, R. Walter, B. P. Vyshsslavtsev, Frank Gaven (America), M. Georgievsky, S. Gessen, N. N. Gluboiovsky, I. Hofstetter, V. Grinevich, Ieromonah Lev Gillet, L A. Zander, V. A. Zander, N. Zernoga, V.V. Zynkov-skago, pr. A. Elchaninova, P. K. Ivanova, Yu. Ivasek, V. N. Ilyin, A. Karpova, L. P. Karsavina, A. Kartasheva, N. A. Klepinina, S. Kavertz (America), K. Kern (Anglia), G. Kolpakchi, L. Kozlovsky (t) (Polonia), G. G. Kuhlman, T. Ts. Basel), M. Litvyak, N. O. Lossky, J. Maritain (Franța), K. Mochulsky, Ya. Menshikov, P. I. Novgorodtsev (f), prot. Nalimov (t), S. Ollarla (Anglia), A. Pogodin, R. Pletnev, A. Polotebneva, V. Rastorguev, N Reimers, A. M. Remizov, D. Remenko, rus Inoia (Rusia), Yu. Sazonova, contele A Saltykov, N. Sarafanov, K. Serezhniev, E. Skobtsova (Mama Maria), I. Smolich, V. Speransky, O. A. Stepun, I. Stratonov, V. Seseman, P. Tillich (Germania), N. Timashev, S Troitsky, carte. G. N. Trubepkago (f), N. Turgeneva, H. O. Fedorova Tsebrikov, L. Shestov, principele D. Shakhovsky (hieromonah ioann), starețul Augustine Yakubiziak (Franța).
----- Adresa redacției și biroului: --
10,BD. MONTPARNASSE, PARIS (XV).
Prețul emisiunii 41: 15 franci.
Prețul abonamentului este de un franc pe an. 56,25 (6 cărți).
Abonamentele sunt acceptate la sediul revistei.
nr. 41. NOIEMBRIE-DECEMBRIE 1933 Nr. 41.

CUPRINS: p.

Gerant: Le Viconte Hctmane de Villiers

Biblioteca „Runivers”

TYUTCHEV
SI VLADIMIR SOLOVIEV

(capitol din carte).

P. B. Struve.

1. În 1883, Solovyov a început să imprime de la Yves. Aksakov, în ziarul său săptămânal „Rus”, binecunoscutele sale articole despre „Marea dezbatere și politica creștină”. Pentru Aksakov, o nouă întorsătură a viziunii asupra lumii a lui Solovyov, care a trecut apoi de la slavofilism însuși la un fel de occidentalism religios, a fost neplăcută și inacceptabilă. Unul dintre capitolele întregii serii Aksakov a refuzat deloc să îl publice. Era un capitol despre Imperiu, despre monarhia mondială. Solovyov a trebuit să cedeze, cu reticență și supărare. Și iată ce i-a scris apoi lui Aksakov: „Ideea unei monarhii mondiale nu îmi aparține, ci este aspirația veche a popoarelor. Dintre oamenii de gândire, această idee animată în Evul Mediu, printre altele, a reprezentat-o Dante, iar în secolul nostru Tyutchev, un om cu mintea

și simțirea extrem de fine. În ediția completă a Marii dispute, intenționez să expun ideea unei monarhii mondiale, mai ales în cuvintele lui Dante și Tyutchev” (*). Numele lui Tyutchev este aici

♦) Scrisoare din 14 noiembrie 1883, - Scrisori, IV, Pgr. 1923, p. 26-27, - inițial în „Gândirea Rusă”, 1913, decembrie.

deosebit de interesant. Probabil, Aksakov însuși a fost cel care a atras atenția lui Solovyov asupra articolelor politice ale lui Tyutchev și i-a oferit o biografie scrisă a poetului, a cărui fiică Aksakov a fost căsătorită. Și în această biografie scrisă fascinant, Solovyov a putut găsi cel mai mult pe tema Imperiului. În același timp, numele lui Tyutchev explică cel mai simplu această tranziție paradoxală de la premisele slavofile la concluziile occidentale, care este atât de general caracteristică dezvoltării religioase și filozofice a lui Solovyov ... O ediție completă a Marii dispute nu a fost realizată. Cu toate acestea, Solovyov și-a scris cartea franceză și în ea, într-adevăr, și-a dezvoltat schema de „monarhie mondială”. Nu putem judeca modul în care acest text francez și final se raportează la original, care a fost respins de Aksakov. În orice caz, nu există referințe la Tyutchev în cartea franceză ... Mult mai târziu Solovyov a scris despre Tyutchev ca poet, a vorbit în articolul său despre opiniile și așteptările sale istorice. Solovyov nu vorbește despre fostele sale simpatii față de Tyutchev în aceste așteptări și previziuni (*). Scrisorile către Aksakov au fost publicate pentru prima dată abia în 1913 și niciunul dintre cercetători nu a acordat atenție mărturisirii de mai sus a lui Solovyov-va ... Nu este greu să ne asigurăm că Solovyov a avut o impresie foarte puternică din articolele lui Tyutchev. La Tyutchev a auzit noi motive și a fost dus de ele.

2. În 1849, Tyutchev a început să scrie o carte franceză: Rusia și Occidentul. Această carte

*) Poezie θ. I. Tyutchev, - inițial în „Buletinul Europei”, 1895, aprilie, - Opere, VI, în ed. a II-a. VII.

nu a fost niciodată terminat. Din planul conturat de Tyutchev, doar două subiecte au fost prelucrate de acesta în articole separate apoi publicate în străinătate. Deja după moartea lui Tyutchev, Iv. Aksakov a publicat schițe și note separate din caietele sale. Desigur, nu a mai rămas tot. Dar suficient pentru a restabili și a dezlega intenția generală a scriitorului (*). Tyutchev a scris sub impresia evenimentelor recente. Aceasta a fost imediat după Revoluția din februarie. Toată Europa tocmai a tremurat în zvârcolirea revoluționară. Părea că începe un nou secol, o nouă zonă istorică. I s-a părut nu numai lui Tyutchev și nu numai lui i s-a părut așa. Foarte mulți atunci au crezut așa și au profețit. Dintre ruși, este suficient să-l amintim pe Herzen... Marele văzător al naturii, Tyutchev, a rămas și în istorie un văzător. Evenimentele politice au fost semne secrete pentru el, simboluri ale proceselor subiacente în adâncuri. Potrivit acestora, el a dezvăluit ultimele secrete ale destinului istoric... Istoria sa întors

♦II. Aksakov, Theodor Ivanovich Tyutchev, Arhiva Rusă, 1873, și ed. M. 1874. În același loc, în „Arhiva Rusă” din 1874, au fost retipărite și articolele lui Tiutciov, care au fost apoi incluse în colecțiile operelor sale. Există trei dintre ele: „Rusia și Germania”, inițial, se pare, în Augsburg Allgemeine Zeitung din 1844. Rusia și revoluția,

publicată sub forma unui pamflet separat sub titlul: Mémoire présenté à l'empéreur Nicolas, depuis la révolution de Février, par un Russe, employé supérieur aux affaires étrangères, la Paris, 1849; Rusia și problema romană, inițial în Revue des deux Mondes, 1849. În „Arhiva Rusă” dată și traducere rusă, reprodusă în ediții de lucrări. Scrisorile către soția sa, din care Aksakov a citat extrase, au fost publicate integral: Scrisori către F. I. Tyutchev la cea de-a doua lui soție, nee. bar. Pfeffel, Sankt Petersburg. 1914 și 1915 (din revista Antichitate și noutate). mier. articolul meu: Premonițiile istorice ale lui Tjutchev în Revista Slavonie; articolul lui L. Grossman, Tyutchev, amurgul monarhiilor, din colecția: Three Sovremenniks, M. 1923, are nevoie de modificări foarte semnificative. un alt articol interesant de E. Kazanovici, Din întâlnirile de la München θ. I. Tyutcheva, - Urania, Tyutchevskiy almanakh, Lgr. 1928, p. 125-171.

pentru el în Apocalipsă. „Domnul scrie cu semne de foc în cerul înnegrit de furtuni”... În această privință, Tyutchev era mai degrabă o persoană occidentală. El este mai aproape psihologic de de Mestre decât chiar de Hhomyakov. Contemporanii săi ruși, slavofilii mai bătrâni, nu au experimentat încă anxietatea apocaliptică, nu cunoșteau încă acea metafizică a Revoluției, despre care Mestre vorbea de mult cu un curaj atât de indiscret în Occident... Mestra este cea care îi reamintește mereu așa lui Tyutchev. mult... Tyutchev provine din antiteză: Revoluție și Rusia. „De multă vreme în Europa au existat doar două puteri reale: Revoluția și Rusia. Aceste forțe se confruntă acum una cu cealaltă, iar mâine, poate, se vor ciocni. Între ei nu este posibilă nici conspirația, nici înțelegerea. Viața unuia dintre ei este moartea celuilalt. De rezultatul luptei dintre ei, cea mai mare luptă la care a fost martoră vreodată lumea, viitorul politic și religios al omenirii va depinde timp de multe secole. Două puteri, două puteri, două forțe — deux puissances réelles... Acestea nu sunt doar forțe politice sau empirice. Opuneți și opuneți două principii spirituale, două principii metafizice. Lupta se desfășoară în adâncuri și iese doar la suprafață... Tyutchev a opus Rusia revoluției, nu pârâului, pe care îl vedea în ea o fortăreață de reacție, sau un fel de stâncă contrarevoluționară și fortăreață a absolutism. Tyutchev nu era un absolutist. Și la acel „ceea ce se numește Rusia în limba oficială”, el a tratat întotdeauna cu negare nedisimulată, cu iritare și furie suferind. Despre ea, despre această Rusia oficială, el a vorbit mereu tăios: asta este o prostie, teribil și ridicol

dintr-o dată, aici totul este complet uluit, — tout s'est crétinisé d'ensemble... Conștiința este închisă aici într-un fel de cerc magic... Gândul este înghețat... Totul a devenit plictisitor... Sentimentul iar înțelegerea legendelor istorice se pierde... Nikolaev Rusia s-a deschis înaintea lui Tyutchev ca o viziune a lui Ezechiel. „Întregul câmp este acoperit cu oase uscate. Vor trăi aceste oase? Cântăreşti, Doamne. Și numai suflarea lui Dumnezeu îi poate reînvia, suflarea unei furtuni... Nu, nu despre această Rusia imaginară („ce faux peuple”) Tiutchev a gândit și a vorbit. Dar în spatele peisajului fantomatic, el a văzut și a ghicit o altă Rusie autentică, „țara îndelungatei sale natale”... Și această Rusia, - a știut și a văzut asta, - „într-o formă sclavă a venit Regele Raiului. , binecuvântare" ... Aceasta este - Rusia poporului rus. Și Rusia este creștină, în profunzimile și secretele

ființei sale... Cel mai puțin, Tyutchev poate fi numit în orice sens un populist. Motivele sociale ale slavofilismului sunt de mică importanță în schemele sale. Shibboleth-ul lui istoric nu este deloc: „comunitate”, ci: Imperiu .... El prevede acest Imperiu, însă, tocmai în Rusia oamenilor. „Lumea ruso-bizantină, în care viața și închinarea sunt una”... Această Rusia este încă în posibilitate, încă în devenire, încă își așteaptă ceasul... Această Rusie, viitoare și devenită, i se opune Tyutchev către Occidentul revoluționar... Și Revoluția pentru Tyutchev, nu există doar un fapt empiric, o revoltă populară sau autoafirmare, nu doar o „aspirație iubitoare de libertate”. O revoluție este, în primul rând, o „idee”, o realitate spirituală - în acest Tyutchev doar repetă Mestra... Tyutchev scrie întotdeauna: Revoluție, cu majusculă - La Revolution... El nu vorbește despre revoluții, nu despre revoluțiile individuale.

revoluția, ca principiu sau esență spirituală, nu se epuizează în manifestările ei empirice... Revoluția este anticreștinism, a hotărât Tyutchev, și aceasta este sursa puterii sau a lumii sale. Spiritul anti-creștin este sufletul Revoluției și aceasta este principala sa trăsătură distinctivă, l'esprit anti-chrétien est Gathe de la Revolution... Și așa, în Occident, acesta nu este un fenomen izolat, întâmplător. Acesta este ultimul cuvânt al Occidentului - limita extremă, concluzia consecventă a civilizației occidentale... Mai mult: acesta este tot Occidentul. Tyutchev insistă asupra acestei generalizări. „Tot gândul nou de când s-a îndepărtat de Biserică”. Adică: din vremea Reformei. Din nou Tyutchev îl repetă pe Mestre, deduce Revoluția din Reformă, le echivalează și le identifică, aceste două răscoale. Trebuie amintit că aici Tyutchev coincide nu numai cu de Maistre, ci și cu Saint-Simon, care în „Noul creștinism” al său reunește cu toată franchețea aceste două acte de autoafirmare revoluționară a „Eului” uman. Era antiteza organică generală a noii sau „epoci romantice” spre deosebire de teza critică a secolului precedent... Și Kont l-a urmat pe Saint-Simon... Tyutchev a mers și mai departe și în cealaltă direcție. Pentru el, Revoluția începe în Occident, nu numai că nu în 1789, și nici măcar pe vremea lui Luther. Căci Tyutchev scoate Reforma însăși din papalitate (în aceasta a fost repetat de Homiakov). Și se dovedește o tradiție revoluționară unică și continuă. Cea mai recentă școală revoluționară trage doar ultima concluzie, o generalizare extremă... Tot Occidentul este o Revoluție, există o revoltă și

eeoz al „Eului” uman... Aceasta este unitatea Occidentului... Și aceasta este unitatea Revoluției. Occidentul sau Europa i se dezvăluie lui Tyutchev ca o mare unitate spirituală, în ciuda tuturor diviziunilor și conflictelor. „Revoluția, care nu este altceva decât apoteoza aceluiași „eu” uman, care a atins cea mai deplină înflorire, nu a întârziat să recunoască și să-l salută drept cei doi strămoși glorioși ai săi, atât Grigore al VII-lea, cât și Luther. Sânge rude a vorbit în ea și ea a acceptat pe unul, în ciuda părerilor sale creștine, și aproape l-a îndumnezeit pe celălalt, deși el era papa... Și asta înseamnă că în Occident nu există și nu poate fi o poziție împotriva Revoluției. Orice opoziție față de Revoluție, orice reacție sau restaurare în Occident este doar autoînșelare și mistificare. Aparent, Occidentul divizat este unit și solidar în idee... Occidentul

este Revoluția, tocmai pentru că Occidentul este Roma. Roma antică, păgână - „tradiția Imperiului Roman”, și-a făcut drum prin secolele creștine. Și, prin urmare, un fel de fals pentru adevărata Împărăție a lui Hristos ... Acesta este Cezar, veșnic în dușmănie cu Hristos: c'est là le César qui sera éternellement en guerre avec le Christ ... "Ideea lui Imperiul a fost întotdeauna sufletul istoriei Occidentului”, a gândit Tyutchev ; dar a stipulat imediat: „dar Imperiul din Occident nu a fost niciodată altceva decât furt de putere sau uzurpare”. Imperiul legitim de la Constantin se află în Orient – pentru Tyutchev este acel „fapt creștin” cheie care îl respinge pe cel păgân – c'est la donnée chrétienne que la donnée payenne cherche à nier... În Occident, „Imperiul” este deci ceva violent si contranatural. În esență, Imperiul din Occident este irealizabil, toate încercările de a-l „aranja” acolo eșuează...

a existat pradă pe care papii o împărtășeau cu cezarii germani; de acolo cearta lor. Imperiul legitim a rămas nituit de moștenirea lui Constantin”... Întreaga istorie a Occidentului este comprimată în „Chestiunea romană”, iar în ea sunt concentrate toate contradicțiile și toată „imposibilitatea” vieții occidentale... papalitatea a făcut o încercare de „să organizeze împărăția lui Hristos ca o împărăție lumească”, iar Biserica Apuseană, „s-a transformat într-o instituție”, „a devenit un stat în cadrul unui stat”, așa cum ar fi, „o colonie romană într-un ținut cucerit”. .” De aici acest „duel fără zeu și sacrileg” cu „Imperiul”. Acest duel istoric se rezolvă printr-o dublă prăbușire: Biserica este respinsă în Reformă în numele „eului personal uman”; iar Statul este negat în Revoluţie. Cu toate acestea, într-un mod ciudat și neașteptat, forța tradiției rămâne atât de rezistentă, încât însăși Revoluția tinde să se organizeze într-un Imperiu, parcă ar repeta opera lui Carol cel Mare. Acest imperialism revoluționar nu putea fi decât o parodie. Napoleon în „Imperiul” său a încercat să „unge” sau „să consacre” Revoluția („sacref”) – aceasta este intenția acestui „centaur”, din care jumătate este Revoluția. „El era pământesc, nu flacăra lui Dumnezeu”... Aceasta este deja o întoarcere directă și deschisă la Roma păgână. Puterea lumească se întoarce deschis împotriva lui Hristos în numele secularizării și lovește la ultima dintre temelii, „care mai susține cumva în Occident rămășițele unei clădiri creștine care a supraviețuit după marele prăbușire din secolul al XVI-lea și prăbușirile care au avut loc după. ." Adică: împotriva Bisericii Romane... Biserica Apuseană a căzut și a părăsit unitatea universală, „creându-și un destin separat”. Nu Biserica s-a destrămat sau s-a divizat – pentru că Biserica este una și catolică. Dar două lumi, „doi oameni”

a umanității, ca să spunem așa, „dezuniți, divergenți în efortul lor istoric. Roma „a protejat Biserica Universală de Occident”, „a confiscat în folosul său tradiția universală”, și prin aceasta a făcut imposibilă ordinea lumii occidentale: Imperiul este legat de Biserica universală. Roma, prin propria sa voință, a început dezintegrarea unității universale. Încercarea de a absorbi întreaga Biserică în „eul ei roman” este începutul acelui autonomism occidental, care apoi se întoarce tocmai împotriva Romei. „Căci între autocrația voinței umane și legea lui Hristos, nu se poate concepe niciun acord de pace”... Și acum cercul fără speranță al consecințelor distructive ale voinței de

sine inițiale se încheie. Și acum Roma creștină stă neputincioasă și fără apărare sub loviturile romanismului fără Dumnezeu... „Occidentul piere, totul se prăbușește, totul se scufundă în conflagrația generală – Europa lui Carol cel Mare și Europa tratatelor din 1815, cea romană. papalitatea și toate monarhiile occidentale, catolicismul și protestantismul, credința, pierdută de mult și rațiunea redusă la absurd - (de acum înainte ordinea este imposibilă și libertatea nu mai este fezabilă - și peste toate aceste ruine, îngrămădite de ea, Civilizația se sinucide". ... Acestea sunt aproape aceleași cuvinte pe care Herzen le sparge la aceeași oră istorică, aceeași negare înspăimântată și îngrijorată... Dar nu cu ură și bucurie veselă, nici cu reproș mânios, Tyutchev contemplă această moarte a Occidentului. deplânge neputința fatală în care Occidentul a fost cufundat de secole de „tutela sacrilegiului” roman. Occidentul s-a trezit, dar nu-și poate depăși otrava ereditară. „Și unde este rezultatul”... Și nu-

ca Herzen şi Tyutchev se îndreaptă spre Est. Nu se oprește la dezamăgire, nu se încheie cu un verdict fără speranță. „Nu, o situație atât de îngrozitoare, atât de nefirească nu poate dura. Este aceasta o pedeapsă sau o încercare, dar este de imaginat ca Domnul, în mila Sa, să părăsească Biserica Romană pentru o lungă perioadă de timp, cuprinsă într-un asemenea cerc de foc, și să nu deschidă calea, să nu indice rezultatul, rezultatul unui minunat, luminos, neașteptat... o flacără care nu este de scurtă durată, va fi un foc care va mistui și incinera secole întregi de pretenții deșarte și dușmănie anti-creștină și, în cele din urmă, va zdrobi bariera fatală care ascunde rezultatul dorit. În fața evenimentelor aflate în desfășurare, în fața unei noi organizații a răului, mai viclean și mai redutabil decât au văzut oamenii vreodată, în fața acestei lumi, complet înarmată și gata să suporte răul, cu biserica ei a necredinței, cu răzvrătiții ei. guvernare – este cu adevărat luat din speranța creștinilor că Domnul se va demni să măsoare puterea Bisericii Sale cu noua ispravă pe care El a hotărât-o pentru ea. S-a luat nădejdea că, în ajunul bătăliei care se apropie, El se va îngrădi să-i redea puterea deplină și pentru aceasta, la ceasul rânduit, El Însuși, cu Dreapta Sa milostivă, va vindeca rana de pe trupul ei, provocată de o mână umană și care sângerează continuu timp de opt secole...

Biserica Ortodoxă nu a disperat niciodată de această vindecare... În ciuda secolelor de despărțire, în ciuda tuturor prejudecăților omenești, Biserica nu a încetat să recunoască că principiul creștin nu a dispărut în Biserica Romană, că era mai puternic în ea decât eroarea și patima umană. ... Biserica știe că, așa cum a fost de multe secole, așa și acum

soarta creștinismului în Occident este încă în mâinile Bisericii Romane; și ea speră ferm că, în ziua marii reuniuni, Biserica Romană va returna nevătămată acest angajament sacru „... Tyutchev încheie aceste rânduri solemne cu o amintire a vizitei la Roma a împăratului Nicolae în 1846... „Apariția în biserica Sfântului Petru împăratul ortodox, care s-a întors la Roma după atâtea secole de absență... „Tiutchev își amintește:” Amintirea fiorului electric care a străbătut mulțimea când a urcat să se roage la mormântul lui apostolii. A fost o emoție legitimă: regele îngenuncheat nu era singur,

- toată Rusia era cu el și ea a căzut cu fața la pământ... Și trebuie să sperăm că rugăciunea ei nu a fost ridicată în zadar la sfintele rămășițe „... Imperiul și Papalitatea... Papalitatea va fi salvată de Imperiul Rus, iar Rusia va primi de la Biserica reunită o nouă putere. Aceasta este ideea lui Vlad. Solovyov, - vedem, el este anticipat de Tyutchev ... „Există o singură putere seculară, bazată pe Biserica Universală, care ar putea transforma papalitatea fără a dăuna Bisericii. În Occident, o astfel de putere nu a existat niciodată și nu ar putea exista. Nici acum nu există o asemenea putere în Orient. Dar în Est este posibil, trebuie să fie și va fi... Aceasta nu este Rusia. Acest

- acel „Mare Imperiu Ortodox Greco-Rus” în care Rusia trebuie să se transforme sau să se deschidă – „quelque chose de formidable et de définitif”. Imperiul este acea limită istorică spre care aspiră Rusia. Și dacă nu ajungeți la el, atunci veți muri ... Întregul sens și tema principală a istoriei ruse pentru Tyutchev este adunarea „regatului ortodox”, „restaurarea gigantică” și adunarea slavilor. Acesta este, credea el, „cel mai organic

cea mai legală și mai legitimă dintre acele fapte care se îndeplinesc în istorie. Iar Împăratul de Răsărit este tocmai, și mai presus de toate, „regele integral slav”. Slavismul este „elementul” („elementul”) al Imperiului de Răsărit, dar numai în măsura Ortodoxiei lor popoarele slave își îndeplinesc scopul providențial. Și pierderea Ortodoxiei înseamnă și pierderea feței naționale (și slave): țările catolice sunt astfel dizolvate în Occidentul străin-tribal. În aceasta, Tyutchev a văzut tragedia Poloniei: „ai căzut, un vultur din același trib, pe un foc de curățire”. A văzut speranța Republicii Cehe în hușiți, pentru că păstrează „amintiri simpatice ale Bisericii de Răsărit”... Imperiul este unul, pentru că este un principiu – și de aceea este indivizibil. „Imperiul este unul”; sufletul ei este Biserica Ortodoxă, trupul ei este tribul slav. Prin urmare, numai prin adunarea în Biserica de Răsărit, tribul slav „ocănit” va deveni și va putea deveni un „popor” suveran... Sarcina istoriei este de a implementa Imperiul... Ca idee și principiu, Imperiul este nemuritor, cu schimbarea conducătorilor. Dar acest principiu se poate manifesta în realitatea istorică în moduri diferite și în sensuri diferite. Există eclipse și rupturi în istoria „Imperiului”... Și acum, după patru monarhii antice, cu Constantin „începe a cincea”, Imperiul Creștin, și deja „Imperiul Final” (définitif). Tyutchev percepe și recunoaște modernitatea ca una dintre astfel de pauze din istoria Imperiului. De aici starea lui catastrofală de sănătate, anxietatea lui apocaliptică... Nu îndrăznește să afirme direct că Imperiul se naște și se va naște. „Poate că Rusia va pieri”... Dar Tyutchev insistă asupra acestui lucru: în primul rând, „din 1815

Da, Imperiul Occidentului nu mai este în Occident”; și, în al doilea rând, a venit un moment decisiv - Europa a intrat într-o dilemă: victorie și moarte... În orice caz, Rusia este „gardianul Imperiului”, dépositaire de Hetrigue... „Nu războiul sau politica este ceea ce începe - întreaga lume devine și se formează, - și în primul rând trebuie să-și găsească conștiința pierdută... Aceasta este o întâlnire și o ciocnire a Estului și a Vestului, o ciocnire a două principii și două idei de putere. „Bătălia decisivă a întregului Occident cu Rusia”,

așa a definit Tyutchev sensul campaniei din Crimeea. „Ne luptăm cu morții, înviați pentru o nouă înmormântare”... „Poate că Rusia va pieri”. Dar va fi și un eșec pentru Occident. Pentru că Rusia și Occidentul sunt inseparabile. „Vestul european”, a gândit Tyutchev, „este doar o jumătate din marea unitate organică; dificultățile aparent insolubile experimentate de Occident vor fi rezolvate doar în cealaltă jumătate a acestuia.” Rusia pentru Tyutchev este o „a doua Europă” („l'autre Europe”), Estul în Europa, la fel de organic ca și Occidentul... Acum sunt în ruptură și discordie extremă. Întregul Occident s-a ridicat împotriva Rusiei - aceasta nu este o alianță, ci o conspirație. „Dacă Occidentul ar fi unit, am pieri, desigur. Dar sunt doi dintre ei: Roșu și cel pe care Roșu trebuie să-l devoreze. Timp de patruzeci de ani am recapturat această pradă din Krasny și iată-ne la marginea prăpastiei, iar acum Roșu ne salvează la rândul său.” În aceste cuvinte nu se poate auzi în niciun fel simpatia pentru „haosul” revoluționar. Tyutchev indică pur și simplu diviziunea Occidentului, care slăbește inamicul. Revoluția nu creează nimic; dar prin distrugerea Occidentului, acesta ajută temporar Orientul. Îndepărtează obstacolele de pe calea rusă, descompune surogații occidentali

ghats-uri ale Imperiului. Monarhiile occidentale se prăbușesc, tronul papal, zdruncinat de necredință, se legănă – iar acest lucru facilitează sarcina răsăriteană: „reunificarea ambelor biserici” și „formarea Imperiului greco-slav”... Dacă Rusia câștigă, atunci Vestul va fi, de asemenea, salvat. Va fi o pace comună și o pacificare. „Veștile bune despre razele de soare victorioase ale lumii vor fi auzite”... Rusia și Revoluția, pentru Tyutchev, acestea sunt două principii metafizice, două testamente, „două unități”, două „puteri” („imperii”). Acum înseamnă: Est și Vest. Dar înseamnă și altceva: Hristos și Antihrist... În vremurile moderne, Tyutchev a simțit un fior apocaliptic. Și era foarte stânjenit de faptul că prea puțini oameni disting aceste „semne clare apocaliptice ale apropierii”... „Imperiul” este tema principală și categoria principală a istoriozofiei lui Tiutchev. El urmărește soarta regatelor în istorie – nu există soartă a Regatului.Și Regatul pământului... În acest „imperialism ortodox” al lui Tiutciov, toată originalitatea gândirii sale, dar și limitările sale. Chiar și Yves. Aksakov a fost de acord că Tyutchev „a trăit în afara Bisericii”. Și Tyutchev însuși a subliniat că nu Orientul a fost locul de naștere al sufletului său, - „nu acest pământ pustiu”. Iar Ortodoxia nu a fost o realitate vie pentru Tyutchev, mai degrabă un concept logic... „Imperialismul” separă și deosebește pe Tyutchev de slavofilii mai vechi. Dar acest lucru nu slăbește apropierea lui Homiakov de el în caracterizarea confesiunilor occidentale. La urma urmei, „Câteva cuvinte” ale lui Hhomyakov au fost scrise tocmai ca răspuns la pamfletul critic al lui Lorancey împotriva articolului lui Tyutchev despre „Chestiunea romană” ... Există o mare apropiere cu slavofilii și în așteptarea unui cuvânt liber din Rusia - „ iar misterul libertăţii va fi rostit” de Homiakov. „Imperiul” lui Tyutchev este foarte

își amintește și de acea „toată umanitatea” care ameliorează langoarea „contradicțiilor europene”, în care Dostoievski vedea predestinația rusă, destinul nostru între popoarele tribului arian. Și, în general, există multe în comun între Tyutchev și Dostoievski în conjecturile și

conjecturile lor istorice. Pentru amândoi, soarta Rusiei este strâns legată de soluționarea chestiunii răsăritene, cu „Constantinopolul nostru”. Și dacă pentru Tyutchev natura întunecată a Occidentului a fost expusă în campania din Crimeea, atunci Dostoievski a înțeles-o din experiența din 1877 și 1878. Această comparație poate fi aprofundată și mai mult. În gândurile istorice ale lui Dostoievski, imaginea Imperiului se profilează, de asemenea, foarte luminos și clar. Și ghicește mereu soarta Occidentului tocmai din ideea romană. „Imperiul” este sinteza Lumii Antice, „ideea sa religioasă” centrală. Și această idee a supraviețuit prăbușirii lumii antice și a devenit „ideea umanității europene” în general. Și acum Imperiul și Biserica se opun. Dostoievski termină imediat: Apollo și Hristos, „omul-zeu l-a întâlnit pe Dumnezeu-omul”... În Occident, Imperiul a absorbit totul în sine, iar Biserica însăși, sau Papalitatea, este o „continuare directă a vechiului. Imperiul Roman într-o nouă încarnare.” Iar Conciliul Vatican i s-a părut lui Dostoievski o victorie pentru Iulian Apostatul. „Aceasta este Roma lui Iulian Apostatul, dar nu învinsă, ci după cum l-a învins pe Hristos într-o bătălie nouă și finală”... Dostoievski a văzut o nouă reîncarnare a aceleiași „idei romane” în socialism... Tyutchev. Dar gândurile lui Tyutchev au fost țesute și în țesătura reflecțiilor sale istorice (*) ... Mult mai profunde și mai intime

♦) Cf. pamfletul meu „Dostoievski și Europa”, Biblioteca Slaviansk, II, 2, Sofia 1922 (în bulgară). Intenționez să revin curând la acest subiect.

el nu a avut legătură cu Tyutchev în construcțiile sale religios-istorico-filosofice ale lui Vla-imir Solovyov.

3. Imaginea Imperiului a intrat în schemele istorice și filozofice ale lui Solovyov nu imediat și nici de la bun început. În articolele anilor șaptezeci, el încă nu vorbește despre Imperiu. În acest moment, ca și Dostoievski, a văzut în Imperiu un început destul de negativ, „ispitirea celui de-al treilea diavol”. O referință foarte expresivă este suficientă. „De fapt”, a scris Solovyov, „deoarece Biserica creștină s-a recunoscut ca singura societate spirituală sacră, considerând orice altceva ca pro-fa num, a luat astfel statului toată semnificația ei anterioară. A negat sfânta republică. Recunoscând statul doar ca o forță represivă reținătoare, creștinii i-au luat orice conținut spiritual pozitiv. Împăratul, ultimul zeu al lumii păgâne, nu putea fi pentru ei decât șeful suprem al poliției. Acest lucru neagă însuși principiul societății antice, care a constat tocmai în îndumnezeirea republicii și a împăratului, ca reprezentant al acesteia ”(*).... Adevărat, Solovyov a considerat o astfel de separare și opoziție a Bisericii și a statului doar temporară , și chiar și atunci a postulat biserica statului. Totuși, la vremea aceea era mai mult „populist” decât „imperialist” — și vedea o forță sintetică în „societate”, în popor, în „zemstvo”. În articolele sale despre „Principiile filozofice ale întregii cunoștințe”, el a definit teocrația liberă ca o „întreaga societate”, nu ca un „Imperiu”... În statul însuși, el a văzut doar un început formal, o organizare a libertății.

♦) I.244

iar dreptatea, nu este întruchiparea puterii... Noi motive în opera lui Solovyov au izbucnit încă de la începutul anilor 1980, când a meditat

intens asupra sarcinilor specifice ale politicii creștine. Apoi dezvoltă o nouă schemă. Într-un mod nou, el evaluează apoi rezultatul istoric al lumii antice, crearea Imperiului. Ea nu este respinsă de Biserică, ci sfințită, și sfințită în toată plinătatea ideală: „în statul creștin este tot ce a fost și în statul păgân” (♦)... Și Imperiul este cel sfințit, – imperium; începutul puterii... Unitatea omenirii se realizează tocmai în stat, așa crede acum Solovyov. Iar „starea” i se dezvăluie acum ca expresie ultimă și pozitivă a elementului pur uman, ca „om colectiv”. În stat, umanitatea se protejează de natură, de haosul întunecat - statul reprezintă fundamentul (statutul) umanității împotriva forțelor elementare exterioare care acționează asupra ei și în ea. Și numai prin stat umanitatea se poate „întoarce în mod liber către Divin”, numai prin Statul creștin se poate realiza sau restabili legătura divino-uman (*)**). Din acest punct de vedere, Imperiul se dovedește a fi principala temă a istoriei... Și Soloviev începe să observe și să studieze soarta acestui Imperiu Creștin... Imperiul Roman a fost transformat în regatul bizantin. Dar Regatul a fost cel care nu a reușit în Visa-tia - biserica Imperiului nu s-a întâmplat și, dimpotrivă - Imperiul s-a descompus din nou în cezarism păgân. În Occident, Imperiul se dezintegrase și mai devreme în haos și lupte feudale. Lor-

*) III. 373

·*) III. 370.

imperiul nu poate fi decât unul, și numai autocrația poate fi putere absolută... Acum restaurarea Imperiului este posibilă numai în Rusia, - aceasta este premisa principală a lui Solovyov. El vede puterea Rusiei în autocrația țaristă și în evlavia poporului. Rusia pentru el este în primul rând Regatul. Istoria Rusiei devine din nou, în percepția sa, Istoria Statului Rus. Dar acesta este un Imperiu, nu un stat național. Imperiul este în posibilitate, iar posibilitățile creative ale țaratului rus nu au fost încă dezvăluite și împlinite. Ele se pot deschide doar într-o sinteză superioară, care ar trebui să rezolve și să pună capăt „Marei dispute”, vechea dispută dintre Est și Vest... observând, pentru că, în același timp, este tocmai Occidentul în schemele sale generale. asta înseamnă sau exprimă autoafirmarea elementului uman, în timp ce Orientul tinde să umilească mai degrabă principiul uman și libertatea. Cu toate acestea, Regatul este încă în Orient. „Suntem un popor adevărat, un popor regal” (*)... În Rusia, și numai în Rusia, Împărăția universală, Împărăția lui Hristos, se poate și trebuie să se deschidă. În aceasta, Soloviev a văzut sensul final al reunificării Bisericii, pe care a propovăduit-o în anii optzeci... A fost, strict vorbind, nu atât o „unificare a bisericilor”, cât reunificarea Împărăției și a preoției divizate și dezunite. , slăbit și slăbit în această ruptură. Reunificarea acestor două forțe și principii teocratice principale, luate separat, este la fel de insuficientă

♦) IV, 230.

pentru realizarea lucrării universale de Dumnezeu-bărbătesc pe pământ... Soloviev se gândi: numai prin reunirea cu începutul Preoţiei putea fi dezvăluit în Imperiu potenţialul regal al Rusiei. Dar invers: numai prin împărăția bisericească se poate descoperi în lume puterea cea mai înaltă a Preoției... Cu alte cuvinte, în Împărăția lui Dumnezeu Biserica se va împlini doar prin Împărăția pământului, prin Imperiu.

Pentru aceasta, poporul regal al modernității, Rusia, trebuie să renunțe la autosuficiența sa națională, să îndeplinească isprava tăgăduirii de sine națională și în ea va fi plin de forță, va începe procesul de adunare sau de integrare în declinul. lumea umană. Imperialismul prin lepădare de sine – aceasta este gândirea nouă și paradoxală a lui Solovyov. O dovedește până la capăt în cartea sa franceză...(*) În introducere, vorbește tocmai despre Imperiu, ca despre împlinirea statului, și afirmă direct: „Înființarea preoției este un fapt împlinit, dar o fraternitate complet liberă este încă doar un ideal; prin urmare, în principal termenul mediu - statul în relația sa cu creștinismul determină destinele istorice ale omenirii ", iar în statul creștin Biserica devine nu numai un templu, ci și trupul viu al lui Dumnezeu ... Este curios că Solovyov examinează toate ereziile Bisericii antice de aici din punct de vedere statal. „Erezia a atacat unitatea desăvârșită a divinului și a umanului în Iisus Hristos, pentru a submina chiar la temelia ei legătura organică dintre Biserică și Stat și pentru a-i atribui acestuia din urmă.
♦) La Russie et l'Eglise Universelle, P. 1889, p. pe. G. A. Rachinsky, M. Put', 1911, vezi mai ales Introducere, _p XXIV suiv. (p. nep. c. 19 urm.) și Livre II, cap. 7, Les monarhies de Daniel, „Roma” et „Amor”, p. 134 de urmăritori. (p. nep. 225 urm.).

vaya, era în imaginea lui Solovyov un fel de autodeterminare a Imperiului Bizantin, fals creștin, păgân. Cu alte cuvinte: erezia înseamnă răzvrătire și încăpățânare a Imperiului nebisericizat... Și iată „misiunea de a întemeia un stat creștin”, respinsă de Imperiul Grec, de puterea Sf. Petru este transferat în lumea romano-germanică. Cu toate acestea, nici monarhia medievală occidentală nu și-a îndeplinit această misiune - „Sfântul Imperiu Roman al Națiunii Germane” s-a dovedit a fi o ficțiune istorică. În cele din urmă, statul occidental s-a îndepărtat complet de Biserică... Acum nu există nicio Împărăție creștină în lume, iar acest lucru slăbește Biserica, o lipsește de putere seculară, putere în lume și asupra lumii... Biserica Ecumenica puterea politica atat de necesara pentru mantuirea si renasterea Europei si a lumii intregi... „... Misiunea religioasa si istorica a Rusiei este determinata, dupa intelesul lui Solovyov, de puterea sa de stat. Și această putere trebuie să fie predată în mod liber și supusă Preoției. Atunci Biserica se va găsi din nou și pentru totdeauna un corp social viu – se va naște o nouă împărăție și o împărăție complet slavă... Aici Solovyov dezvăluie un nou motiv. El urmărește soarta Imperiului în lumea antică, până în momentul în care „dintr-o gheare urâtă și fantomatică de elemente eterogene, omenirea s-a transformat într-un corp omogen și organizat, Imperiul Roman, cu un centru viu și personal, Caesar Augustus, purtătorul și reprezentantul voinței unite a întregii omeniri.” ce fel „... Acest Imperiu se baza doar pe puterea oarbă și pe noroc. Și așa a fost anulat. Mai exact, monarhia politică a fost înlocuită cu una spirituală. conservat

monarhia mondială și unitatea internațională. Mai mult, centrul unității nu a fost deplasat geografic. Dar dinastia a fost schimbată. „Aruncând de pe tron absolutismul fals și nelegiuit al Cezarilor păgâni, Isus a confirmat și a perpetuat în același timp monarhia universală a Romei, i-a dat adevărata ei fundație teocratică. Într-un anumit sens, a fost doar o schimbare de dinastie; dinastiei lui Iulius

Cezar, mare preot și zeu, i-a urmat dinastia lui Simon Petru, mare preot și slujitor al slujitorilor lui Dumnezeu”. Imperiul este imortalizat, și este Imperiul Roman.... Roma rămâne imuabilă, ca formă exterioară a Împărăției lui Dumnezeu... „Romă mare, sfântă și veșnică”... Mă închin, îl iubesc cu tot. inima mea și cu toată tăria sufletului meu îi doresc să fie restaurat pentru unitatea și întregimea Bisericii universale; și fii blestemat, ca un parricid, dacă voi rosti vreodată un cuvânt de condamnare asupra sanctuarului Romei ”(*) ... Roma mare și veșnică, Cetatea veșnică, Urbs aeterna, - vizibilă și locală, - un fel de eternă. Stâncă sau stâncă capitolină .. Pentru Solovyov, Biserica însăși este Roma. Și nu a spus nimic când l-a numit odată pe „tatăl lui Enea” lângă „tatăl credincioșilor”, Avraam... Roma nu rătăcește, - nu a fost, nu este și nu poate fi nici Al Doilea, nici a treia Roma. Dar mediul social este în schimbare, în care se exercită puterea neschimbătoare a unei singure Rome. Roma nu rătăcește, nu se reîncarnează. Și, de fapt, Biserica însăși este deja Imperiul.—
Învățătura lui Solovyov despre Imperiu este foarte complicată. Și în ea se intersectează motive și influențe foarte diferite. Nu influența lui Tyutchev a fost principala

♦) Scrisoarea IV, p. 21, scrisoare din 9 martie 1883.

si initiala. Cu toate acestea, este puțin probabil ca Solovyov să fi împrumutat și să fi împrumutat de la Tyutchev această imagine a țarului rus din Roma papală, care, la urma urmei, exprimă ideea cea mai de bază a lui Solovyov. „Rusia și Biserica Universală”, dar în realitate: Rusia țaristă și Roma papală, ca manifestare a Împărăției și a Preoției... Ideea reunificării creștine se desfășoară la Solovyov, ca un plan pentru Împărăția creștină . Centrul regal ar trebui să fie în Rusia. Iar corpul noului Regat vor fi triburile slave. Tradiția slavofilă a lui Solovyov nu s-a rupt încă, iar în cartea sa franceză se simte foarte puternic. A fost reînnoit, desigur, de impresiile croate și de influența directă a lui Strossmeier. Dar este puțin probabil, din nou, că Tyutchev nu i-a amintit lui Solovyov de acest vis de a transforma Rusia într-un regat universal greco-slav, în care popoarele Europei vor găsi pace și bucurie... Când, după câțiva ani, și deja mai degrabă în dezamăgire, a scris Solovyov despre Tyutchev, el transmite în detaliu aceste conjecturi imperialiste ale poetului. Și nu te certa cu el. El nici nu obiectează și nici nu neagă că Rusia este sufletul viu și centrul umanității. El subliniază doar că vocația mondială a Rusiei va fi realizată nu printr-o ispravă externă, ci printr-o ispravă internă. Rusia poate deveni un „Regație creștin” chiar și fără Țaregrad, deveni un „împărăție al adevărului și al milei” (*) ... Tyutchev însuși nu avea nicio îndoială în acest sens.
Preotul George Florovsky.

*) VIP, 131-134.

LIBERTATE ȘI EGALITATE.
(Schiță la sistemul de filozofie a dreptului)
În ceea ce privește conținutul unor concepte atât de vitale precum libertatea și egalitatea, cred că oamenii care, pe lângă atitudinile practice - caracteristice tuturor - față de diverse probleme, au și una teoretică, vor citi notele mele cu oarecare interes. Unul dintre gândurile acestor note este că oamenii în activitățile lor practice sunt ghidați de anumite concepte și fundamente; Ghidați de ei, muncesc

toată viața și chiar uneori realizează fapte incredibile și, în același timp, niciunul dintre ei nu se gândește vreodată la conținutul acestor concepte și fundamente. În acest sens, oamenii pot fi împărțiți în tipuri practice și teoretice: oamenii de primul tip își bazează activitățile pe un concept țintă și, fără a-i verifica conținutul și sensul, uneori vin cu mijloace foarte ingenioase pentru a-l atinge; oameni de al doilea tip, pornind de la premisa destul de corectă că dacă scopul principal al vieții

conceptul nu are sens, atunci toată activitatea bazată pe acesta este, de asemenea, lipsită de sens - acești oameni își verifică în mod constant obiectivele de viață, ezită (pentru că adevărul ne este profund ascuns) și, din această cauză, nu fac nimic. Un exemplu de primul tip este bogatul zgârcit care își petrece toată viața inventând mijloace de a-și umple cufărurile cu aur, pe care nu-l va putea - și nu vrea - să-l cheltuiască și pe care, prin voința celui atotputernic. Soarta, va trebui să fie risipită prin tavernele urmașilor lui slabi; al doilea este Diogene cinic, care respinge valoarea tuturor obiectivelor vieții și se mulțumește cu singurătatea și propria companie. În consecință, cu aceste două tipuri de oameni, în literatura filozofică au apărut doi termeni: minte și rațiune; primul - de a desemna o anumită capacitate practică de a înțelege direct legătura cauzală a fenomenelor naturale și, cu ajutorul ei, de a atinge scopuri, a doua - de a desemna o capacitate abstractă de cunoaștere cu ajutorul conceptelor, judecăților și concluziilor.

§2.

Cu toate acestea, mă apropii de subiectul meu principal. În acest moment, întreaga viață politică a lumii întregi se învârte în jurul conceptelor de libertate și egalitate, la fel cum sateliții se învârt în jurul planetei lor. Având în vedere acest lucru, este interesant să studiem aceste concepte și judecățile legate de acestea . Dar vă avertizez că nu fac acest studiu pentru a realiza vreo viziune politică, ci pur și simplu pentru a afla care sunt ele cu adevărat. Alții

Cu alte cuvinte, interesul aici este același cu cel al unui fiziolog care încearcă să afle procesele metabolismului într-un organism sau al unui matematician care investighează proprietățile spațiului și timpului. În ceea ce privește viziunea mea politică (deși nu este cazul), atunci, pentru a nu provoca neînțelegeri, voi spune dinainte că consider Republica Engleză a fi cea mai perfectă dintre statele cu adevărat existente, cu instituțiile sale tradiționale de rege și lorzi, care marchează continuitatea istoriei engleze și absența unor întorsături bruște în ea. Acum să trecem la problema noastră.

Termenul „libertate” poate avea trei sensuri, care ar trebui luate în considerare pentru a determina care dintre aceste sensuri este înțeles în viața noastră și în general în toată viața politică.

1) În literatura filozofică, libertatea înseamnă independența vieții mentale (spirituale) a unei persoane, ca principiu activ, față de legea cauzalității. Legea cauzalității spune că fiecare fenomen natural, de exemplu. B, este întotdeauna conectat cu ceilalți, de exemplu. Și astfel încât, dacă apare A, mereu și pretutindeni, cu necesitate naturală, apare B. Dar, deoarece viața mentală a unei persoane este și parte a naturii, atunci, în consecință, o persoană nu este liberă în

dorințele și gândurile sale, el are nu există nicio alegere și, dacă există unele gânduri în minte, atunci inevitabil apar din ele - astfel încât o persoană să nu-și schimbe cursul natural. Această întrebare a primit un interes special pentru religie, deoarece dacă determinismul este corect, adică doctrina că o persoană nu este liberă, atunci

nu poate fi tras la răspundere pentru faptele sale. Este clar că în conceptul de libertate amintit tocmai se crede că dacă oamenii sunt liberi, atunci toți sunt la fel și au fost întotdeauna la fel de liberi, întrucât libertatea înseamnă doar independență deplină față de legea cauzalității. Aceasta înseamnă că în viața politică nu se înțelege acest concept de libertate, pentru că, la urma urmei, se tinde spre libertate, adică. se presupune că nu este întotdeauna pe față. Apropo, cel mai interesant lucru care s-a scris despre sensul menționat mai sus al conceptului de libertate, în opinia mea, poate fi găsit în Kant la sfârșitul Criticii rațiunii pure și în Critica rațiunii practice, iar la Schopenhauer în eseul său Despre liberul arbitru. În literatura rusă, acest număr este dedicat unei cărți minunate a prof. Lossky: Liberul arbitru.

2) Al doilea sens al „libertăţii” provine din două premise: a) că oamenii sunt liberi în primul sens, şi b) că există o relaţie cauzală între lumea spirituală şi cea fizică, adică intenţiile oamenilor pot fi cauzele acțiunile lor, adică acțiuni materiale situate în lumea fizică. Și astfel, în acest caz, libertatea înseamnă libertatea de condițiile exterioare limitative, adică acest sau acel grad de posibilități pe care le are o persoană. În acest sens, o persoană care stă în camera sa este mai liberă decât o persoană care stă în închisoare, deoarece prima nu poate doar să mănânce pâine, să bea apă și să meargă din colț în colț, ci și să ia un prânz gustos, să meargă pe bulevard, etc. Rețineți că în viața politică acest tip de libertate se distribuie întotdeauna

încât unii o au în detrimentul altora. Deci, de exemplu, un baron medieval avea mult mai multe drepturi, adică oportunități, decât un cetățean modern, în timp ce un iobag medieval avea opusul. Apoi, de exemplu, tiranul grec a avut o mulțime de oportunități (drepturi), datorită poziției neputincioase a supușilor săi. Aici se repetă aceeași poveste: tiranul avea infinit mai multe drepturi decât se poate avea într-un stat civilizat modern, în timp ce supușii săi aveau mai puține. Aceasta înseamnă că pe vremuri era libertate și chiar mai mare decât acum (de exemplu, dreptul la viață și la moarte al unora asupra altora), doar câțiva oameni o aveau, în detrimentul maselor aservite, dar acum, deși nu poate fi atât de mare, ca în cele mai vechi timpuri, dar este distribuit uniform. Prin urmare, când ei spun că înainte nu a existat libertate, atunci prin libertate înțeleg tocmai distribuția ei egală. Acesta este al treilea sens al conceptului de libertate și acesta este sensul folosit în politică. Este clar că acest al treilea sens al libertății formează un caz special al celui de-al doilea.

3) Aceasta înseamnă că în conceptul de libertate, care se află în centrul vieții politice moderne, este conceput aproximativ același lucru ca și în conceptul de egalitate. Acest lucru explică de ce cei doi termeni sunt folosiți aproape ca sinonime. Dar aici se mai poate adăuga un semn, care este, parcă, un motiv care îi face pe oameni să lupte spre libertate. Dacă ne aprofundăm în cererile și plângerile sclavilor de toate vârstele, adresate stăpânilor lor, atunci vom vedea

următoarele: „Noi, de, suntem și oameni și, prin urmare, nu există nicio bază.

pentru a ne priva de drepturile noastre.” Dacă ne aprofundăm în toate astfel de cazuri istorice reale, atunci putem spune că libertatea sau egalitatea constă în egalitatea în drepturile ființelor cu aceeași organizare, întrucât baza tuturor revendicărilor emancipatorii a fost întotdeauna: „Noi, de, suntem și oameni. ” (adică avem aceeași organizație ca și dumneavoastră). Astfel, atunci
la ce aspiră omenirea, ceea ce consideră ea idealul unei ordini sociale arată ca un fel de pr o d o u r ѣ h și l și încheierea unor astfel de aspirații cu dreptate
t și h e s
adică
despre T
e s t e s t
în care – în sarcină
armonie şi
volum,
e n
z n yu pentru a nu p n y m b .
- incheie intre si arde diroti in o -Ideal numit
l și în aproximativ cu t
io *).
O
e
teren
c la i i
eu i e n
Să observăm acum că toată lumea va fi de acord că proprietarul drepturilor nu poate fi un obiect neînsuflețit, ci doar o persoană, adică un subiect cunoscător și bolnav, care este conștient de sine și de mediul său. În consecință, „egalitatea organizațiilor” pe care am menționat-o în formula libertății și egalității trebuie înțeleasă ca egalitate în grade de conștiință, i.e. indivizi și nicidecum în sensul că au aceleași picioare, brațe etc.
♦) Aici, ca în toată prezentarea ulterioară, mă refer la justiția materială, la dorința de a pune în aplicare care formează conținutul dreptului. În ceea ce privește forma dreptului, adică izvoarele sale și strădania sa pentru exercitarea autonomiei, nu ating aici aceste probleme, deși tocmai în ele se află momentul specific juridic al întregii probleme.

§ 3.
Din tot ceea ce s-a spus rezultă, totuși, că doi oameni pot fi de acord (în principiu) cu privire la ceea ce se înțelege prin libertate și să difere în ceea ce privește ceea ce trebuie subsumat conceptului de libertate, adică de organizare. Prin urmare, constat că toate reproșurile aduse lumii antice și evului mediu că atunci, de, au înțeles greșit libertatea, de când a existat sclavia, sunt neîntemeiate și că, oricât de ciudat ar părea, sclavia nu contrazice libertatea. Anticii, de exemplu, romanii, au realizat o înțelegere completă a libertății în sensul de mai sus, dar ei se considerau doar pe ei înșiși, romanii, egali ca organizare, nici măcar nu considerau sclavi

oameni și îi numeau lucruri vorbitoare. La greci, pentru desemnarea raselor atât de jos, după părerea lor, în termeni intelectuali, încât nu pot fi în niciun caz comparate cu greci, a servit cuvântul barbar. Iar faptul că acest termen s-a bazat pe ideea că alte popoare sunt barbari, nu pentru că ar fi de altă origine față de greci, ci pentru că sunt mai puțin înzestrați din punct de vedere intelectual, este evident cel puțin din cuvintele lui Isocrate, care într-una despre el vorbește, parcă, în numele poporului grec, mare în talentul lor: „Elenii nu trebuie numiți oameni de aceeași origine ca noi, ci de același grad de cultură", a văzut Isocrate, se pare că printre „barbari" din vremea lui se întâlnea oameni talentați. Polonia este, de asemenea, un exemplu pentru cele de mai sus. Polonezii, adică mai degrabă nobilii polonezi, au ajuns

fie reprezentări de egalitate completă. Ei chiar au mers atât de departe încât au evitat să folosească titluri de diverse merite - prinț, conte etc. (aceste titluri au intrat în modă doar sub dinastia sașilor), și au folosit pentru nume de familie termenul indiferent de „pan" (un termen, în opinie, echivalentă cu actualul „tovarăș" sau „cetățean"). Toate acestea s-au făcut pentru a nu încălca egalitatea noilor și a poporului. Ei, aparent, pur și simplu nu i-au considerat pe țărani ca fiind oameni (oameni în general, și nu o clasă privilegiată, ei erau oamenii-gentry). Acest lucru se vede, fie și numai din faptul că țăranii („vitele") nici măcar nu sunt menționați printre moșii, dintre care erau doar trei: cavaleria (gentry), tabăra senatorială și rege. Polonezii au visat mereu la o republică romană și au înțeles libertatea tocmai în spiritul roman - libertatea egalilor pe baza sclaviei celui inferior. Apropo, oricui este interesat de această țară, cel mai curios în tendințele ei clasice, aș recomanda cartea doctorului Kutsheba despre sistemul de stat al Poloniei.
Dacă cineva numește cu nesăbuință fraza mea: „Sclavia nu contrazice libertatea" un sofism, eu, privind înainte, voi observa că până și cel mai extrem socialist, care consideră dreptatea nu numai absența proprietății private a instrumentelor de producție, ci o vede. în întreaga comunitate de proprietate, chiar și el admite sclavia sub formă de exploatare brutală a animalelor: cai, câini etc., dar la alți câini, de exemplu, la pudeli, aspectul este uneori mult mai inteligent decât la unii oameni . Dar mai multe despre asta mai târziu. Acum, pentru a rezolva problema ce creaturi ar trebui considerate ființe cu aceeași organizație, să ne întoarcem la

la științele naturii și să vedeți ce au de spus despre asta.
Științele naturii susțin că nu există o diferență fundamentală între diferitele tipuri de ființe vii care sunt prezente, ci doar cantitativă - în gradul de dezvoltare. Cu alte cuvinte, întreaga serie de ființe vii, începând de la amibă și terminând cu omul, este ca o scară, fiecare treaptă a cărei treaptă reprezintă un alt grad de perfecțiune și dezvoltare. Învățătura lui Darwin explică acest lucru prin faptul că toate ființele vii, fără a exclude omul, au luat naștere dintr-un principiu comun, respectând aceleași legi de adaptare, ereditate și selecție naturală. Dezvoltarea treptată pe care am menționat-o trebuie atribuită și domeniului psihic, adică gradului de conștiință al ființelor vii. (*) Dacă începem mental, în imaginație, să trecem de la un om cu conștiința sa strălucitoare la o amebă, atunci vom vedea și

aici grade de perfecțiune în scădere treptat. Așa cum lumina, îndepărtându-se treptat de sursa ei, trece în absența luminii, tot așa și conștiința omului, pe care unii, ca și Reclus, o numesc pe bună dreptate natură care se cunoaște pe sine, trece în conștiința vagă a amibei, aproape absența ei, dar pe care trebuie să o admitem cu toții, întrucât natura în acest caz nu cunoaște salturi. În om, vedem cunoștințe abstracte și atingerea unor scopuri complexe; deplasându-se în jos noi

♦) Vezi Vyndzh ъ < Sufletul omului și al animalelor», vol. I. prelegerea 2.

vedem, de exemplu, la câini, mișcări oportune, dar în cea mai mare parte sunt ghidate doar de un scop imediat; mai departe - doar mișcări reflexive, impulsive și instinctive - acestea din urmă nu mai sunt deloc oportune (există un caz interesant pe acest subiect, referitor la viespea „cerceris”, la prof. Mechnikov, în „Etudes on the Nature of Man”). ; și, în sfârșit, vedem doar procesele de hrănire și mișcare, care de obicei sunt numite complet inconștiente etc. Profesorul Wundt merge și mai departe și spiritualizează chiar și fiecare atom.
Astfel, ființele vii sunt, parcă, un lanț, ale cărui verigi diferite sunt diferite în ceea ce privește gradul de dezvoltare și conștiință. Dar, din moment ce, repet, natura în acest domeniu nu cunoaște salturi, atunci în cadrul fiecărei verigi, din nou, se pot distinge verigi mai mici. În interiorul umanității, acest lucru se manifestă prin împărțirea în rase, care nici nu sunt echivalente în ceea ce privește dezvoltarea și spiritualitatea. Oricine, de exemplu, care a studiat cu atenție istoria antică, va spune că, de exemplu, între ingeniosul popor grec și între jalnic, din punct de vedere al gândirii logice, egiptenii se află un abis. În limitele unei anumite rase și chiar ale unui popor, se întâlnesc din nou grade diferite de talent. Desigur, mă refer la împărțirea oamenilor nu după gradul de educație și așa-zisa inteligență, ci exclusiv după talentul natural. Este curios că există oameni care sunt complet needucați și, în același timp, posedă o minte uimitoare (adică o abilitate creativă, independentă de judecată) și oameni cu o minte extraordinară.

educație, de exemplu, chiar și profesori, amintește surprinzător de papagali. Un alt exemplu: doi frați primesc aceeași educație și creștere; ca urmare, unul este inteligent, chiar genial, celălalt este un zero complet *). În general, rolul educației în raport cu, de exemplu, oamenii dotați în mod natural poate fi comparat cu lustruirea pentru un diamant: din lustruire, deși nu devine mai valoroasă, câștigă în strălucire.

§ 5.

Acum este deja posibil să trecem la unele concluzii, revărsate sub formă de antiteză, care, așa cum vom vedea într-o prezentare ulterioară, își găsește propriul tip de rezoluție (adică sinteză) în viață. Amintindu-ne, pe de o parte, că egalitatea este egalitate în drepturile ființelor cu aceeași organizare, adică cu același grad de dezvoltare și conștiință^, pe de altă parte, că, dacă privești în fapte, această dezvoltare și conștiința nu poate fi dobândită prin nicio educație, deoarece sunt pur înnăscute, trebuie să ajungem la următoarea alternativă:

TEZA
(Sau) – Este necesar (din punct de vedere teoretic) să declarăm absurdă ideea că toți oamenii ar trebui să fie egali în drepturi, deoarece nu sunt egali în sensul gradului de conștiință inerent fiecăruia dintre ei. Desigur, nu mă refer aici la împărțirea oamenilor în clase

·) Și câți nebuni stăteau cu micuțul Kant pe aceleași bănci!

şi nici măcar după gradul de educaţie, ci exclusiv după gradul de talent natural. Deci, pe baza formulei egalității, oamenii și în sensul drepturilor ar trebui să reprezinte o serie de e treptat descrescătoare, deoarece numai în această condiție relațiile juridice nu le vor contrazice pe cele naturale, ceea ce, după cum am arătat mai sus, este ceea ce se numește dreptate.

ANTITEZĂ
(Sau) – Dacă facem abstracție de la diferența dintre oameni și cerem aceleași drepturi pentru toți, trebuie, pentru a fi consecvenți, să facem abstracție de la diferența dintre oameni și așa-zisele „animale" și să le recunoaștem aceste drepturi. La urma urmei, dacă dăm aceleași drepturi, de exemplu, bătrânului Kant și unor hotentot, atunci nu înțeleg de ce aceste drepturi nu pot fi acordate raselor superioare de maimuțe și altor animale. Într-adevăr, de către Zeus, între un KatTOMB și un Hotentot, în sensul de dotare înnăscută, există poate o diferență mai mare decât între un Hotentot și un cimpanzeu. Faptul că unii sunt numiți oameni, iar alții sunt numiți animale este o diferență pur condiționată, bazată, de exemplu, pe prezența vorbirii. Dar, în primul rând, există o mare prăpastie între calculul erra și vorbirea lui Kant, plină de diverse forme logice, și gemătul mizerabil al hotentotului, iar în al doilea rând, se poate presupune că chiar și printre rasele superioare de maimuțe există există și ceva de genul vorbirii. Deci, într-o carte a lui Lutgerru: „Religia naturală și socială", într-o notă, am întâlnit un indiciu că un om de știință a studiat limba maimuțelor și

că informaţiile oferite de el corespund pe deplin cu cele disponibile despre limba oamenilor primitivi. Cu toate acestea, acest lucru nu este atât de important și cred că ideea acestei antiteze este deja clară. Astfel, din acest punct de vedere (adică conform antitezei), într-un nou stat civilizat, de parcă nu ar trebui să existe un loc pentru exploatarea diabolică a animalelor, de exemplu. cai, iar drepturile acestora trebuie de asemenea recunoscute. La urma urmei, ei (adică caii) doar din cauza prostiei lor nu se răzvrătesc împotriva oamenilor, iar asta, desigur, din punctul de vedere al concepției moderne a libertății, nu poate fi un motiv suficient pentru a-i ține în sclav. stat. Aceasta, la urma urmei, ar da dreptul oricărei persoane, după ce i-a înșelat pe cei ca el, să preia puterea asupra lor, în asemănarea unui tiran grec. Dar acesta este ceva pe care o persoană impregnată de principiile moderne ale libertății nu va îndrăzni niciodată să-l afirme.

Aceste propoziții, ciudate în sine (membri ai antitezei), nu vor părea atât de ciudate, dacă se va aminti ferm că ceea ce se înțelege aici nu este o implementare practică, ci doar o idee. Cum se realizează aceste prevederi în viață și cum se realizează sinteza lor, vom vedea într-o prezentare ulterioară. Al doilea „sau" este poate chiar mai puțin ciudat decât primul. Legea, până la urmă, are, până la urmă, contact

(și mulți chiar o identifică) cu morala. Moralitatea s-a răspândit mai întâi la oamenii săi, apoi - în creștinism - s-a răspândit la întreaga omenire, iar în secolul al XIX-lea Schopenhauer a declarat chiar și animalele drept obiecte de compasiune și, prin urmare, de atitudine morală.

§ 6. SINTEZA.
În toate cele precedente, am schițat o dilemă care apare fatal în fața privirii spirituale a unei persoane care și-a pus sarcina de a analiza conceptele de libertate și egalitate. Dar aceste două căi, pe care mintea umană pare să se grăbească inevitabil, au o semnificație nu numai logică, ci și politică. Aici ne confruntăm cu sursa divizării constante a oamenilor în susținători ai unei politici egalitare și a unei politici de privilegii - de clasă, naționale sau rasiale. Desigur, aici avem în vedere doar împărțirea teoretică a oamenilor în domeniul politicii, și nu direcția lor politică reală, care, până la urmă, poate fi determinată de câștigul personal.
Dacă interpretăm această împărțire a lumii întregi în două tabere politice în termenii parlamentarismului englez, atunci putem spune că în viață în general, ca și în Parlamentul englez, direcția generală de dezvoltare este determinată de schimbarea ritmică a influențelor acestor două partide - iar viața, precum și politica engleză se mișcă într-o a treia direcție, la mijloc între cele două extreme. Care este această direcție și cum este de fapt rezolvată de viață dilema pe care am conturat-o? Voi încerca să răspund la aceste întrebări în felul următor: mai întâi voi indica schema de compromis conform căreia viața reconciliază cele două verigi ale antitezei noastre (formula statică de sinteză), iar apoi voi indica guvernul în care, în cadrul limitele acestei scheme, dezvoltarea vieții politice și a conștiinței juridice a omenirii (formula evolutivă de sinteză). Desigur, toate acestea sunt

doar ipoteze bazate, parcă, pe contemplarea intelectuală directă a întregii diversităţi a vieţii istorice, şi nici o verificare inductivă nu este posibilă aici; aici poate fi doar o ilustrare prin exemple.
Formula de sinteză statică.
A ·
Schema pe care am indicat-o mai sus pentru reconcilierea verigilor opuse ale dilemei noastre constă, în opinia mea, în următoarele:
I). Certitudinea dreptului. Oricât de mult s-ar strădui viața să stabilească egalitatea (antiteza), ea întotdeauna, în conformitate cu principiul inegalității (teza), realizează această egalitate numai în limitele unui grup mai mult sau mai puțin precis limitat de ființe vii, în afara căruia există sunt ființe inferioare. Istoric, acest lucru este confirmat de existența unor clase de indivizi egali, pe baza excluderii celor inferioare (patricieni și plebei, cetățeni romani și provinciali). Popoarele alese (engleze și continentale) și rase (albi și negri) pot servi ca astfel de exemple. Același principiu stă la baza împărțirii religioase a hindușilor în caste. Acest principiu poate fi numit rațional în sensul că rațiunea, în conformitate cu forma sa de judecăți afirmative și negative, răspunde întotdeauna la toate întrebările doar cu „da” sau „nu” și stabilește astfel principiul discontinuității. Oricât de mult am vrea să declarăm toate ființele vii egale, suntem întotdeauna forțați să ne oprim undeva și să construim practic o limită a mișcării noastre pe scara dezvoltării -

înspăimântați de falca de maimuță a celui căruia vrem să-i acordăm drepturi egale. . Cât costă

acest lucru este adevărat, chiar dacă doar dintr-un articol recent strălucit al lui Dioneo în Latest News, unde descrie jena populației albe din Africa de Sud în fața cererilor tot mai mari ale negrilor bantu. Este interesant de observat că, cerând drepturi egale cu albii, acești bantu, la rândul lor, îi exclud pe alți negri (hotentoți și boșmani) din formula lor de egalitate, considerându-i o rasă inferioară.
Subliniez manifestarea izbitoare a acestui principiu în viața politică a romanilor și a englezilor în cartea mea: The Aesthetic Principle in History (YMCA-Press, Paris 1931).
Deci metoda descrisă mai sus este evident inevitabilă. Ea nu poate fi atribuită voinței rele a oamenilor, deoarece pare să rezulte din însăși structura minții și principiul ei de discontinuitate și certitudine.
II.) Adecvarea legii. - În continuare: conform formulei egalităţii, în cadrul grupului alocat se stabileşte egalitatea în drepturi; dar această egalitate este doar formală, deoarece oamenii devin egali doar în ceea ce privește legea, adică, ca să spunem așa, în ceea ce privește regulile jocului. Astfel, cu egalitatea formală se stabilește o inegalitate potențială, care satisface formula armoniei naturii și legii, adică justiția. Dacă prima metodă corespunde discontinuității rațiunii, atunci a doua (de luat în considerare acum) corespunde continuității naturii. Ideea acestui al doilea dispozitiv poate fi redusă la ideea că oamenii, desigur, ar trebui să fie egali în drepturi, dacă sunt considerați „reguli ale jocului”; în ceea ce privește împărțirea reală, reală a drepturilor și bunăstării, atunci viața ar trebui să fie

structurat astfel încât fiecare să sufere, ca să spunem așa, din vina lui, fiecare, la rândul său, ar primi o răsplată pentru propria sa valoare, care, după toate cele de mai sus, este gradul de spiritualitate. Această formulă își găsește confirmarea în legislația aproape tuturor popoarelor.
Prin cele două metode de mai sus, se realizează o reconciliere a contrariilor dilemei noastre. Această schemă realizează practic, deși numai în termeni generali, realizarea ideii principale a structurii juridice a omenirii, și anume, armonia dintre relațiile juridice și relațiile naturale. Ierarhia drepturilor și oportunităților trebuie să corespundă ierarhiei spiritului.
§ 7. Formula evolutivă de sinteză.
Având la dispoziție o schemă statică de reconciliere a contrariilor dilemei noastre, rămâne să ne concentrăm atenția pe o altă întrebare interesantă și anume: dacă schema strategică de sinteză dată de noi este corectă, atunci care este dezvoltarea conștiința juridică a omenirii ? În ce direcție merge această dezvoltare și cum se încadrează ea în schema deja dată de noi, adică, cu alte cuvinte, care este schema evolutivă a sintezei de mai sus?
Cred că evoluția juridică, ca orice evoluție spirituală în general, constă în rafinarea și adaptarea treptată a principiului discontinuității rațiunii la non-discontinuitatea naturii, adică în faptul că mintea se diferențiază din ce în ce mai mult.

formulele sale pentru a deveni, ca să spunem așa, pe deplin adecvate naturii. Acolo unde înainte era doar alb și negru pentru minte, deodată apar mii de nuanțe și diviziuni; mintea încearcă să se adapteze la ele din ce în ce mai departe, iar acest proces merge la infinit, deoarece mintea, cu sistemul conceptelor sale, nu pierde niciodată caracterul de discontinuitate și, astfel, de inadecvare a naturii. În acest sens, spiritul uman este ca un poligon înscris într-un cerc, care nu se va contopi niciodată cu el, indiferent de cât de mult ar crește numărul laturilor sale. Dacă ne uităm acum la modul în care această idee este realizată în aplicarea la ambele aspecte ale schemei noastre statice de compromis, adică în raport cu certitudinea și adecvarea dreptului, atunci în dezvoltarea conștiinței juridice putem descoperi câteva puncte de bază, pe care le vom acum se ocupă de. Pentru claritate, vom conveni asupra părților de drept, din care urmează cutare sau cutare moment, care să fie notate cu cifre romane, momentele cu cifre arabe, iar momentele li se va da o singură numerotare, indiferent de ce parte provin. .
I. 1) Momentul democratic. - Progresul conștiinței juridice a omenirii se exprimă în primul rând prin faptul că volumul unui grup de indivizi egali se extinde din ce în ce mai mult. Granița egalilor și inferiorilor se îndepărtează, ca să spunem așa, din ce în ce mai mult de izvoarele apariției dreptului și, datorită acesteia, îmbrățișează un număr tot mai mare de ființe recunoscute ca demne de a fi incluse în „joc” și subordonate. la unul si acelasi

aceleași „reguli ale jocului”, adică legi. În istoria Romei avem un exemplu deosebit de elocvent al acestui fenomen. În primul rând, patricienii se opun plebeilor, apoi cetățenii italienilor, italienii provincialilor și în cele din urmă toți locuitorii Imperiului barbarilor. Un alt exemplu este dezvoltarea conștiinței juridice europene: după ce a pus capăt iobăgiei, ea, în secolul al XIX-lea, a pus capăt sclaviei negre, dar aceasta din urmă este doar de jure, deoarece, de facto, diferența dintre colorat și alb. continuă să existe în ideea de politică colonială. Cu toate acestea, această idee, deja în fața ochilor mei, a dispărut semnificativ, deoarece în prezent simțul european al dreptății este deja înclinat spre „joc” în condiții egale, de exemplu, chinezii și, în general, toți mongolii. (*) Linia care separă egalii și inferiorii se mișcă constant; este posibil ca toată omenirea să fie în curând inclusă în limitele egalilor, iar granița să ajungă până la însuși „tovarășul” cimpanzeului. Dar schimbă asta principiul? Deloc: întotdeauna, în afara grupului de egali, vor exista ființe vii inferioare din punct de vedere juridic. Acest lucru decurge în mod necesar din certitudinea dreptului.
II). Dacă ne întoarcem acum la al doilea aspect al schemei noastre de conciliere, adică la caracterul adecvat al legii, este ușor de observat următoarele:
Scopul egalității formale stabilite în cadrul grupului este încheiat
♦) Între zonele de certitudine și adecvare ale dreptului, se poate afirma acea relație particulară de „vase comunicante”, conform căreia extinderea prea rapidă și necugetată a primei atrage după sine o scădere bruscă a nivelului general al celui de-al doilea, adică juridic. constiinta. În acest sens, democratizarea rapidă a societății amintește destul de mult de invazia barbarilor. Aceasta este una dintre cauzele crizei actuale

se speră, după cum s-a subliniat, să creeze o inegalitate reală, adică una care să decurgă din meritele (valorile) și deficiențele uneia sau aceleia persoane și, prin aceasta, să stabilească o ierarhie a drepturilor de fapt, în conformitate cu ierarhia. de spiritualitate. Legile care guvernează relațiile dintre oameni joacă rolul acelorași reguli de concurență pentru toți, ajutând la determinarea valorii de viață a uneia sau aceleia persoane. Drept urmare, unii câștigă, alții pierd. Când luăm în considerare această inegalitate reală a oamenilor ca o consecință a „jocului”, este important să ținem cont de următoarele considerații.
Întrucât, în conformitate cu ideea de drept dezvoltată mai sus, justiția cere ca inegalitatea reală a bunăstării și a drepturilor să corespundă inegalității în spiritualitatea cutare sau cutare.
A
O
T
R d Ch K in și k și n in
individual
V
O
b
s la
(T.
T
R b t m
atunci legea formală a p r construită și h g o get h i o or
a fost
e.
jocuri) deci, la aproximativ n-
(adică
b
e
! L
DESPRE
dar separat intern și nu la fel de aleatoriu,
etichetă
si n
eu
altul ar fi în cazul spiritelor - i - l și b o o b -
V
l
O
P e
s and r ysha a) individ a d o m e n n n n s h n i i , în picioare . Cu alte cuvinte, această idee poate fi formulată astfel: dreptatea cere ca relațiile efective de bunăstare a oamenilor să fie determinate de cauzalitatea spirituală.
m
despre factorul său, adică
Această tendință a dreptului de a procesa cauzalitatea tehnică în cauzalitatea spirituală

poate fi înțeles în două sensuri diametral opuse. În primul rând, în sensul bergsonismului, adică ca aspirație de a introduce noutatea și creativitatea în viață, și în al doilea rând, în sens transcendental, ca procesare a legii fundației, fii și eu (ratio fienài) în legea fundamentul cunoașterii (ratio cognoscendi) și modul de transfer al centrului de greutate al vieții din planul spațiului, unde totul se mișcă, în planul sensului - un fel de „spațiu spiritual” - unde totul este neschimbabil. Totuși, ca și în cazul unei interpretări ca și în cazul celeilalte, devine la fel de clar că în viață mecanica forțelor este înlocuită treptat de o luptă de interese, iar aceasta din urmă de o controversă de idei.
Principiul explicit pe care l-am exprimat, implicit, este binecunoscut tuturor. Când se așează să joace cărți, ei se străduiesc întotdeauna atât de mult să formuleze condițiile jocului, încât doar faptul că o îndemânare mai mare sau mai mică a unui jucător sau acela și nu orice împrejurare întâmplătoare (aici exclud jocurile de noroc) a avut un influența asupra câștigurilor. Un alt exemplu este jocul de tenis. Momentul specific al abilității de a juca tenis este capacitatea de a primi o minge de orice putere în orice direcție și deloc capacitatea de a sări neobosit; în legătură cu aceasta, apare ideea unui joc loial și neloial. Puteți lovi mingea în așa fel încât adversarul să fie forțat să alerge de la un capăt la altul al site-ului și să obosească foarte tare. Acesta este tactul numit mod „război” de a juca, care oferă un avantaj celor mai tineri și mai agil pe picioarele lor. O altă modalitate este de a trimite

„corect” mingea, chiar dacă foarte puternică, în limitele relativ ușor de realizat pentru picioarele adversarului. Evident, cea de-a doua metodă este mai corectă, deoarece poate evidenția mai clar momentul specific de tenis al îndemânării adversarilor. În primul caz, tânărul jucător are întotdeauna un avantaj ilegal față de cel vechi, iar jocul seamănă mai degrabă cu o cursă. În acest din urmă caz, este mult mai bine să setați alergarea dreaptă pentru distanță sau pentru viteză. Prin urmare, sunt întotdeauna pentru joc, în primul rând, fără „coridoare”, și în al doilea rând, cu un număr mic de seturi. Acest exemplu de tenis, în opinia mea, este foarte elocvent și extrem de util în analiza ulterioară a conștiinței juridice a oamenilor.
§ 8-
Acum, pornind de la principiul de bază al dezvoltării dreptului evidențiat mai sus, care constă în faptul că urmărește tactul, să reglementeze relațiile oamenilor astfel încât factorul decisiv în lupta vieții în general și în ciocnirile individuale ale oamenilor să fie spiritul, și nu întâmplător, circumstanțele fizice; ținând cont, de altfel, de exemplul de joc de mai sus și folosindu-l pentru a rezolva problema prin analogie, voi încerca să evidențiez noi momente caracteristice în dezvoltarea dreptului în general. Aceste puncte decurg din partea adecvării dreptului, așa cum a urmat momentul democratic menționat mai sus din partea siguranței dreptului. Aceste momente sunt următoarele (continuu numerotarea începută):
2. Moment diferențiator, care poate fi numit și individ
le

lizare, pentru că se rezumă la tot mai mult clarificare și izolare a conceptului de subiect de drept. Inițial, personalitatea este concepută ca o parte nediferențiată a genului; ea este responsabilă pentru

întreaga rasă și rasa, la rândul ei, este responsabilă pentru faptele ei rele. Corespunde acestei faze genul vira și dreptul aproape nelimitat de moștenire. Dezvoltarea în acest domeniu se rezumă la faptul că conștiința juridică începe să considere treptat legătura de rudenie ca o împrejurare accidentală, fizică, care nu ar trebui să aibă o influență decisivă asupra bunăstării (în sensul cel mai larg al cuvântului) și a dezavantajului. a unei persoane date şi determină poziţia acesteia pe scara socială. Ca o consecință a acestui moment al dezvoltării dreptului, moșiile privilegiate dispar treptat și chiar dreptul la moștenire este sever limitat. Se spune că în prezent, datorită impozitelor de moștenire, averea unui mare domn durează cel mult trei generații, după care trebuie să se gândească din nou la mijloacele de autosuficiență. Trebuie să presupunem că, în cele din urmă, dreptul la moștenire va dispărea complet, iar bunăstarea individului va fi determinată doar de valoarea ei spirituală personală, manifestată pe parcursul vieții.
Este extrem de curios că un proces similar de fragmentare și rafinare are loc și în viața individului. Să ne imaginăm o persoană care și-a creat bunăstarea cu valoarea sa spirituală. Anterior, ea putea să se odihnească pe lauri, ca să spunem așa, să se „cufunde" și să trăiască din veniturile proprietății dobândite de fosta ei valoare spirituală. Această fază a dezvoltării dreptului corespunde

stvovanie rentier. În acest punct, procesul de dezvoltare a dreptului se rezumă la echivalarea, a face adecvată bunăstarea momentului curent - la starea dată de conștiință a subiectului de drept: dacă subiectul dorește să se bucure de aceleași beneficii și să mențină același nivel de viață ca înainte, el trebuie să-și mențină spiritul la aceeași înălțime ca înainte. După cum, în termeni juridici, o persoană se distinge de o familie, astfel încât viața unei persoane individuale este împărțită într-un număr de momente separate, dintre care fiecare este, parcă, o persoană separată, care are un drept special la un o anumită bunăstare în viață. Se pare că conștiința juridică tinde, aparent, să se asigure că prosperitatea și drepturile nu pot fi moștenite nu numai de la strămoșii lor, ci chiar de la sine. Această ultimă tendință în dezvoltarea dreptului nu a fost încă suficient determinată, dar ar trebui considerată un prevestitor că rentierul este din ce în ce mai strâns. Deja epoca noastră este de așa natură încât dacă nu te gândești cum să-ți păstrezi capitalul și cum să-l construiești mai bine, acesta va dispărea în curând din tine. Această străduință a vieții de a limita în anumite limite dobânda la capital ridică o serie de întrebări dificile, fiecare dintre ele meritând o atenție specială.
La tot ce s-a spus, trebuie adăugat că momentul diferențiator corespunde și faptului că în viață diplomele și titlurile, odată primite întotdeauna, sunt din ce în ce mai puțin importante, iar o persoană se caracterizează din ce în ce mai mult prin funcția pe care o are în prezent. deține sau funcția pe care o îndeplinește.

3). Momentul social în dezvoltarea dreptului poate fi descoperit pe baza următorului experiment mental. Să ne imaginăm o navă cu aburi pe mare și pe ea mai mulți pasageri, fiecare dintre ei având o proprietate corespunzătoare valorii sale spirituale. Cu alte cuvinte, aceste proprietăți de diferite dimensiuni au fost dobândite în mod ideal în

mod legal, adică la stăpânirea lor în lupta vieții, un alt grad de spiritualitate a unuia sau altuia pasager a jucat un rol decisiv. Imaginați-vă în continuare că nava s-a pierdut și toți acești pasageri au ajuns pe o plută, reușind să ia cu ei doar cutii de mână, iar în cazul celor mai săraci dintre ei, întâmplător, s-a dovedit a fi o pâine, aparținându-i în mod legal. Acum întrebarea este: împărțirea acestei pâini în părți egale va fi o violență nejustificată sau un act destul de potrivit naturii dreptului în procesul său de dezvoltare? Cred că acesta din urmă este mai just și din următoarele motive. Pe uscat, deținerea acestei pâini în raport cu cei care nu o aveau a fost complet justă, pentru că, așa cum am convenit, această pâine a fost dobândită în lupta vieții în felul în care factorul decisiv în preluarea ei a fost spiritul. a unui individ dat. În același moment, pe o plută, deținerea acestei pâini este determinată de o împrejurare întâmplătoare - a se afla într-o valiză, și nu de valoarea spirituală a proprietarului ei, care pentru alți pasageri poate fi și mai mare. Prin urmare, împărțirea pâinii în bucăți egale (points de départ) este destul de legitimă. Dacă, după ce împarte pâinea, cineva, din cauza slăbiciunii de caracter, mănâncă

partea lui în prima zi, apoi nu are dreptul să ceară o nouă împărțire, ci poate conta doar pe milostiv ie. Prin analogie cu acest exemplu, putem spune că toate măsurile sociale în general sunt drepte și îndreptățite doar atunci când sunt îndreptate tocmai spre triumful spiritului și a libertății sale asupra întâmplării. Există multe astfel de cazuri în viață. Deoarece numărul de oportunități reale într-unul sau altul domeniu al bunăstării poate fi limitat, din cauza circumstanțelor, atunci atitudinea oamenilor față de acestea poate fi adesea determinată nu de un factor spiritual, ci de circumstanțe aleatorii, chiar dacă numai pentru că aceste oportunități nu vor fi suficiente pentru toți cei care le doresc și care le merită. Zona, ca să spunem așa, a spațiului, adică zona agrară, este exemplul cel mai frapant. Să presupunem că suprafața de teren a unei țări date este egală cu 100 de unități, iar printre cetățeni sunt 200 de oameni, dintre care fiecare este demn și capabil, în competiție cu restul cetățenilor (cu excepția acestor 200), să intre în posesia a 5 unităţi din terenul dat în viaţă. Evident, în acest domeniu, numărul posibilităților este mult mai mic decât suma totală a abilităților (meritele) și dorințelor corespunzătoare; prin urmare, pentru a evita influența hazardului în achiziția de terenuri, dreptul de a deține teren în acest caz trebuie reglementat și limitat. O reglementare similară apare inevitabil în domeniul industrial, de îndată ce devine clar că poziția unui individ pe scara ierarhică a producției este determinată nu de meritele și de libera sa alegere, ci de circumstanțe aleatorii -

mi. Din cele spuse, este clar că reglementarea este necesară și justificată numai atunci când numărul posibilităților dintr-un anumit domeniu a fost epuizat și când realizarea lor de către o persoană se produce în detrimentul libertății de a realiza aceste posibilități de către alții. Dacă aceste posibilități nu sunt epuizate, atunci orice reglementare este prostie și demagogie.

§ 9.

4). Moment axiologic sau valoric. - Pe lângă cele menționate mai sus, mai există, aparent, încă un moment foarte important în dezvoltarea dreptului. Fac doar aluzie la acest moment, evitând, pe cât posibil, orice concluzie decisivă – iar aceasta din urmă se explică tocmai prin importanța excepțională a acestui moment. În prezentarea anterioară, am ajuns la o astfel de definiție a dezvoltării dreptului, conform căreia este o tendință de a stabili astfel de legi, adică „reguli de joc”, în care momentul decisiv al victoriei în lupta vieții. (adică, pentru bunurile materiale în sensul cel mai larg al cuvântului) – ar exista un principiu spiritual și o cauzalitate spirituală, ca atare. Cu alte cuvinte, scopul principal al aspirațiilor legale ale oamenilor este coordonarea și adecvarea valorilor materiale și spirituale. Din această definiție devine destul de clar că, prin urmare, dezvoltarea dreptului depinde și de faptul că oamenii dintr-o epocă sau alta gândesc în termeni de principiul spiritual și valoarea spirituală, adică de conștiința lor axiologică și metafizică. Am spus deja mai sus că toate creaturile vii

Societățile, de la amibă la om, după gradul lor de spiritualitate, pot fi, parcă, aliniate la rând, cu valoare treptat în creștere și scădere. În cadrul umanității, această serie corespunde împărțirii în rase sau, dacă aceasta din urmă este contestată, cel puțin în grupuri separate de oameni ale căror tipuri de minte sunt inegale. Pentru noi, ultimul punct este deosebit de important și anume: poate exista diversitate în rândul oamenilor pe care îi recunoaștem drept „inteligenti”, dar ale căror minți sunt de diferite tipuri? Cred că această diferență de valoare poate fi fundamentată și că este implicită, inconștient recunoscută de toți oamenii. Fără îndoială, atât Ford, cât și Newton sunt amândoi oameni inteligenți, dar mințile lor sunt de diferite tipuri. Cu toate acestea, dacă totuși insistă asupra comparației și evaluării lor relative, fără îndoială îi vom acorda preferință lui Newton. Dacă la ei adăugăm și Kant, atunci eu, de exemplu, l-am pus deasupra lui Newton, deși mintea lui, evident, este și ea de tip nou, relativ la Newton. În favoarea acestei relative subordonări a minții pot fi invocate multe motive, cum ar fi, de exemplu: natura cuprinziunii minții, natura sa teoretică și importanța pentru perspectiva generală a acelor întrebări către care este îndreptată. Acesta, desigur, în acest caz, este un detaliu; pentru noi este important în general faptul existenţei unei ierarhii între diferite tipuri de minţi. Mai departe: mințile de diferite tipuri pot fi considerate ca stadii diferite ale dezvoltării spiritului, atunci următoarea terminologie curioasă este destul de acceptabilă și anume: despre Ford și Newton, de exemplu, se poate spune cu dreptate că, deși ambii sunt inteligenți oameni, Newton este mai inteligent, Newton este mai animat decât Ford, adică.

pe scara dezvoltării, el este mai departe de amibe și de materia moartă în general decât Ford; se mai poate spune că mintea lui Newton exprimă începutul ca atare mult mai clar decât mintea lui Ford. În plus, trecerea pe scara dezvoltării de la Ford la Newton poate fi interpretată ca o purificare a începutului spiritual de la începutul materialului. Folosind terminologia gnoeologică, se poate spune că Newton este mai mult un subiect (de cunoaștere) decât Ford, în același

sens că o persoană este în general mai mult un subiect decât un animal sau o plantă.
Această întrebare a subordonării conștiințelor umane o consider mai detaliat în cartea mea: „Le Concept du Beau”, (ed. „Les Presses Modernes”, Paris 1930).
După ce am asimilat tot ceea ce s-a spus și ne întoarcem la experiență, să încercăm să conturăm aproximativ în istoria umanității mai multe tipuri de astfel de minți subordonate reciproc. Am scris „aproximativ” pentru că în viața reală există un număr infinit de astfel de tipuri. În ceea ce privește cele mai semnificative tipuri, există, după părerea mea, trei dintre ele: mintea unui lider războinic, mintea unui om de afaceri-inginer și mintea unui filozof-om de știință, care în personificarea umană dau „Atilla”. ", "Ford" și "Kant". După cum se știe, și Platon a avut o idee asemănătoare (în „Republică”), dar ordinea lui de valoare relativă este diferită și anume: el are kuppas mai mici decât războinicii, iar războinicii sunt mai mici decât filozofii, în timp ce eu am „Ford-uri” mai mare decât „Atill”, iar „Kanty” este mai mare decât „Fordov”. Voi sublinia în continuare că hioria pare să-mi confirme punctul de vedere.
, „Ford” și „Kant”, trebuie remarcat faptul că fiecare dintre ele

în regiunea celuilalt, un copil în formă. Prin urmare, nu mă îndoiesc că, de exemplu, în chestiuni comerciale, Kant a cerut întotdeauna sfatul prietenului său, un negustor englez; dar în același timp sunt sigur că trebuie privit ca o oarecare exagerare și un act de generozitate din partea lui Kant, că el nu ar fi scris nici măcar un capitol din Critica sa fără a discuta mai întâi împreună cu numitul prieten. În plus, este curios faptul că, în războaiele obișnuite și civile, conducătorii moderni (adică, „Vaduri” și „Fenicieni”) iau constant un loc din spate în fața „Atillas”, iar autoritățile preferă „Zemsky Soyuz” și diverse „Arcos”. (ceea ce fac adesea la fel de bine și „Kants”).
Dacă luăm acum schema mea de tipuri de minți și trecem la momentul axiologic în dezvoltarea dreptului care ne interesează, obținem următoarele. Dezvoltarea conștiinței metafizice a oamenilor se poate reduce, aparent, la faptul că, considerând la început mintea lui „Atilla” ca fiind cea mai înaltă formă de spiritualitate, aceștia încep să curețe treptat conceptul de conștiință de tot ceea ce este fizic și trec. palma mai întâi la „Ford”, apoi de la „Ford” - Kant. Prin urmare, conștiința juridică a omenirii, străduindu-se ca principiul spiritual să fie factorul decisiv în lupta vieții, își reproșează treptat legile, adică „regulile jocului” în așa fel încât - în timp ce mai devreme a apărut „Atilas” victorios din luptă, - în viitor, "Fords" ar ieși, iar apoi - "Kants". Acest lucru se explică prin faptul că mintea lui „Ford” într-o formă mult mai pură este un principiu spiritual decât mintea lui „Atilla”; acelaşi lucru se poate spune despre mintea lui „Kant”, în raport cu mintea lui „Ford”.

Puterea trece din mâinile Atilla în mâinile Ford pentru că omenirea începe să-și dea seama de nedreptatea celor „capabili” care se supun „forței brute”. Prin urmare, zona „forței brute” este reglementată, se stabilește o „pace zemstvo”, adică, cu alte cuvinte, creează un astfel de mediu încât aripile „Atilla” sunt tăiate și proprietățile lor nu sunt decisive. în lupta vieţii. Dar dacă este nedrept ca un Ford capabil să fie subordonat unui Atilla nepoliticos, nu este la fel de

nedrept ca un Kant strălucit să fie subordonat unui speculator sau agent de bursă inteligent? Acest lucru este obiectat de faptul că ei indică rolul oamenilor de afaceri în crearea de bunuri materiale, care, prin urmare, ar trebui să le aparțină de drept. Dar, mai presus de toate, participarea lor este pur spirituală, deoarece ei înșiși nu pun cărămizile unei case în construcție și, în plus, au ținut cont de influența Kantilor asupra creării valorilor materiale? Până la urmă, ei au fost cei care, cu ideile lor, au determinat transferul puterii de la „Atill" la „Vaduri" și, după ce au distrus sistemul militar, au transferat umanitatea în cel industrial. Ei au fost cei care au creat ordinea în care Fordurile pot lucra fructuos. Să ne amintim rolul legaliștilor în Evul Mediu cu ideea lor de drept roman și vom înțelege rolul „Kants" în crearea zemstvo-ului, a lumii burgheze.
§ Yu.
Acum, folosind considerațiile de mai sus, putem schița trei faze în dezvoltarea conștiinței juridice umane:
a) Xifocrația (puterea sabiei) sau sistemul militar-feudal. - Aici pe creastă

valurile vieții sunt „Atilla", ale căror proprietăți mentale sunt recunoscute de conștiința metafizică a epocii ca cea mai înaltă manifestare a principiului spiritual. În acest sens, curajul, hotărârea și cruzimea sunt considerate cele mai înalte valori. „Kants" și „Fords" sunt subordonați, iar „Fords" au voie să facă comerț, tăindu-le din când în când, „Kants" zgârie tocurile domnului adormit noaptea și îi spun povești. Întreaga societate este împărțită în stăpâni și sclavi. Trecerea la epoca următoare este determinată de activitățile „Kants", care, sub masca legaliștilor, își împing pieptul, demonstrând că posesia forței fizice și a curajului nu este un motiv suficient pentru a câștiga în lupta lui. viaţă. Datorită predicii lor, se stabilește o „pace zemstvo", ale cărei roade sunt explicate nu de ei, ci de „Vduri", și apare a doua fază a dezvoltării dreptului.
b) Plutocrația (puterea banilor) sau faza industrială. - Prin reglementarea și limitarea dreptului de forță, aripile Atillei sunt tăiate și lupta se retrage în poziții noi, economice, unde proprietățile vadurilor și fenicienilor joacă un rol decisiv. Prin urmare, „Fords" și „Shaylocks" sunt stăpânii vieții, iar judecata lor practică este considerată cea mai înaltă formă a principiului spiritual. „Atillas" și „Kants" sunt subordonate, iar întreaga societate este împărțită în patroni și angajați, sau burghezi și proletari. Ceea ce este cel mai interesant dintre toate este că Marx și economiștii nu sunt, aparent, dușmani ai sistemului burghez: dimpotrivă, nu fac decât să termină ceea ce legaliștii au început mai devreme, adică o afirmă în cele din urmă. insistând asupra

valoare industrială relativă a muncitorilor din sistemul burghez, ei nu fac decât să distrugă rămășițele epocii feudale. Cert este că în prima perioadă, de tranziție, patronii se amestecau cu stăpânii și priveau angajații ca și cum ar fi sclavi. Economiștii, însă, transformând în final noua aristocrație în patroni, iar noua democrație în angajați, dându-le o cotă de producție, nu au făcut decât să întărească noul sistem și l-au curățat de urmele celui precedent. Momentan ne aflăm tocmai în această fază. Care este faza viitorului și cine va câștiga lupta vieții în ea? Se obișnuiește să se gândească că proletarii în

general vor fi în culmea vieții, ceea ce este adevărat doar pentru o parte dintre ei. Proletarii în general au primit deja ceea ce merită, deși poziția lor s-ar putea încă îmbunătăți. Cred că „Kants” (adică o parte din proletarii actuali) vor fi stăpânii viitorului, iar procesul de tranziție la un nou sistem va fi analog cu trecerea de la xifocrație la plutocrație.

c) Pneumocrația (stăpânirea spiritului) sau fază filozofică - ordinea viitorului, dacă numai construcțiile noastre ar fi corecte. În sistemul burghez domină „vadurile”, în timp ce „Kantii” se supun și trăiesc prin pomană. Este interesant că în timpul nostru este aproape imposibil să fii în vârful vieții datorită științei, iar puținii oameni de știință care își domină meșteșugurile trebuie să aibă o parte echitabilă din calitatea „Ford-urilor” și „Shylock-urilor”. În prezent, în știință, ca în orice, nu creativitatea este importantă, ci vânzările: trebuie să creați pentru un ban, dar să vindeți pentru o rublă, cu alte cuvinte, trebuie să arătați același „fordism” . Urmează o nouă fază filozofică

bea atunci când estimarea practică este recunoscută ca cea mai joasă formă a spiritului în raport cu geniul științific. Atunci domeniul relațiilor economice va fi aparent reglementat într-un mod atât de ciudat și dreptul pozitiv va fi modificat în așa fel încât lupta vieții să se retragă la poziții noi, pur intelectuale, și încât momentul decisiv în lupta dintre viața va fi rațiune, și nu judecată practică. În această fază, stăpânii și sclavii, patronii și angajații vor fi înlocuiți cu profesori și elevi. Această ipoteză riscantă, care se limitează la fantezia pură, a fost exprimată de mine doar pentru că la ea duce inevitabil înțelegerea ideii principale a dezvoltării dreptului, care constă în faptul că valorile materiale și puterea (adică, plinătatea vieții) tind să fie adecvate valorilor spirituale. În plus, unele observații asupra vieții politice a popoarelor par să conducă mintea la aceeași idee. O aluzie îndepărtată la această tendință pare să fie puterea mult batjocorită a avocaților din Franța, iar regula Prof. Masaryk în Cehoslovacia, care, parcă, împlinește visul lui Platon.

Este interesant de observat că tendința menționată mai sus a simțului general al dreptății de a reglementa și „socializa tot mai mult aspectele inferioare ale vieții relevă o analogie interesantă cu stabilirea obiceiurilor în viața unei persoane individuale. Într-adevăr, toți oamenii care gândesc știu că obiceiurile în lucrurile mici eliberează cumva conștiința și îi oferă posibilitatea de a se concentra asupra a ceea ce este cel mai important pentru ea - și acest lucru se explică prin faptul că acțiunile obișnuite, mecanice

acțiunile devin inconștiente și astfel eliberează energie spirituală pentru scopuri mai înalte. Revenind la sfera juridică, se poate spune prin analogie că spiritul colectiv uman, din ce în ce mai „socializând” și mecanizând aspectele inferioare ale vieții, pare să se străduiască să se concentreze asupra celor superioare. Această explicație ar fi fost fără îndoială pe gustul prof. Bergson.

Voi face o remarcă suplimentară. În schema mea, am examinat spiritul tot timpul din partea sa teoretică. În ceea ce privește latura morală, atunci întrebarea devine extrem de complicată și necesită o atenție specială, asupra căreia nu mă hotărăsc încă. Cu toate acestea, este

interesant de observat că epoca de dominare a formei celei mai joase a spiritului (Evul Mediu) dă aparent mai mult spațiu pentru manifestarea moralității și a moralei. Cu cât legea este mai inadecvată, cu atât domeniul de activitate al virtuții morale este mai extins. De aceea, latura morală a indivizilor se dezvăluie cel mai bine în timpul revoluțiilor, când sancțiunea legii se prăbușește. În plus, acest lucru, aparent, explică farmecul și romantismul epocii cavalerești. În legătură cu aceasta, am o bănuială: nu din acest motiv înfățișarea unui „războinic” este oarecum mai morală și mai pură decât cea a unui „negustor” și nu din acest motiv Platon (se pare că datorită o neînţelegere) a plasat războinicii după filozofi?
Ca o sinteză a tot ceea ce s-a spus mai sus cu privire la drept, putem, în concluzie, să prezentăm dezvoltarea acestuia în forma următoare. Conștiința juridică umană tinde să reglementeze viața din ce în ce mai mult, dar această reglementare nu are nimic în comun cu socialismul, care transformă fatal.

în sekh în sclavi. Dimpotrivă: adevărata natură a dezvoltării moralei constă tocmai în a oferi omenirii o mai mare libertate, și o libertate de cel mai înalt nivel, prin reglementarea acelor aspecte ale vieții care sunt recunoscute ca fiind „fizice”, și astfel modificând legislația, adică „regulile jocului”, astfel încât factorul decisiv în lupta vieții să fie spiritul, al cărui concept este în mod constant rafinat și purificat, deoarece i se fac din ce în ce mai multe cerințe noi, în sensul valorii. . Astfel, lupta și competiția nu sunt distruse, ci doar transferate în noi poziții - poziții de ordin superior.
Opun ideii mele despre dezvoltarea dreptului atât socialismului, cât și liberalismului și o numesc - după ultimul, cel mai important moment al evoluției sale - legal a to c i o -logism.
Nikolay A. Reimers.
august 1932
Paris.

ESEU PRIVIND CONCEPȚIA ETICĂ ȘI RELIGIOSĂ A NATURII
!..
Dragostea pentru natură este un dar cu care se naște: nu poate fi dobândită nici prin educație, nici prin creștere, nici prin reflecție. Așa cum se nasc creatori străluciți în domeniul artei și științei - sfinți, fanatici ai ideilor mărețe, astfel oamenii se nasc cu o dragoste profundă, adevărată, adesea suferindă pentru Natură. Diferența este că pentru unii această iubire este conștientă, pentru alții este inconștientă. Cunoaștem doar nume mari care s-au glorificat într-o zonă a spiritului uman, care au avut acest dar, precum Pitagora, Beethoven, Newton, Leonardo da Vinci, Francisc de Assisi și alții, au rămas pentru noi în umbră. Prin urmare, afirmația că torturile incredibile care supun zilnic la martiriu milioane de ființe vii ca noi, nu numai pentru câștig comercial, ci adesea din capriciu, batjocură și distracție, depind de ignoranța și inconștiența acțiunilor lor, este fie un fatal eroare sau o înțelegere cu propria conștiință. Unul dintre două lucruri: fie Lumea este întruchiparea gândirii creatoare a lui Dumnezeu, reflectarea Feței Sale pe pământ – și atunci toată creația Sa este sfântă; sau Lumea este rezultatul accidentelor, al forțelor autosuficiente, și atunci este arena unei lupte aspre pentru existență, dreptul la putere asupra slăbiciunii, viclenia față de credulitate,

lipsa de scrupule față de conștiință. Cu toate acestea, cel care a meditat asupra legilor stabilite în fundamentele universului nu poate să nu știe că „lupta pentru existență” departe de a domnește suprem în ea, ci egalizează.

este inovată de o altă lege, opusul ei - legea Iubirii, în care se află dualismul etern al lumii materiale.
Nu voi vorbi despre viziunea asupra lumii a culturilor antice, deoarece aceasta nu face parte din sarcina acestui eseu, dar deși viața umană a curgeat atunci mult mai aproape de Natură, locuită de viziuni strălucitoare sau teribile ale zeilor, este încă foarte departe de panteismul păgân la iubirea religios-mistică pentru Natură, născută împreună cu creștinismul. Există o părere eronată că Hristos nu a atins acest mare factor al vieții umane în învățătura Sa: Cel care a ales singurătatea vârfurilor munților pentru rugăciune, Care a vorbit cu Tatăl nu în templul de marmură al Ierusalimului, ci în templul miraculos. al Naturii, Care a căutat inspirație pentru isprava răscumpărătoare printre maiestuoși tăcerea deșertului, înconjurat de „frați mai mici” (♦), Care și-a amintit în pilde fie păsărelele pe care le hrănește Tatăl Ceresc, fie turma behăitoare, Care și-a exprimat desfătare în fața frumuseții câmpului înflorit (*) **), A Cărui viață pământească a trecut în aer liber cupola cerului, - a coborât pe pământ o asemenea binecuvântare, care a născut fraternitatea în Hristos toată viața. Nu contează dacă această legătură merge de sus în jos - de la dragostea pentru Dumnezeu la iubirea pentru Natură, ca o reflectare a Divinității Sale - sau invers: de jos în sus - de la o contemplare entuziastă a frumuseții și înțelepciunii creației. la închinarea Creatorului său. Prima a fost viziunea asupra lumii a lui Francisc de Assisi, a doua - a multor suflete mari, începând cu Beethoven și Newton și terminând cu Lermontov, cel mai religios poet rus, care a atins culmile iubirii perfecte pentru Natură în Dumnezeu în marele tablou poetic. a „câmpului ondulat”. Cât de adâncă era dragostea lui Beethoven se vede nu numai din nemuritoarea simfonie „Pastorală”, ci și din cuvintele sale, care a știut să iubească în tăcere și pe ascuns până și pe cei nevrednici: iubesc un copac mai mult decât un om.
Ulterior, teologia, în veșnica ei teamă de erezii, a distrus frăția sufletului uman cu sufletul mondial al Naturii și a lipsit-o de cea mai mare și mai veche sursă a cunoașterii lui Dumnezeu. Teologia a lipsit Natura de un suflet viu, făcând-o o proprietate exclusivă a mândriei umane și reducând întreaga viață mentală complexă a lumii animale la un mecanism fără viață, acționând sub influența instinctului. Dar nu sunt sentimentele și gândurile noastre produse ale evoluției aceluiași instinct care stă la baza psihicului?
*) Și era cu fiarele „... din Marcu cap. I-13.
♦♦) Din Matei cap. VI-29.

sughioșii tuturor viețuitoarelor? În viața mentală a animalelor, cel puțin la vertebratele superioare, instinctul cu greu joacă un rol mai mare decât în viața omului. Ce știa știința până de curând despre psihicul Naturii, a cărui observare a fost atât de dificilă din cauza condițiilor nefirești ale vieții ei: sclavia animalelor domestice, persecuția crudă a animalelor sălbatice și tortura fără milă a acestora și a altora? Dacă încă știm atât de puține despre legile care guvernează viața mentală a omului, atunci sufletul întunecat al

animalului a ocolit complet observația oamenilor de știință și a fost accesibil doar celor „care aveau darul iubirii”, „aleșilor” , care arăta ca o oglindă în acest suflet fratern misterios, înțelegându-l intuitiv limbajul, suferințele ei, nevoile ei, amploarea activității ei mentale și posibilul progres în ea.
Dar, în ultima vreme, știința a început să studieze nu numai corpul, ci și sufletul Naturii, ceea ce a condus la concluzia că animalele sunt în multe feluri capabile de gândire abstractă și de sinteza de idei. Diferența dintre activitatea mentală a omului și a animalului nu este calitativă, ci cantitativă și depinde de perfecțiunea mai mare sau mai mică a organului sufletului, adică a corpului. Într-adevăr, expresia acestei activități la un nou-născut, sau la un idiot, este incomparabil mai scăzută decât la animale, dar nimeni nu va îndrăzni să nege că au suflet! Alchimiștii medievali, în căutarea și prevestirea Adevărului, care au fost precursorii științei experimentale din secolele următoare, nu au încercat să creeze viața în zadar: vor deveni zei. Cu tot progresul ei, știința modernă a ajuns doar la crearea unui corp - o celulă organică, dar nu a putut-o forța să trăiască, deoarece înțelepciunea umană este pusă la limită „nu o vei trece”: „viața” este respirația. lui Dumnezeu, transformând lutul în Adam și, prin urmare, tot ceea ce „trăiește” este de origine divină: în Evanghelie cuvintele „viață” și „suflet” se înlocuiesc unul pe celălalt, iar chiar numele „animal” este etimologic în limba slavă (burtă-viață-animal) și și mai clar în latină (api-a - animale) coincide cu conceptul de suflet. Chiar dacă este doar un suflet mondial fără o individualitate spirituală umană, este totuși suflarea lui Dumnezeu, care unește animalul cu omul în evoluția infinită a scânteii divine. Secretul spiritualității lumii este cea mai veche, mai dureroasă problemă a minții umane, dar nici filosofia, nici religia, nici știința nu au putut rezolva această întrebare, pentru că omenirea nu o poate conține. La urma urmei, cunoștințele noastre chiar și despre propriul nostru suflet sunt extrem de limitate, din moment ce noi

doar o parte din Revelația lui Hristos este cunoscută - cea care se adresa maselor, adică pilde. Tainele Împărăției lui Dumnezeu au fost încredințate aleșilor și ne-au fost descoperite doar parțial prin Evanghelia lui Ioan și Apocalipsa (*).
Dar mi se poate obiecta că într-un astfel de caz este necesar să admitem sufletul în organismele animale cele mai inferioare și chiar în plante. De ce nu? În antichitate, Aristotel a fost un susținător al acestei idei, dar cercetătorii ulterioare ai noilor secole, precum Linnaeus, De Candol, Worms, Federigo Delpino și alții, au susținut că viața fiziologică a plantelor este departe de a fi limitată la stimuli și reflexe, dar că capacitatea plantei de a se adapta la un mediu nou și neașteptat indică ceva asemănător cu capacitatea de a alege. Haberlandt a găsit centre în organismul vegetal care corespundeau perfect organelor de simț ale animalelor. Capacitatea de „alegere” a fost observată de mult timp la o singură celulă animală în experimentele privind reproducerea ei și atracția ei pentru o altă celulă, sau respingerea față de ea, independent de orice cauze fizice sau chimice, indică primele rudimente ale „voinței”. Pe această capacitate a unei celule vii s-a construit o ipoteză care explică imposibilitatea apropierii fizice între indivizii atrași mental unul de celălalt. Aceasta este departe de o interpretare voită a misterioasei probleme a „vieții”: gravitația misterioasă a celulei, desigur, nu este încă liberul arbitru al unui organism dezvoltat, ci doar un gaj al

evoluției viitoare a psihicului. Și totuși, acest fenomen dovedește temeinicia afirmației prof. Viermi că „unde există viață, nu poate exista inconștiență completă. Unii mari oameni de știință, cum ar fi Sinney, și în știința modernă Lehmann și Pribram, susținătorii teoriei vitaministe, au mers și mai departe, admițând capacitatea de „alegere” în regnul mineral în frumusețea și complexitatea uimitoare a procesului de formare a cristalelor - și în acest caz venim la panteismul creștin al lui Francisc de Assisi, investind shago un suflet viu în toată creația universului, începând cu „fratele lup” și terminând cu „frate foc” și „sora apă” (**) Nu numim în mod arbitrar pietre, metale, nori în nenumăratele lor combinații, formațiuni și tranziții - Natura „moartă”? Nu au propriul lor limbaj, dacă nu sonor, atunci colorat? Este posibil să numim „mort”

♦) Ți s-a dat” să cunoști tainele Împărăției lui Dumnezeu, iar altora în pilde”... din Matv. cap. VIII-10.

**) „Frate lupo”, „frate - fuoco”, „sorelo - acque” Fioretti di S. Fronc. d'Assisi.

apa, acel simbol al legii mișcării perpetue – sau raza evazivă în care știința a recunoscut corpul descompunebil – toată această lume a dinamismului ascuns, care are un bine atât de invincibil și, în același timp, putere distructivă? Nu se aude armonia întregului univers în liniștea calmă a nopții, încălcând sentimentele noastre spirituale, necunoscute nouă? Nu există nimic mort în Natură, pentru că „Dumnezeu nu este Dumnezeul morților, ci Dumnezeul celor vii” (*).

În această înălțime a contemplației mistice a lumii, fiecare creație este sfântă, ca o reflectare a Feței lui Dumnezeu pe pământ, fie că suflarea lui Dumnezeu tremură în ea ca o picătură de rouă, fie că se manifestă într-o activitate mentală complexă, adică indiferent dacă posedă sufletul individual al unei persoane sau sufletul mondial al Naturii. Dar întrucât toate aceste măsuri nu au fost suficiente pentru a asigura Naturii vie dreptul la viață și partea ei de fericire legitimă, Domnul a plasat în inimile aleșilor un profund sentiment fratern de compasiune și iubire față de fratele mai mic. La început, acestea au fost doar încercări împrăștiate, proprietatea iluminaților și a sfinților precum Francisc de Assisi, apoi oamenii au început să se ralieze în cercuri și societăți, care deja se răzvrăteau deschis împotriva cruzimii umane nepoliticoase și prădătoare. Din nefericire pentru omenire, această activitate a conștiinței trezite a fost sortită de la bun început eșecului, pentru că s-a lovit de cel mai puternic stimul al vieții umane: câștigul material. Era cu adevărat posibil, de dragul utopiei fraternității universale, să refuzăm să mănânci cadavre de animale și să le folosești toate rămășițele pentru îmbrăcăminte și alte produse de mai mare sau mai mică necesitate, lăsând un obiect de industrie și comerț? Până la urmă, asta ar însemna, în limbajul modern, să submineze bunăstarea țării, să-i distrugi bogăția naturală! Se gândește cineva în Europa, mândru de cultura „creștină”, la „bogăția naturală a gândirii religioase și a progresului moral? Aceasta este proprietatea literaturii filozofice, pe care o studiază mulți, dar care rămâne capital mort. În plus, așa-numitele Societăți pentru Protecția Animalelor de la bun început s-au amestecat cu un element nedorit de pseudo-iubitori de natură, ceea ce a contribuit la discreditarea în continuare a unei idei deja nepopulare. Într-adevăr, în înțelegerea noastră, toate valorile pozitive sunt înlocuite cu omologii lor urâți: numim bunătate slăbiciune, dragoste - capriciu sau atracție senzuală.

) Din Matei cap. XXII-32.

5
aroganță, ambiție - vanitate, inteligență - ascuțițe practică,
mărinimitate - vanitate, demnitate - aroganță și așa mai departe fără
sfârșit. Deci dragostea pentru Natură a căpătat forme variate, în
funcție de stimulul care o generează.
Cel mai comun tip de pseudo-iubire este dragostea estetică: sentimentul
artistic este atras de frumosul din Natură - panorama minunată a
munților, abundența trandafirilor, frumusețea formelor unui animal
pursânge. Frumusețea a tot ceea ce este modest și simplu, deși plină de
semnificație mistică profundă, este ca pământul negru gol, cu aroma lui
caracteristică, lăsând calul epuizat cu reproș mut în ochii blânzi; o
pasăre moartă sfâșiată, care se bălăcește în noroi, rămâne de
neînțeles, nu stârnește dragostea. Un alt tip comun este dragostea
egoistă: ne iubim câinele, legăm panglici pe el, îi dăm prăjituri
pentru că ne este de folos, sau ne distrează, dar nu ne pasă de alte
animale și cu conștiința curată urmărim. departe un câine ciudat
flămând. Credem că iubim păsările pentru că le ținem în temniță și ne
bucurăm de cântarea lor fără să ne adâncim în sensul vocii lor jale.
Credem sincer în dragostea noastră pentru Natură chiar și atunci când
ne apropiem de ea doar pentru a ucide, adică pentru a vâna plăcere.
Natura ne atrage și senzualitatea, ca decor luxos pentru experiențele
noastre personale: iubim luna, trilul privighetoarei, grădinile
înflorite sau răsăritul soarelui, în funcție de ceea ce ilustrează mai
viu nevoia senzuală a momentului - poate fără să ne dăm seama că
aceasta este. doar o formă specială de egoism. Vanitatea și
sentimentalismul iau și forma iubirii: ne interesează doar animalele de
pursânge frumoase, pentru că ne acordă o atenție generală, suntem
mândri de medaliile lor primite la expoziții și curse, dar nu suntem
doar complet indiferenți la soarta lui. milioane de alte ființe vii,
dar și la fericirea și bunăstarea chiar a obiectelor deșertăciunii
noastre, care de foarte multe ori le provoacă să sufere grav.
Sentimentalitatea în locul iubirii poate fi cea mai sinceră formă a
iluziilor noastre, dar în același timp este și cea mai dăunătoare
succesului răspândirii ideii de milă către Natura vie, deoarece este o
expresie nepotrivită și dulce. de tandrețe pentru animale, care nu le
aduce niciun beneficiu și indică o neînțelegere completă ih a provocat
o reacție generală și a dat o armă împotriva adevăratei sprâncene cu o
batjocură crudă a sentimentului de milă față de Natură. Numindu-l
isteria vechiului

fecioare şi femei slabe la inimă. Ridicul, ca mijloc atotputernic, a
dăunat activităților Societății pentru Protecția Animalelor mai mult
decât numeroasele discursuri ale adversarilor deschisi. Chiar și în
mijlocul zoofililor, până astăzi, există o tendință materialistă care
nu recunoaște, pentru că nu înțelege, dragostea pentru Natură, ca o
frăție mondială, ci o vede în aplicarea zootehnicii raționale, adică
din nou, folosirea unui animal ca material pentru sacrificare p.
exploatare. Este uimitor cât de puțin s-au ocupat filozofii și
moraliștii noilor ere cu această întrebare în comparație cu mințile
eminente ale civilizațiilor antice! Cu toate acestea, minoritatea
culturală nu și-a părăsit încă sarcina sacră, în ciuda condițiilor
nefavorabile în care a fost plasată de predominanța intereselor

materiale în viața modernă și de fragmentarea și activitatea nesistematică a zoofililor înșiși. Conștiința de sine spirituală superioară a popoarelor, care nu are nevoie de legislație, deoarece viața lor este condusă de Legea morală a vieții fiecărui membru individual, este problema viitoarei evoluții spirituale a omenirii.
În prezent, cea mai importantă problemă morală este dreptul unei persoane la viață și moartea unor ființe vii similare și stabilirea unei norme în utilizarea intereselor reciproce. Cu patru secole în urmă, Leonardo spunea: Va veni ziua când oamenii vor privi uciderea unui animal în același mod ca uciderea unui om (*). Acea zi nu a venit încă și trebuie să ne mulțumim cu faptul că această întrebare este pe ordinea de zi.
Cel mai criminal abuz în domeniul dreptului nelimitat la viață și moarte al animalelor, o pată rușinoasă asupra conștiinței omenirii, este vivisecția, care a fost de multă vreme printre „pozițiile apostolilor și oponenților săi științifici”.
Până acum, toate argumentele anti-vivisecție s-au bazat pe dovezi ale inconsecvenței științifice a acestui sistem, dar formularea corectă a întrebării nu poate fi decât religioasă și morală, deoarece nicio descoperire științifică nu poate merita chinul unui nevinovat și ființă vie lipsită de apărare: din moment ce ne vom ridica pe o viziune mistică asupra lumii, ca reflecții Fața divină, acest lucru este de înțeles de la sine. Altfel, în numele logicii, ar trebui să recunoaștem legitimitatea oricărui alt tip de violență împotriva celor fără apărare și

) Vesra un giorno net quale gli nomini giudicheranno dell ne isione di un animale nello stesso modo, che essi giudiconoog-gi <li quella di un nome, Leonardo de Vijci.

slab și admite utilitatea hrănirii copiilor mici și a distrugerii bătrânilor ca balast inutil.
A doua întrebare este necesitatea dubioasă a hrănirii umane cu cadavrele animalelor. Această teorie este confirmată de numeroase autorități științifice și studii ale vieții popoarelor care consumă exclusiv hrană vegetală, precum și de aversiunea instinctivă față de hrana din carne a copiilor care sunt obișnuiți cu forța cu acest mod vicios de a mânca, care dezvoltă instinctele crude ale generațiilor următoare. a sufletului şi decrepitudinea prematură a trupului. Dacă în prezent nu se poate aștepta o revoluție radicală a sistemului de nutriție ca urmare a ciocnirii cu aceleași interese profesionale care îmbogățesc milioane de oameni, atunci, în orice caz, o revizuire a acestei întrebări va forța încetarea ororilor. de sacrificare și să schimbe vechea concepție despre animale ca carne pentru masă. Odată cu aceasta, toate distracțiile sângeroase și dezgustătoare, cum ar fi împușcarea porumbeilor, (tir a-porumbel), luptele , vânătoarea de plăcere etc., ar trebui să fie distruse și un loc cuvenit ar trebui acordat tovarășilor pe jumătate sălbatici ai omului, cum ar fi pisicile și câinii fără stăpân și păsările de oraș, care în toate țările civilizate încep deja să primească drepturi de cetățenie și sunt încredințate îngrijirii și protecției populației însăși. În zadar sunt toate argumentele ignorante și lipsite de scrupule despre fecunditatea excesivă a animalelor și necesitatea sacrificării lor care decurg din aceasta: cu excepția condițiilor excepționale care dau naștere uneori la invazia șobolanilor, sau lăcustelor etc., economia Naturii în sine

se echilibrează. distribuția excesivă a uneia sau alteia specii și înțelepciunea legilor ei la care nu a ajuns niciodată calculele umane. A treia problemă presantă care trebuie revizuită este pedagogia umanitară: toate celelalte sunt incluse în aceste trei. O persoană se naște cu un instinct de cruzime și egoism, care sunt exprimate foarte clar la copii, indiferent de tendința pedagogică modernă, care profesează cultul copilului. Cunoașterea Naturii nu mai poate avea un caracter întâmplător în familie și școală, în funcție de personalitatea educatorilor; ea trebuie să fie temelia educației creștine, deoarece prin ea copilul intră ușor și firesc pe calea cunoașterii lui Dumnezeu. Comuniunea lui zilnică cu lumea animală este o pildă vie în care învață milă și iubire. Nu avem nevoie de cărți zoologice uscate cu împărțiri în specii și genuri, ci cunoașterea iubitoare a acelui miracol divin al vieții și morții, creșterea semințelor, legea gravitației luminarilor, înflorirea florilor.

ka, victoria iubirii în sufletul întunecat al animalului asupra legii instinctului – care ne înconjoară pretutindeni. Și când deschidem ochii unui copil către frumusețea minunată a Pământului, înțelepciunea și nemurirea universului, rugăciunea lui zilnică semi-inconștientă va deveni o „laudă” franciscană („laude”).

Giuseppe Mazzini, o figură de perioadă politică vagă și eroică, de natură activă, nu contemplativă, dar „care avea darul Iubirii” își descrie astfel impresiile despre trecerea prin Alpi: Nimeni nu știe ce este Poezia, pe care o găsim acolo sus în punctul cel mai înalt al drumului, înconjurată de lanțurile Alpilor în liniște veșnică, care vorbește despre Dumnezeu.Ateismul este imposibil în Alpi.

Până acum - doar „aleși”. Dar va veni vremea când o persoană va învăța să înțeleagă limba animalului într-o varietate elocventă de gesturi și expresii faciale, să-și aprecieze dragostea naivă, care nu vede neajunsuri în noi și iubește pe cei bătrâni, pe cei urâți și pe cei săraci. pe picior de egalitate cu cei frumosi si cei tineri. Privind în viața mentală a Naturii, el va citi în ochii ei un secret pe care nici măcar nu l-a bănuit: unitatea planului divin al tuturor viețuitoarelor - va auzi în cântecele păsărilor, behăitul turmei, parfumul unei flori, lătratul vesel al unui câine care se joacă într-o pajiște înflorită, lauda fără pricepere care este aceeași rugăciune. Iar această comuniune cu suflarea întregii Lumi va scoate din sufletul său tot ce este trecător, neînsemnat, vicios, pentru a deschide inima iubirii...

Când, Doamne?

Nu știm orele și datele...

II.

În viața modernă a omenirii, Natura are două nume: zootehnică și agricultură și se pare că materialismul practic nu a mers nicăieri mai departe. Natura a devenit un paria pentru om, un obiect de exploatare brută, prădătoare, și numai în adâncul sufletelor aleșilor, înțelepților și neînțelepților, dorul de frăția universală a tuturor viețuitoarelor a dat naștere la mari opere de artă. , fapte ale Iubirii, convertirea sufletului la Dumnezeu. Și omul și-a trasat traseul sângeros în numele civilizației și al binelui economic de la deșerturile Africii până la zăpezile virgine ale polilor, unde, în ciuda cruzimii umane, animalele până de curând se apropiau de el cu încredere și curiozitate copilărească și erau bătute cu pistoale și bastoane. La urma urmei, aceste creaturi aveau doar

la corp - ce era acolo pentru a-i cruţa! Omul a rupt orice legătură cu Natura: în loc să împărtășească cu ea - dominația asupra pământului, introduceți animalele domestice în familia umană, în munca de a obține pâinea zilnică și răsplătiți de o sută de ori această muncă dezinteresată, fără de care nici un progres uman nu este posibil. , i-a făcut sclavi, asupra cărora a luat chiar dreptul la viață și la moarte. Cine este surprins că în centrele culturale, lângă magazine de aur fin și cărți științifice, lângă biserici și școli, cadavrele însângerate ale animalelor domestice ucise dureros atârnă pentru a satisface plăcerile gastronomice! Separându-se de Natură, omul și-a pierdut toate criteriile morale, imaginându-și că lumea animală este materie primă pentru exploatare, unde totul este permis: cum se poate bate sânul Mamei Pământ cu un ciocan pentru a extrage aur, din cauza căruia atunci oamenii se vor ucide între ei, stând la pândă cu un pistol și un pumnal, astfel încât să poți lovi cu bețe și un bici cu cuie la capăt corpul viu al unui cal supraîncărcat cu o greutate insuportabilă, astfel încât să poți ucide dureros animalele, jupuindu-l dintr-o jumătate de viață, ia de la el și tăie copiii cu el... El a inventat un întreg sistem de torturi, în fața căruia torturile Inchiziției palid, și sub pretextul vindecării infirmităților umane, a aruncat sute. de mii de produse profitabile, dar dubioase din punct de vedere științific, pe piața pseudoștiințifică, aducând venituri colosale cu prețul martiriului creaturilor vii ca ei. Oriunde omul se apropie de Natură, el aduce moarte, trădare, chin și sânge. Nu vede în ea decât un cadavru de mâncat, materie primă de folosit! ^Facciamo la nostra vita dalla morte d'altrui! (*) El a pângărit templul divin al Naturii, a pângărit legea Iubirii încorporată în Creativitatea divină. Și oriunde îi calcă piciorul, laudele discordante se ridică spre cer, toate viețuitoarele aleargă și se ascund cu inima bătând, florile sălbatice călcă în picioare cu piciorul aspru, iarba este pătată de sânge și, în loc de un cântec de libertate și bucurie, un împușcat și se aude un geamăt....

Apare involuntar întrebarea: Mama Pământ, care a născut în măruntaiele ei un fir de iarbă și păduri dese, o molie și uriași ai regnului animal într-o varietate minunată de frumusețe de formă și culoare, permite o asemenea răutate? Neu-

*) Ne construim viața pe moartea altora.” Leonardo da Vinci.

Tatăl, care a creat viața cu o astfel de înțelepciune divină, ar pune dinamismul oricărei posibilități a trupului și a spiritului în celula microscopică a animalelor și a plantelor, ar condamna milioane de dintre cele mai frumoase creații ale Sale la chin și moarte și nu le-a întins o mână de ajutor? , nu i-a acoperit cu capacul ocrotirii Sale? Nu scrie în Evanghelie că „nici o vrabie nu este uitată de Dumnezeu? (♦)”. Da, El le-a întins o mână de ajutor și le-a trimis o dublă protecție: pozitivă și negativă.

Pământul însuși dă naștere acestei protecție fizice naturale în fiecare organism viu. Cele mai puternice sunt dinții, ghearele, coarnele, copitele. Mai slab - otravă, spini, spini, glande cu un lichid fetid, viteză și ușurință de a alerga și de a zbura, viclenie în acoperirea urmelor, impregnabilitatea cuiburilor și a cuteților pe stânci și sub pământ, acoperirea tare a corpului, adaptabilitatea formei și culorii la mediul locuit, ochii dispozitivului fațetați, cea mai subtilă dezvoltare a celor cinci simțuri. Pentru protecția speciilor și genului

se dă o fecunditate extraordinară, care se manifestă cu o forță deosebită în organismele inferioare.
Dar viclenia și viclenia omului au depășit acest sistem complex și înțelept de autoapărare: acolo unde capcanele și plasele nu ajutau, vânătorii antrenați pentru urmărire din aceeași familie de animale erau puși în acțiune și acolo unde nu ajungeau. fie că este un câine și un șoim, a primit o armă. Și sângele care a inundat sânul Mamei Pământ s-a ridicat la Cer și a strigat după răzbunare. Și protecția a venit drept răzbunare: cu cât erau supuse animalelor mai multe chinuri în abatoare, cu atât mai cruntă persecuție era supus vânatului, cu atât mai multe toxine se dezvoltau în trupul lor chinuit și omul, mâncând cadavrele victimelor sale. , s-a infectat fără să știe cu boli dureroase și mortale, precum scleroza, artrita, cancerul, cangrena. Dar de parcă nu ar fi fost suficient, a început să dezvolte în mod deliberat boli la animalele destinate plăcerilor gastronomice și, devorând organe bolnave în plăcinte de la Strasbourg și carne de porc umflată, și-a semnat propriul mandat de moarte. Tăiind păduri și construind câmpuri cu orașe de piatră, el a schimbat negativ influențele atmosferice și, infectând aerul cu suflarea dăunătoare a fabricilor și a populației aglomerate, și-a deschis plămânii la tuberculoză și rahitism: minuscule, invizibile cu ochiul liber, ființe vii. au devenit răzbunători pentru vechiul lor
*) Evanghelia după Luca al XII-lea.

frații noștri, neputincioși împotriva trădării omului, și Pământul era acoperit de clădiri cumplite, sumbre, în spatele zidurilor cărora, în noroi, cu grijă și ajutor îndoielnic, murea săraca populație a orașelor. „Bogăția naturală” a țărilor, constând din darurile gratuite ale Naturii, adică populația ei de plante și animale, a fost distrusă treptat de lăcomia și rapacitatea omului: vitele, flămânde și epuizate de muncă, dădeau carne proastă, care stătea jos. în piață, peștele a fost aproape tot prins, pentru că nici măcar nu i s-a dat timp să se înmulțească, animalele sălbatice și păsările cântătoare au fost ucise, exemplarele rare de animale au dispărut treptat, iar în lăcomia din ce în ce mai multe achiziții, omul a ajuns la o blasfemie. Revoltă pentru generozitatea Naturii, cum a fost recent cu sute de mii de kilograme de cafea, pe care au aruncat-o în mare ca să nu o vândă mai ieftin, când milioane de oameni din felul lor mureau de foame în apropiere!
Dar dacă pierderile materiale, bolile, sărăcirea, care au pus pe gânduri mințile luminate, nu au oprit o persoană în activitatea sa criminală de distrugere, cruzime și lăcomie, atunci ei au înțeles influența dezastruoasă a „sistemului lor economic rațional” asupra sferei morale a vieții. și nu putea decât să declare cu groază creșterea criminalității în fiecare an. Crescuți în interesul exclusiv egoist al bunurilor materiale, mulți din copilărie participând la meșteșugul tăierii miei și găini, oamenii au denaturat asemănarea lui Dumnezeu în ei înșiși într-o măsură atât de mare încât au pierdut orice concept de valori adevărate. În laboratoare, tinerii au învățat să supună indiferent animalele nevinovate la cele mai rafinate torturi, care, printre chinuri și gemete, lingeau mâinile călăilor, iar toate acestea, distrugând sistemul nervos, pregăteau terenul pentru tot felul de perversiuni morale și au creat generații dispuse la toate viciile, care apoi au îngrozit chiar și societatea umană care le-a născut.
Anastasia Polotebneva.

CREȘTINISMUL SOCIAL*)
Creștinismul există de aproape două mii de ani. Se dă popoarelor ca un sicriu închis cu bijuterii: proprietarii le vor putea aprecia pe deplin numai atunci când vor găsi cheia pentru a deschide broasca puternică. În acest sens, creștinismul este un dar nu atât pentru contemporani, cât pentru vremurile viitoare și generațiile viitoare. Prin urmare, este incomparabil mai corect să-l înțelegem nu ca un fapt al vieții noastre, ci ca problema ei veche, de soluția căreia omenirea se poate apropia doar treptat. Adâncurile fără fund ale unei astfel de înțelegeri cosmodinamice, ca să spunem așa, a creștinismului ne vrăjesc cu Evanghelia Sf. Ioan și mai ales Apocalipsa lui. Când încercăm să înțelegem creștinismul ca pe un fapt, acesta se transformă imediat într-o minciună și o înșelăciune blasfemioasă, deoarece viața noastră modernă în aproape toate punctele diferă brusc de cerințele ei. Dacă o acceptăm doar ca pe o problemă, devine imediat atât pentru credincioși cât și pentru gânditori cel mai mare adevăr al viitorului, maturându-se și hrănindu-se în adâncul sufletelor omenești.
Toate religiile caută – și cu siguranță trebuie să caute – întruparea lor în viață – și o găsesc mai mult sau mai puțin pe deplin. Moise, împreună cu religia, a creat și legi religioase care reglementau viața publică și toate relațiile publice, personale și de familie ale evreilor. Așa cum un evreu trăiește după legea religioasă a lui Mohamed, tot așa și un mahomedan trăiește după legea religioasă a lui Mahomed. Dar cine a văzut un creștin trăind conform legii lui Hristos? Creștinismul, spre deosebire de iudaism și mahomedanism, nu și-a creat propriul stat, nici propriul său drept, nici propria sa lege - iar cei care credeau în Hristos au fost nevoiți să trăiască după legea păgână străină de ei, să se supună străină, păgână,
♦) Articolul lui I. Hofstetter este interesant și valoros, ca o trezire a conștiinței creștine în raport cu viața socială, conține câteva judecăți incorecte despre creștinismul occidental, catolicism și protestantism, la care editorii Căii lasă să răspundă identitatea autorului. . Ediție.

lege, a fi cetăţeni fideli ai statelor străine, păgâne. Deja prin aceasta, cea mai esențială parte a creștinismului a fost, parcă, scoasă din creștinism - influența și impactul său transformator asupra vieții umane reale, și ea însuși a fost redusă doar la contemplație mistică și ritualism. Un fel de geniu întunecat, un fel de putere mondială sumbră a triumfat asupra lui Hristos, a luat stăpânire pe moștenirea Lui, i-a înecat glasul și a paralizat toată puterea influenței benefice și înnoitoare a învățăturii Sale asupra vieții omenirii. A sterilizat social creștinismul, a anulat toate comorile neprețuite ale eticii creștine și, parcă, l-a re-răstignit pe Hristos, deja înviat. Visul întrupării reale a principiilor etice creștine în întreaga structură a vieții istorice, al creării unei societăți și a unui stat cu adevărat creștin, i-a entuziasmat cel mai mult pe doi mari oameni - Huss și Savanarola - și amândoi au ars pe rugul catolicilor. Inchiziția. Au încercat să umple abisul care separă etica creștină de realitatea noastră păgână, chiar și uneori primitivă-animală, iar eșecul tragic al încercărilor lor nu a făcut decât să simtă și mai puternic cât de infinit de departe sunt creștinii de Hristos.
Întoarcerea societății creștine la Hristos este principala și prima problemă a întregii noastre civilizații. Pentru Europa modernă, ea devine un fel de ghicitoare a sfinxului, care trebuie rezolvată cu

orice preț sub suferința morții și a anihilării. Evoluția economică a societăților moderne aduce în prim-plan problema socială și este absolut insolubilă fără creștinism. Antagonismul de clasă este atât de acut încât amenință cu aproape inevitabil vărsare de sânge în întreaga lume. Moralitatea de clasă - atât burgheză, cât și proletariană deopotrivă - este limitată de interese de clasă înguste și, prin urmare, este complet neputincioasă să rezolve disputa de clasă asupra bogăției și puterii. Întrucât puterea de stat în mintea reprezentanților săi aproape pretutindeni are un caracter puternic de clasă, lupta socială va duce la distrugerea tuturor statelor burgheze, întrucât instaurarea sistemului socialist se va dovedi a fi o sarcină insuportabilă pentru majoritatea popoarele din cauza nepregătirii morale și imaturității politice a maselor, răsturnarea statelor existente le va fi o consecință anarhie distructivă și decădere socială ducând la dispariția națiunilor neviabile din punct de vedere moral. Litigiile de clasă, insolubile pe baza moralității de clasă, pot

a citi o soluție pașnică numai pe baza unui om universal, adică. morala crestina. Vărsarea de sânge colosală și tulburările sociale generale pot fi prevenite doar prin creștinizarea treptată a statului. Pentru a scăpa de inundația sângeroasă aproape inevitabilă la nivel mondial, este necesară creștinarea statului în prealabil cu ajutorul legislației statului, creștinizarea relațiilor economice care împart societatea în clase, creștinizarea întregii vieți sociale.

Dar pentru a realiza o lucrare atât de grandioasă este necesar să existe o pârghie puternică capabilă să influențeze conștiința și voința întregii omeniri și pentru aceasta este nevoie în primul rând să creștinăm biserica empirică, să o creștinească nu. numai în nume, dar și în esență, pentru a o înălța la înălțimea chemării ei divine în destinele istorice ale omenirii, ca glas sfânt al lui Dumnezeu în treburile pământești. Această lucrare a început deja și se conturează încet-încet peste tot. Una dintre primele ei întreprinderi a fost făcută în măruntaiele Bisericii Ortodoxe Grece *). În urmă cu aproximativ zece ani, a fost întocmit un proiect de enciclică pe problema socială. Mitropolitul Kossondriei Ierenos a făcut cunoștință cu episcopii și a primit aprobarea generală. Dar răsturnarea politică care a urmat în Grecia a zdruncinat decizia episcopilor, iar enciclica aprobată de aceștia a apărut pe paginile unui organ spiritual oficial, ca un apel către pastorii greci, semnată doar de Mitropolitul Kossondriei. Este de la sine înțeles că această schimbare a formei exterioare a epistolei, forțată de un fel de relații politice, nu îi scade câtuși de puțin semnificația enormă, în primul rând ca act de pocăință al Bisericii grecești pentru păcate și greșeli, în indiferență totală față de soarta și starea maselor umane muncitoare și suferinde b, k lupta lor pentru drepturile omului și adevărul lor. Oferim textul acestui document istoric cu posibila acuratețe realizabilă atunci când este tradus într-o altă limbă.

„Viața omenirii a intrat într-o eră de mari răsturnări: după cel mai mare și mai sângeros război din întreaga istorie a lumii, s-a îndreptat către dezvoltarea de noi forme.

♦) De asemenea, a fost necesar să se sublinieze o serie de inițiative ecologice în Biserica Catolică, în primul rând enciclicele lui Leon al XIII-lea și Pius al XI-lea, precum și tendințele sociale din protestantism. Ediție.

viața publică în haosul conflictelor interne fără milă și fratricide. În sânge și suferință, în luptă și ură i se naște viitorul. Ce ne aduce: este distrugerea societății sau renașterea ei pe noi principii? O împărăție strălucitoare a iubirii și a fraternității, a adevărului și a dreptății, sau a anarhiei fără speranță, a decăderii și a distrugerii generale? Biserica Ortodoxă stă departe de lupta fierbinte din jurul ei, nu încearcă nici să o modereze, nici să o îndrepte pe calea cea bună. Indiferența pasivă și tăcerea Bisericii se explică parțial prin faptul că fiecare luptă necesită martiriu și jertfe, în timp ce pastorii creștini și-au pierdut de mult capacitatea de martiriu, deși atât Hristos, cât și Sf. apostolii au fost martiri. Din punct de vedere moral și dogmatic, retragerea de sine pastorală din viața publică a popoarelor turme este cel mai adesea justificată de către înșiși păstori prin considerația că împărăția Bisericii lui Hristos nu este a acestei lumi: chemarea ei nu este mântuirea oamenilor. , ci mântuirea sufletelor omeneşti. Organizarea vieții sociale a popoarelor este grija multor lucruri pentru Marta, și nu pentru Maria, care caută împărăția cerurilor. Aderarea la cele cerești obligă pe cineva să se îndepărteze de cele pământești și nu permite slujitorilor Bisericii să se amestece în vanitatea luptei sociale.
Această noțiune nu poate fi în niciun caz acceptată ca adevărată. Împărăția cerurilor este inseparabilă de viața pământească, căci împlinirea poruncilor lui Dumnezeu pe pământ duce la ea. Iar poruncile lui Moise și poruncile lui Hristos au fost date oamenilor pentru îndreptarea și iluminarea religioasă a vieții pământești, precum și legile statului, în măsura în care exprimă vocea conștiinței poporului lor și se bazează pe legi divine. Biserica nu se poate lepăda de lume, căci chemarea ei sfântă și scopul ei este să conducă lumea spre mântuire. De aceea, ea nu trebuie să se îndepărteze de lupta socială, ci este obligată să o îndrume în spiritul înaltelor precepte lăsate de Învățător și de sfinții Săi apostoli.
Lepădarea de sine a slujitorilor bisericii de la viața publică slăbește influența Bisericii, subminează semnificația acesteia și are un efect extrem de dăunător asupra întregii soarte a popoarelor turmei, lipsindu-le de conducerea creștină în cele mai importante probleme ale conștiința lor civică. Închisă în grijile cerești și lepădând grijile pământești, Biserica a instruit timp de secole întregi la rând popoarele care se îndepărtează de ascultare oarbă față de toate neadevărurile iobăgiei, sclaviei, lipsei de drepturi și violenței. Toate îmbunătățirile fundamentale ale vieții sociale au fost adesea făcute în afară de aceasta. Abandonate în mila destinului, popoarele au început să caute Adevărul lui Dumnezeu pe pământ

nu în Biserică, închisă de tulburările pământești, ci în spatele gardului ei, și au găsit adevărul căutat parțial în noi secte religioase, revenind din când în când la sursa primară a învățăturii creștine - la Sf. Evanghelia, dar mai ales în acele învățături seculare, care și-au pus sarcina de a proteja drepturile umanității care lucrează și suferă. În lupta pentru realizarea adevărului public fără participarea Bisericii, sub îndrumarea altor profesori, oamenii s-au obișnuit să separe adevărul public de adevărul bisericesc și să urmeze alți profeți, adesea falși, ai unei vieți mai bune. Absența învățăturii bisericești în viața lumească aduce roade deosebit de amare în zilele noastre vagi, care, poate, au devenit vagi tocmai pentru că

inimile și sufletele oamenilor nu sunt luminate de lumina nestingherită a Adevărului viu al lui Hristos.

Locul gol al păstorilor creștini în fruntea celor care lucrează și suferă a fost luat de oameni la întâmplare, aparținând adesea unei alte credințe și unui alt trib, disprețuind aproape religios munca fizică neagră și în întreaga lume stând în fruntea tuturor felurilor. de exploatare a muncii altora. În timp ce unii dintre ei organizează opresiunea umanității lucrătoare, alții organizează eliberarea acesteia, dar din moment ce nu s-au desprins complet și complet de spiritul și rădăcina lor națională, profund străină, de morala și abilitățile lor naționale, de legăturile lor naționale. și înclinații , cine știe dacă în această apărare a oamenilor muncii nu urmăresc niște interese naționale ascunse și lanțuri proprii? În predicarea libertăţii, ei stabilesc adesea cel mai crud despotism; proclamând drepturile muncii, ei privează oamenii de bogăția lor de muncă și îi condamnă la lipsa de drepturi sclavă în fața unei noi puteri absolute, în mare măsură străine și nelimitate.

Nu este de mirare că, chiar și în lupta ei cu trecutul întunecat, aduce cu ea și o mulțime de lucruri întunecate și vagi, de parcă și-ar repeta în ea însăși minciunile și crimele. Acele schimbări și îmbunătățiri ale relațiilor sociale, care ar trebui făcute în numele iubirii creștine, sunt făcute sub apelurile aprinse ale „ura de clasă”. Ceea ce ar trebui să fie cucerirea justiției se obține prin violență. Acolo unde fraternitatea ar trebui să triumfe, fratricidul triumfă. În loc de strigătele de bucurie universală și de împăcare, se aud împușcături, gemete și blesteme ale celor uciși, în loc de lacrimi dulci de încântare de la victoria asupra neadevărului secular, uman.

sânge. În locul mântuirii promise și fericirii universale, tulburările sociale sângeroase le aduce oamenilor suferințe și moarte nespuse. Astfel încât chiar și cei muncitori și asupriți încep să se teamă de eliberarea lor și, prin milioane întregi de voci, preferă să susțină mai bine opresiunea economică și politică care domnește asupra lor. Întrebarea este: nu este vina păstorilor, care au abandonat oamenii fără conducere creștină în cel mai important an al vieții lor, când pun bazele întregului lor viitor, că i-au urmat pe predicatorii răzbunării și urii? sânge și violență? Pe noi, cărora le-au fost încredințate, istoric și moral, inimile și sufletele acestor micuți, cade păcatul grav al atrocităților celorlalți, căci nu ne-am îndeplinit datoria pastorală față de turmă și față de Ei, Care ne-au încredințat grija de soarta lor. După ce l-am închis pe Hristos în zidurile Bisericii, am lipsit întreaga viață a popoarelor de harul lui Hristos, le-am închis lumina dătătoare de viață care ar trebui să lumineze atât viața personală, cât și cea socială a unei persoane. Am uitat că Biserica nu trebuie să fie o închisoare surdă pentru duhul lui Hristos, ci acea vatră de nestins pentru totdeauna a adevărului lui Hristos, care strălucește asupra întregii lumi și luminează pentru toate popoarele căile pământești către împărăția cerurilor.

• Ierarhii Bisericii Ortodoxe Greci sunt în mod constant și dureros conștienți de gravitatea incomensurabilă a greșelii făcute și îi cheamă pe pastori să o corecteze. Preoţie! Nu vă lăsați copiii în căutarea adevărului social fără instrucțiunile mântuitoare ale lui Hristos! Fii credincios de sine sfintelor testamente ale Răstignitului și, gata să poarte crucea mucenicească a Lui, mergi în lume să lupți cu răul și nedreptatea biruitoare, arătând tuturor celor jigniți și suferinzi

căile mântuirii poruncite de Învățătorul care a suferit martiriul. Există încă multe lucruri obscure și controversate despre modul în care ar trebui construită viața socială a oamenilor. Oricând te poți pierde în disputele și neînțelegerile lumești, pentru că în lume adevărul este amestecat cu minciuni. Numai cel care urmează steaua Betleemului nu se va pierde în întunericul nopții. Pentru a nu rătăci pe drumul fals care duce la păcat și la moarte, rămâneți cu râvnă credincioși cuvântului Evangheliei. Hristos ne-a învățat să iubim pe toți oamenii ca pe frații noștri și în fiecare persoană să onorăm imaginea Tatălui Său Ceresc, ceea ce înseamnă că suntem obligați să respingem orice călcare în picioare a unei persoane ca fiind cea mai mare blasfemie, ca un păcat de moarte și o urâciune înaintea Lord. Odată cu domnia adevăratului creștinism, transformarea vechiului sistem păgân de relații economice și sociale

Schimbarea umanității, care reduce omul lucrător la nivelul vitelor de lucru și al bunurilor fără suflet, va deveni neschimbată și inevitabilă în numele însuși sensului și spiritului învățăturii lui Hristos, dar o astfel de transformare radicală a vieții este fezabilă nu în nume de ură de clasă și răutate scandaloasă, dar numai în numele iubirii și al fraternității oamenilor. E nevoie de ură aprinsă pentru o luptă sângeroasă, pentru formarea de armate fratricide, pentru răsturnări violente, dar ce nebun ar îndrăzni să afirme că este potrivită ca bază, ca pilon principal al viitorului întregii omeniri, ca fundament de nezdruncinat. pentru o nouă construcție socială mondială? Este clar pentru toată lumea că nimic nu poate fi construit pe o fundație topită, cu excepția unei închisori cu camere oarbe pentru tortură și execuții. Pentru construcția socială, care visează să realizeze principiile egalității și fraternității în sistemul relațiilor economice, sunt necesare baze mai puternice și mai largi, care să fie justificate nu de interesele egoiste înguste ale muncitorilor, ci de exigențele imperioase ale celor vii. conștiința întregii omeniri și a tuturor oamenilor, principiile eterne ale omului universal, adică morala creștină.
Un adevărat slujitor al lui Hristos nu poate justifica asuprirea economică a omului de către om, convertirea a nenumărate milioane de ființe umane, create după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, în vite de lucru, trăgând din zi în zi fără lumină și fără speranță în viitor. o curea de muncă grea pentru îmbogățirea fericită lume tsev, nu poate binecuvânta nici un abuz de frate de frate. Dar el înțelege că eliberarea oamenilor care asupresc toți oamenii din zero social și oamenii neadevărați vor putea găsi doar în perestroika rudelor lor, toată morala și psihologia lor pe conștiința religioasă a unității lor interioare universale. , în această conștiință a conștiinței lui Hristos și a fraternității spirituale compozite și a egalității fraterne, adică nu în creștinismul birocratic sau anarhist, ci în creștinismul social. Fără această iluminare interioară, moral-religioasă, fără conștiința mistică iluminatoare a unității cuiva, a consubstanțialității cu întreaga umanitate și fără înlocuirea completă a sentimentului de sine bestial-egoist, individual cu unul colectiv, niciun socialism nu este posibil, nicio fraternitate și egalitate între oameni nu este imposibilă și orice răsturnări revoluționare vor crea doar noi conducători, noi exploatatori, dar nu vor crea niciodată nici adevărata libertate, nici dreptate. chemând

socialismul fratricid este condamnat la ură pentru a rămâne pentru totdeauna inutil și neputincios din punct de vedere creativ, pentru că numai prin constrângerea polițienească revoluționară, fără o reînnoire morală profundă a sufletelor și inimilor umane înfundate în egoismul animal, nu poți în niciun fel să creezi un sentiment de solidaritate care ar trebui să le lege pe aceștia. inimile.
Neputința constructivă a socialismului, luând în considerare cu forța doar interesele materiale ale omului și privându-se de dreptul de a-i influența viața morală și spirituală, indică ea însăși rolul principal al Bisericii în construcția socială a viitorului. A sosit timpul când Biserica Creștină trebuie să-și amintească de Cel în numele căruia există în lume și, din nou, ca în primele secole ale creștinismului, să acționeze nu numai ca protector al sufletelor omenești, ci și ca mângâietor al tuturor oamenilor. viața, ca un vestitor credincios și un campion dezinteresat al Adevărului lui Dumnezeu pe pământ. Ea nu mai poate rămâne nici ostilă, nici măcar străină acelei mișcări a popoarelor, care încearcă să transforme viața omenirii pe principii creștine fără Hristos, iar în slăbiciunea ei spirituală și creatoare nu creează decât tulburări și distrugeri sângeroase . Continuarea în continuare a politicii viclene și nedemne de neutralitate înfricoșată în lupta mondială pentru lege și adevăr va echivala deja cu o renunțare formală la Hristos. Aceasta va face ca Biserica să fie inutilă pentru nimeni, iar omenirea, neputincioasă să rezolve problema socială fără participarea Bisericii lui Hristos, o va condamna la moarte în tulburări sociale fără speranță și fără speranță, sângeroase și fratricide.
Cu sfânta cruce în mâini, veniți păstori la oameni și stați în fruntea căutărilor lor sociale. Când nu vă limitați creștinismul doar la rugăciuni și slujbe bisericești, ci întruchipați spiritul său dătător de viață în marea slujire a zidirii dumnezeiești sociale, popoarele vor vedea că mântuirea de relele sociale care le asupresc este ascunsă în învățăturile lui. Mântuitorul și vor urma ei înșiși pe ucenicii Săi credincioși. Atunci transformarea viitoare a vieții publice va avea loc nu cu strigătele și blestemele urii, nu cu gemetele și strigătele luptătorilor înfrânți, ci sub imnurile pline de bucurie ale reconcilierii universale, ale iubirii creștine și ale frăției universale a popoarelor.
* *
*
„Creștinismul social” – aceasta este sarcina principală a epocii noastre, adică renașterea Bisericii și a statului-80

Aici este salvarea societății moderne de la moarte și decădere în haosul sângeros al tulburărilor revoluționare fără speranță! Din moment ce creștinismul, care a fost cea mai înaltă expresie a umanității în umanitate, desăvârșirea evoluției sale morale și spirituale, a fost aruncat din sfera relațiilor sociale, nu este nimic de surprins că evoluția socială atrage irezistibil umanitatea către sălbăticia bestială și răsturnări sângeroase. b. Timp de secole, biserica creștină și-a limitat activitățile la îndeplinirea ritualurilor liturgice și, într-adevăr, a rămas în afara creștinismului. Nu e de mirare că nu a curget de-a lungul canalului creștin și a dus la o catastrofă mondială. Că popoarele, rămase fără conducere religioasă, au început să rezolve problemele dinaintea lor în moduri nereligioase este destul de înțeles și firesc. Dar, într-un astfel de caz, responsabilitatea morală pentru

toate posibilele decizii eronate și chiar criminale cade în întregime asupra conștiinței păstorilor, care s-au îndepărtat de Adevărul lui Dumnezeu și și-au părăsit turma lași. După ce am aflat dimensiunile amenințătoare și motivul principal al brutalității generale, rămâne doar să corectăm greșeala fatală. Drumul pe care ierarhii greci au încercat atât de timid, nesigur și șovăitor este singura cale adevărată care duce la prevenirea unei catastrofe mondiale. Toate celelalte biserici creștine se pot alătura pe deplin la pocăința Bisericii grecești, deoarece păcatul în care se pocăiește este păcatul comun tuturor bisericilor existente.
Vorbim acum mult despre reunificarea bisericilor, dar nu este cel mai apropiat ca ele să înceapă această unire spirituală tocmai cu o conștiință pocăită a vinovăției lor comune înaintea lui Hristos și înaintea popoarelor și cu o comunitate a pocăinței universale? În același timp, toate trăsăturile lor individuale, toate diferențele rituale și dogmatice, pe care fiecare dintre ei le prețuiește atât de mult, ar putea chiar să rămână complet inviolabile și nu ar interfera cu nimic cu unificarea în esența însăși a învățăturilor lui Hristos. Credinciosia față de poruncile lui Hristos în construirea vieții și a relațiilor umane va stinge conflictele confesionale și ne va face pe toți frați în Hristos.
De asemenea, înflorirea ulterioară a raționalismului religios nu a rămas fără consecințe. Respingerea misticismului creștin în construirea relațiilor sociale a dus la o bifurcare a vieții cu conștiința religioasă și la căderea eticii creștine, care are, fără îndoială, un început mistic. Noua creativitate religioasă nu a mai condus societatea, ci în dezvoltarea ei însăși a urmat societatea. De exemplu. în cauză

despre permiterea încasării dobânzilor la împrumuturi, biserica s-a călăuzit nu după idealul moral și religios suprem, și nu după imitarea lui Hristos, ci a urmat pasiv cursul general al evoluției economice a popoarelor europene, această evoluție nu a fost deloc. spiritual, dar pur material și materialist. În sfera relațiilor economice și cotidiene, ea a plantat individualismul extrem, competiția acerbă, lupta fiecăruia împotriva tuturor, ducând fie la distrugere, fie la înrobirea celor slabi de către cei puternici. Psihologia și morala ei erau în contradicție ireconciliabilă cu preceptele morale ale creștinismului. Progresul industrial, care a înflorit pe principiile individualismului și raționalismului, a dat vieții sociale o nouă față, dar această față era mult mai apropiată de doctrinele lui Nitche.mila și fraternitatea.
Trebuie să admitem că Reforma și Revoluția, care au condus Europa pe calea progresului, din cele trei principii ale sloganului revoluționar: „libertate, egalitate și fraternitate”, au reușit să realizeze mai mult sau mai puțin pe deplin doar libertatea. Egalitatea a fost atinsă doar formal în fața legii și a dreptății, în timp ce frăția omului a rămas un ideal complet inaccesibil în toate regimurile existente. Nici reforma lui Luther și Calvin, nici revoluția lui Cromwell și Robespierre nu l-au adus mai aproape. Acest lucru este destul de firesc, deoarece atât reforma, cât și revoluția au fost raționaliste, iar conceptul de frățietate a oamenilor în însăși esența și sensul său cel mai interior este pur mistic: la urma urmei, pentru a se considera frați unul pe altul, trebuie în primul rând să înțeleagă și să simtă că

sunt copiii Unicului Tată. Numai din sentimentul mistic al legăturii filiale cu Tatăl comun se naște conceptul moral de fraternitate. Căci oricât de consecvent ar fi un pozitivist și materialist, nu ar trebui să existe deloc, iar dacă filosofii care gândesc pozitiv încă vorbesc despre fraternitatea oamenilor și a popoarelor, atunci ei, evident, de fiecare dată se așează din greșeală pe calul altcuiva. Romanii cu mintea reală spuneau: „Omul este un lup pentru om”. Conform înțelegerii materialiste, pornind de la faptele realității înconjurătoare, în care domnește lupta generală pentru existență, ca lege supremă a relațiilor umane, nu dragostea frățească, ci ura de lup ar trebui să prevaleze între oameni. Morala divină a iubirii și sacrificiului de sine i se opune moralitatea bestială a dinților și ghearelor de lup. Din punct de vedere economic

Existența Europei s-a bazat nu pe solidaritate, ci pe egoism și individualism fără margini, frăția omului transformată într-o utopie bolnavă, într-un vis înșelător, într-un cuvânt fals fără conținut real. Nu este logic incompatibil nici cu lupta generală nemiloasă pentru bunurile materiale, nici cu înțelegerea materialistă a vieții umane. Cu privire la această întrebare, morala religioasă nu doar fundamental, ci chiar metodologic s-a îndepărtat de viața reală. În virtutea existenței oficiale a Bisericii creștine, ei trebuiau să rămână unul cu altul în vrăjmășie ireconciliabilă și în comuniune neîncetată. Într-un fel sau altul, au trebuit să fuzioneze și să se asimileze. Cel care este mai puternic a biruit . Deoarece viața nu era supusă moralității religioase, morala religioasă trebuia în cele din urmă să fie supusă vieții.

În timp ce perioada construcție-organizatorică și creativă a evoluției capitaliste a continuat, abaterea de la morala creștină către iudaism a contribuit, fără îndoială, la viteza progresului industrial-capitalist al Europei Centrale. Dar în procesul de dezvoltare ulterioară, capitalismul și-a creat propria antiteză - socialismul căutând să o devoreze. Perioada creativă a evoluției capitaliste este înlocuită treptat cu una distructivă. Se apropie epoca antagonismelor interne de clasă și a conflictelor sociale formidabile. Pentru o rezolvare pașnică a acestora, moralitatea mozaică se dovedește a fi complet neputincioasă și în mod evident insuficientă. S-a băut deja până la gunoi în trecut și nu se poate construi niciun viitor pe el. În consecință, pentru continuarea vieții societății moderne și pentru mântuirea civilizației noastre, ea trebuie cu siguranță înlocuită cu un sistem moral superior. Întrucât dragostea frăţească este incompatibilă din punct de vedere psihologic cu lupta generală aprigă pentru material b. a-ha și cu o înțelegere strict materialistă a vieții și a omului, atunci o nouă etapă a evoluției economice, bazată nu pe individualism, ci pe solidaritate, nu poate fi construită pe o viziune materialistă asupra lumii, cea mai adaptată înfloririi psihologiei burgheze și a celei burgheze. -relaţii de sistem individualiste. Materialismul încă dominant, ca expresie filozofică (sau justificare) a senzualității grosolane, care stă la baza întregii vieți a societății moderne, metodologic, încă de pe vremea baronului Holbach, s-a mutat la senzaționalism și empirism, iar empirismul este direct legat. cu organele perceptive ale corpului nostru fizic, ca separate de restul lumii ale individului, nu atrage colectivul, ci mai degrabă în direcția opusă.

* ♦ ♦
Să ne oprim puțin mai atent la această întrebare fundamentală. Într-adevăr, fizic și material, fiecare individ este, într-adevăr, complet separat de toți ceilalți. El simte doar ceea ce experimentează corpul său fizic, ceea ce simt organele sale fizice. Prin urmare, fiecare animal, fiecare fiară, ca un empiric-senzualist cu totul consecvent, se consideră doar pe sine: simțind foamea doar în propriul stomac, și nu în stomacul altor oameni, el, în mod natural, îi pasă doar de propriul stomac cu o plină și completă. pentru el, o indiferență legitimă față de toate celelalte burte din lume. Pentru a-și potoli foamea, tigrul prădător devorează cu plăcere căprioară tremurând în gheare - și are perfectă dreptate, pentru că în acest moment simte doar propria lui plăcere, dar nu simte deloc suferința victimei devorate: ei absolut nu există pentru el, căci întreaga realitate a lumii pentru el este limitată doar de senzațiile corpului său de animal și a pielii lui de animal.
Pe această limitare a tuturor senzațiilor animalului în limitele organismului său fizic se construiește legea luptei pentru existență, care domnește nedivizat asupra întregii lumi zoologice. Din senzaționalismul zoologic, mult mai complet și mai consistent decât senzaționalismul filozofic, se naște din punct de vedere psihologic cea mai crudă atrocitate: având în vedere doar propriile senzații și necunoscând nicio altă realitate decât cea sensibilă fizic, fiecare animal trebuie să se considere în mod natural centrul întregului univers și cu deplin drept își sacrifică toate celelalte ființe vii, în care nu vede decât material pentru hrana lui. Capitalismul transferă aceeași lege zoologică, formulată de Darwin, a luptei individuale pentru existență din mediul zoologic în cel social, iar marxismul materialist regenerează lupta bestială a indivizilor într-o luptă și mai brutală a unor clase sociale întregi.
Principala greșeală a întregii tendințe materialiste este că nu ține cont de diferența profundă pur psihologică dintre mediile zoologice și sociale primitive. Psihologia umană, în special prin trăsăturile și potențialitățile sale progresive, diferă esențial de psihologia animală. Caracteristica sa principală este că sfera

a percepțiilor directe ale omului este nemăsurat mai largă decât sfera percepțiilor a restului reprezentanților lumii zoologice și, în plus, este extinsă la infinit de intelectul său. Prin urmare, nu mai este limitată de propria personalitate sau de corpul său: fiecare persoană impresionabilă și dezvoltată în mod normal este capabilă să simtă nu numai durerea sa personală, ci și a altcuiva. Lumea lui nu se mai încadrează în cadrul restrâns al organismului său fizic, ci reflectă aproape reflexiv în sine experiențele ființelor din jurul lui. Pentru noi, adesea durerea altcuiva devine incomparabil mai dureroasă decât a noastră. Spre deosebire de animale, suntem capabili să găsim plăcere și satisfacție nu numai în ceea ce mâncăm noi înșine, ci și în faptul că hrănim o altă persoană flămândă. Văzând un copil neajutorat sau un bătrân tremurând de frig, noi înșine începem să tremurăm de tremurul lui și suntem nevoiți să facem un mare efort de voință asupra noastră ca să nu-i dăm hainele și să ne scoatem cămașa după cuvântul lui. Hristos. Un sentiment irezistibil și puternic de compasiune și simpatie distruge adesea barierele separării fizice dintre oameni. Unitatea și comunitatea senzațiilor reflectate reciproc conectează psihologic

indivizi izolați material unul de celălalt într-o unitate colectivă superioară și cu mii de fire invizibile, mii de interacțiuni care se intersectează, ei sunt deja lipiți într-un întreg spiritual. În fiecare dintre acești indivizi, rupti fizic unul de celălalt, psihicul a crescut nemărginit, a depășit limitele naturii zoologice material-corporale, organic-senzoriale și i-a condus pe cei separați fizic la fuziunea psihică.
Ca urmare a evoluției lumii infinit de complexe și lungi, principiul psihic de legătură a triumfat asupra celui material separator. Sensul ascuns, toată etica și întreaga filozofie a creștinismului se află în această ieșire a omului spiritual din cadrul corpului său fizic animal, în depășirea spirituală completă a elementului său fizic individual, în construirea întregii vieți și a tuturor relațiilor cotidiene. a oamenilor pe înțelegerea esenței spirituale a personalității umane. Cel separat fizic este transformat în mod misterios în unul și inseparabil. În același timp, realitatea obiectivă care ne înconjoară capătă, parcă, forme nemateriale: la urma urmei, fizic nici state, nici societăți, nici biserici, nici națiuni, nici popoare, nimic din toate acestea nu există, doar oameni separati. corpurile există fizic, dar prin viața lor interioară, reciprocă

Prin anumite relații ele sunt lipite în societăți, în state, în națiuni, în biserici, în clase etc. - și toate aceste ficțiuni inventate condiționat se transformă în cea mai înaltă și absolut incontestabilă realitate a existenței noastre. În existența umană reală, există mult mai multe astfel de entități invizibile și nemateriale decât cele vizibile. Nici materialismul bucnerian naiv gimnazial, nici epmirismul primitiv, care nu ia în considerare decât senzațiile și impresiile imediate, nu pot îmbrățișa întreaga complexitate a acestei realități multietajate, pur abstracte și spiritualiste a existenței umane prin însăși natura ei. Materialismul este de nesuportat datorită faptului că pur și simplu nu este real, pozitivismul empiric este clar îngust și, ca un sistem filosofic, ar fi potrivit doar pentru perioada zoologică a evoluției lumii, când viața era într-adevăr limitată pentru fiecare animal de funcțiile de corpul său material și sfera îngustă de perceptibilitate individuală a unor astfel de corpuri reciproc devorându-se reciproc.
Ca moștenire istorică a fazei zoologice deja experimentate a evoluției lumii, empirismul și materialismul din punctul de vedere al progresului social al omenirii sunt profund și spontan reacționari; cheamă nu înainte, ci înapoi, sunt atrași nu de altruism și colectivitate, care se străduiește instinctiv să scape din ghearele lor, ci de individualismul zoologic și de îngrășarea reciprocă cruntă bestială. Deoarece izolarea fizică nu este depășită de unitatea psihică, ea face ca fiecare individ din conștiința sa de sine zoologică să se simtă ca centrul universului și îi oferă dreptul necondiționat de a sacrifica tot ce există în lume ființei sale individuale, devorând pe toți cei pe care îi poate devora. Etica creștină, care a crescut din conștiința unității spirituale interioare a ființelor umane separate fizic, s-a spart în suflet și în conștiința morală; și încă creat și încă animal om, care a domnit în perioada zoologică a evoluției lumii, legea luptei pentru existență și a stabilit în locul ei o altă lege universală a lumii - legea iubirii și a compasiunii, legea sacrificiului. Așa cum legea luptei bestiale îi obliga pe toți să sacrifice tot restul întregului „eu” prădător, tot așa și legea creștină construiește viața

pe jertfa acestui „eu” personal pentru lume. Așa cum devorarea reciprocă a animalelor a fost o expresie a izolării individualiste, tot așa și ideea creștină de sacrificiu și martiriu pentru lume a apărut din conștiința mistică a unității vieții mentale.

A marcat trecerea de la percepția material-senzuală la cea mentală și a fost rezultatul unei înțelegeri iluminatoare a esenței spirituale a lumii și a omului.
Se obișnuiește să se considere creștinismul doar ca un sistem religios care nu are nimic de-a face nici cu filozofia, nici cu știința, deși chiar și pentru a cuceri astfel de centre ale vieții științifice și filozofice ale lumii antice precum Roma și Atena, a trebuit să triumfe asupra toate curentele filozofice ale acelei epoci și captivează mințile sofisticate în analiză critică cu profunzimea și armonia logică a unei noi înțelegeri intuitive a vieții. Teologia, prea divorțată de cunoștințele naturale-științifice și sociologice, nici nu și-a sesizat amploarea evolutivă cosmic-largă, nu a adus-o în legătură cu cursul general al dezvoltării lumii și nu și-a apreciat deloc valoarea colosală din punct de vedere. a etapelor ulterioare ale progresului social
Între timp, această latură este extrem de importantă și esențială. Structura colectivă viitoare a vieții sociale și a relațiilor economice este complet incompatibilă din punct de vedere psihologic cu materialismul și senzaționalismul dominant din minte, care au servit drept bază pentru perioada zoologică de dezvoltare a vieții organice pe pământ; baza psihologică a trecutului bestial nu poate fi în niciun caz fundamentul viitorului uman comun. Din punct de vedere istoric, în ordinea continuității culturale, materialismul vulgar a fost o moștenire tipică a burgheziei muribunde și este proclamat de liderii miopi drept revelația unei noi ere doar printr-o neînțelegere filosofică evidentă. În ființa sa cea mai intimă, socialismul se desprinde de înțelegerea materialistă a vieții, cu toate posibilitățile, potențialitățile, visele, impulsurile și perspectivele ei strălucitoare, este infinit mai aproape de etica creștină și de o percepție pur spiritualistă a vieții. Impotența constructivă a socialismului materialist se explică poate cel mai firesc prin aceste contradicții metodologice interne, care întăresc vitalitatea rutinei individualiste la socialiști înșiși. Tranziția actuală și actuală la o ordine colectivă a vieții va trebui, fără îndoială, să fie precedată de o trecere la o nouă viziune asupra lumii supraindividualistă.În acest sens, cerințele de consistență istorică sunt foarte insistente și categorice.
Trebuie să afirmăm că natura și direcția opiniilor religioase și morale ale popoarelor, într-adevăr,

este într-o oarecare legătură cu evoluția economică: într-o fază i-a smuls de morala creștină, în altă fază îi readuce la ea. La fel ca atunci, așa și acum, mințile și inimile popoarelor sunt dominate, desigur, nu numai de factorul pur economic, așa cum cred în mod greșit susținătorii materialismului istoric, ci de un fel de nevoie supremă a momentului istoric dat. Logica atotputernică a istoriei domină întreaga lume a evenimentelor, prescripțiile și postulatele tăcute ale evoluției lumii domnesc supreme, îmbrățișând simultan viața spirituală, morală și

economică a omenirii în toată complexitatea și confuzia interacțiunilor lor întrepătrunse.

Din punctul de vedere al acestei interacțiuni încrucișate a tuturor părților, a tuturor elementelor vieții sociale, morala umană este departe de a fi independentă. Este întotdeauna în acord logic atât cu sistemul religios din care a apărut, cât și cu nevoile și cerințele dezvoltării sociale pe care o servește. Prin urmare, ciclul pe care îl trăiește Europa în domeniul conceptelor morale este trăit în paralel și în domeniul concepțiilor religioase și religios-filosofice. În legătură directă cu nevoile vieții economice și ale dezvoltării societății, Europa, mergând spre individualism, a cunoscut anterior o ruptură de creștinism, iar acum, mergând spre colectivism, se confruntă cu o revenire la creștinism care se coace în suflete. Datorită copilăriei cunoștințelor științifice și filozofice din acea epocă, nici catolicismul, nici protestantismul nu au reușit să împace rațiunea critică cu sentimentul mistic. Această contradicție a marcat întreaga soartă a ambelor biserici: catolicismul, în numele dogmei mistice, a renunțat la rațiunea critică – și în acest fel a condus inteligența țărilor catolice la necredință, la scepticismul Voltaireian și la ateismul Libre-Pancerian. Protestantismul, dimpotrivă, cedându-se raționalismului, a alungat aproape complet principiul mistic din viața sa religioasă și a lăsat astfel sentimentul religios al popoarelor aproape fără nicio satisfacție, dar, în ciuda severității acestei lipsuri, această dietă spirituală veche de secole. , a reușit totuși să păstreze în milioane de inimi nevoia de religie, iubirea trăită pentru Dumnezeu și străduința pentru cunoașterea lui Dumnezeu. Catolicismul este ca fecioara Evangheliei care a stins lampa divină în sufletele turmei ei gânditoare, reforma este ca fecioara care a adus lampa căutărilor religioase în zilele noastre, când vechiul

antagonismul dintre misticism și rațiune își pierde treptat ascuțimea în anticiparea și anticiparea unei sinteze conciliante. Gândirea științifică și filozofică modernă, nemăsurat mai bogată în date pozitive decât pe vremea lui Luther și în epoca lui Voltaire, într-un mod pur raționalist, abordează negarea raționalismului și, în consecință, la recunoașterea necesității unei viziuni mistice asupra lumii. .

Astfel, aproape concomitent, procesul economic conduce Europa modernă la necesitatea unei morale creștine de fraternitate integrală umană, profund mistică în temelii, iar progresul științific și filozofic duce la recunoașterea fundamentelor mistice ale gândirii și ființei umane. Pe ambele căi paralele ajungem la aceleași rezultate. Căile lui Dumnezeu sunt cu adevărat inscrutabile: prin individualismul capitalist ele duc la fraternitate, prin raționalism dus până la capăt la misticism, prin ateismul extrem către Dumnezeu. Tocmai datorită faptului că Biserica Protestantă nu a renunțat la rațiune în sentimentul său religios, a reușit să păstreze popoarele pe care le conducea în tradițiile religiozității, chiar dacă fără un conținut mistic viu. Prin urmare, acum, în lumina rațiunii aprofundate și a gândirii critice libere, dar mai luminate, ea revine din nou la misticismul atotcuprinzător și atotîmpăcator al creștinismului.

* *
*

Rusia și întregul Orient au rămas departe de procesul capitalist și, din punct de vedere cultural și industrial, au rămas cu mult în urma

Europei de Vest. Tocmai această înapoiere a fost cea care a protejat într-o oarecare măsură țările estice de introducerea imperioasă în moravurile publice a acelor principii anti-creștine pe care se construiește dezvoltarea economică și socială a Occidentului. Pe de altă parte, absența în însuși spiritul Bisericii Ortodoxe a dogmatismului militant și despotic nu a provocat în ea nicio ciocnire ascuțită a sentimentului religios cu gândirea critică. Această discordie a apărut în Orient mult mai târziu decât în Occident, dar nu s-a născut din adâncul vieții rusești, ci a fost transferată din Occident, ca urmare, ca un ecou al experiențelor sociale și religioase ale altor oameni, inspirate din afară, semănat de literatura occidentală, începând cu Voltaire și Locke și terminând cu Renan, Moleschot și Buchner, nu a avut

aici o asemenea claritate și adâncime, ca în patria lor. În esență, voltairismul nostru rusesc a fost întotdeauna foarte superficial și mai ostentativ. Nu a afectat cumva profunzimea gândirii religioase și nu a împiedicat deloc inteligența rusă, chiar și în direcțiile cele mai extreme ale negării și nihilismului inspirat de gimnaziu, să rămână, pe bazele inconștiente ale viziunii lor asupra lumii și ale întregului lor simț. al vieţii, în cel mai înalt grad de religios și mistic. În extremele turbulente ale nihilismului și ateismului rusesc, analizate cu cea mai mare profunzime în strălucirea perspicacitate psihologică a lui Dostoievski, s-a arătat mereu nevoia dureros de nesatisfăcută de cunoaștere a lui Dumnezeu.
Nesuferita puterii, nici ispita bogăției pe care diavolul a ispitit-o pe Domnul în deșert, religia răsăriteană a păstrat în inimile poporului său dragoste fierbinte pentru Hristos, neobosit Iska din Nazrimago, neobosit sete de adevărul lui Dumnezeu, fără satisfacție și mulțumit care viața, cea mai bogată și mai completă, cea mai bine hrănită și confortabilă, devine pentru rusul plictisitoare, întunecată și dureros de lipsită de sens. Aceste trăsături ale vieții spirituale, culturale și economice a Răsăritului l-au ajutat să păstreze creștinismul în plinătatea comparativ mai mare a aspirațiilor sale sociale. Acest lucru a fost facilitat de caracteristicile culturale și istorice ale țărilor din est. Creștinismul, care a venit împreună cu apostolii în centrele occidentale ale civilizației clasice greco-romane, a găsit acolo deja formate puternice state păgâne și o cultură pe deplin înflorită, ferm cristalizată. Cristalizarea vieții politice și sociale a constrâns și limitat în mare măsură influența ei reformatoare în sensul creării unor astfel de forme de relații sociale între popoarele creștinate care să răspundă cerințelor etice și mistice ale noii învățături. Prin forța împrejurărilor, ea însăși a fost forțată să se adapteze la ordinele deja existente, dezvoltate istoric, care sunt moștenirea antichității păgâne. A trebuit să se închine în fața păgânului în structura conceptelor sale morale și juridice despre putere, să recunoască religios instituția sclaviei și întregul sistem de relații sociale care s-a dezvoltat și a crescut în perioada precreștină a ideologiei păgâne. Așa a fost și în Occident. Estul Europei, pe de altă parte, a reprezentat un relativ aproape cultural

atins întreg. Păstorii creștini nu au găsit acolo asociații politice atât de grandioase, cristalizări culturale și juridice atât de ferme și complete: toată Rusia de Răsărit a fost mai întâi unită religios în

adoptarea creștinismului și abia mai târziu sub conducerea directă a conducătorilor bisericești autorizați în familia mitropolit udat de Petru, ajuns în fruntea mișcării naționale împotriva stăpânirii tătarilor, unit politic. Astfel, Biserica Creștină din Răsărit însăși a devenit, parcă, mama statului național și i-a împărtășit involuntar unele dintre trăsăturile sale. Ea a pus o ideologie mistică la baza vieții politice și sociale a poporului rus. De atunci, întreaga psihologie politică a poporului rus a rămas diferită de cea a Europei de Vest. Principala sa diferență constă în faptul că rușii caută în viața politică și socială nu atât satisfacerea intereselor lor personale sau materiale de clasă, cât satisfacerea sufletului rusesc care roade cea mai mare nevoie în triumful mondial al adevărului și justiției. Pentru ei, statul este același templu. Atitudinea față de personalitatea țarului, atât în rândul poporului, cât și în rândul multor intelectuali, a rămas multă vreme tipic religioasă. În ochii întregii țărănimii ruse, țarul era gardianul adevărului lui Dumnezeu pe pământ. Apărător desemnat de Dumnezeu al oamenilor asupriți și muncitori din cei puternici din această lume - adică din clasele conducătoare. Este curios că și acum, în epoca propagandei ateiste desfășurate, trăsături ale aceleiași îndumnezeire mistică a personalității lui Lenin pot fi observate în starea de spirit a vizitatorilor mormântului său, iar acest lucru nu interferează cu nimic cu apartenența lui Lenin la ateism. , si multi din cei care vin sa-i inchine npaxÿ. Idealismul politic nemărginit, prin însăși infinitul său, se opune misticismului, se contopește aproape imediat cu acesta, pentru că este mistic și de neînțeles pentru finit. al minții noastre este tot ceea ce respiră infinitul. Misticismul, în esență, este doar o senzație directă, mai intuitivă a Infinitului la baza a tot ceea ce este finit, o afirmație logică a principiului absolut înțeles de o conștiință abstractă, care stă la baza a tot ceea ce este relativ perceput de simțurile noastre. . Dar chiar și în afară de formulele cunoașterii logice, care nu a ajuns încă la sinteza finală, idealismul politic nemărginit, în natura sa psihologică și în originea sa cultural-istoric, rămâne totuși profund mistic. Așa trăiește în fiecare suflet rusesc viu, o inspiră în toate căutările ei politice și spirituale.

și face pe cineva să se străduiască irezistibil pentru dobândirea unui adevăr absolut suprem.

În ciuda opoziției complete dintre monarhism și bolșevism, ea constituie trăsătura lor comună cea mai tipică și baza lor psihologică comună. Atât unul cât și celălalt au protestat împotriva subordonării societății intereselor claselor conducătoare. Țărănimea rusă a susținut monarhismul ca ideal al unui stat fără clase, crezând că numai puterea absolută a monarhului poate rămâne cu adevărat liberă de presiunea claselor care se caută pe sine. Proletariatul rus propagat de marxişti a învăţat de la ei idealul unei societăţi fără clase. Acest lucru i-a făcut pe țărani și muncitori să fie complet solidari în înțelegerea ideologică a puterii, iar solidaritatea aspirațiilor socio-politice ale maselor populare, nemulțumite de sistemul existent de viață socială, a creat un stimulent pentru mișcarea revoluționară și i-a dat. o forță elementară irezistibilă. Când poporul rus, după două războaie nereușite și și mai mult heyflà4haro legislația agrară de clasă îngustă în tendințele sale, a devenit dezamăgit de țar, țărănimea a mers mână în mână cu proletariatul revoluționar în căutările lor politice. Așa s-a

născut Revoluția din octombrie: absolutismul țarist, respins de popor, nu a putut fi înlocuit decât de absolutismul bolșevic, care a realizat unele dintre acele pretenții ale conștiinței sociale a poporului, care nu au fost realizate de predecesorul său.

Îmbinarea unei ideologii religioase cu una politică creează deja în psihologia popoarelor răsăritene potențialul unui fel de nouă înțelegere a vieții, a unei noi culturi spirituale și sociale. Poate că întregul sens istoric și mondial și scopul providențial al Rusiei constă tocmai în dezvoltarea, în crearea acestui potențial de creativitate socială și religioasă sintetică. Introducere în puternica civilizație occidentală, care nu cunoștea această sinteză, în bogata ei știință și literatură, neluminată de ea, adesea depersonalizează și europenizează complet mințile rusești instabile la nivel național, dar în intuiții naționale mai puternice și indivizi puternici spiritual și în întreaga masă. Poporul rus nu numai că nu a eradicat largile anchete etico-ideologice și socio-religioase inspirate de întregul depozit al istoriei și vieții Rusiei (chiar, poate, din întregul depozit al gândirii și înțelegerii rusești), ci, dimpotrivă. , le-a înarmat cu noi resurse și date care dau totul rusești pentru căutarea adevărului sintetic -

latitudinea pașnică și semnificația universală a lumii. Toate concluziile și teoriile Occidentului, trecând prin prisma ideologiei socio-religioase rusești, capătă trăsături noi și, într-o nouă formă transformată, au un efect invers asupra lumii occidentale. În această reelaborare creativă se află sarcina mondială grandioasă a sintezei ruse, care în epoca noastră este clar vizibilă în aproape toate sferele gândirii sociale și filozofice.

Actul istoric cel mai important și conducător al acesteia în momentul actual este transformarea sintetică radicală a întregului socialism european, care este principala problemă a secolului nostru. Marxismul ia dat un caracter de clasă strict materialist și zoologic. Marx a preluat atât teoria luptei de clasă, cât și filosofia materialistă în întregime din burghezie și, pe aceste baze burgheze, a fundamentat un sistem coerent de socialism special de clasă, pur proletar, dogmatic-materialist- skago. Contradicțiile interne ale sistemului și programului marxist, a căror dezvăluire și corectare a fost împiedicată de dogmatismul fanatic al doctrinei, au conferit întregii mișcări marxist-proletare un caracter catastrofal, și-au slăbit influența asupra maselor, au împiedicat-o să devină cap. a tuturor muncitorilor și, se pare, a dus-o la un mare prăbușire în Europa. Odată cu cea mai profundă criză a capitalismului burghez, lumea civilizată modernă trăiește simultan și criza mortală a socialismului marxist, încă neremarcată suficient în literatura socialistă, care în marea majoritate a cazurilor nu a ajuns nici măcar în conștiința marxistilor înșiși. Asemenea fapte de o semnificație colosală precum separarea de marxism a Internaționalei a II-a fondată de însuși Marx, care a concentrat 25 de milioane de muncitori sub conducerea sa, caracterul burghez incontestabil al întregii social-democrații germane și suprimarea mișcării muncitorești revoluționare spartaciste de către ea. liderii tsev, mărturisesc foarte convingător că și socialismul din Europa a eșuat, la fel de îndepărtat de realitatea vieții sociale europene ca și creștinismul. În Anglia, șeful Partidului Laburist, care a aderat la Internaționala a II-a, după cele două scurte ședințe la putere, a devenit șeful guvernului burghezo-conservator. Locul de

naștere al lui Marx și Lassalle, Germania socialistă s-a rupt cu tot trecutul ei, cu toate tradițiile, a pornit pe calea fascismului, a renunțat la libertatea civilă și legea constituțională și a dat dictatura lui Hitler.

puterile torskgya pentru înfrângerea violentă a social-democraților și comuniștilor. În Italia, majoritatea muncitorilor, care erau în rândurile unui puternic partid socialist, au trecut la fasciști și îl susțin activ pe Mussolini. Se poate întreba: ce a mai rămas din socialismul marxist în Europa? Profunzimea crizei grave pe care o trăiește este agravată de faptul că această întorsătură antisocialistă a avut loc în prezența votului universal și cu superioritatea numerică covârșitoare a clasei muncitoare față de restul populației. Aceasta înseamnă că înseși masele muncitoare votează împotriva socialismului marxist. Se pare că a emigrat din Europa de Vest și a domnit doar în Rusia, unde obiceiurile populare sunt mai creștinate decât în Europa. Dar chiar și acolo, pentru ca guvernul comunist să poată rămâne în fruntea guvernului, a trebuit să se îndepărteze de principiile de bază ale comunismului, să renunțe atât la înstrăinarea forțată a proprietății private a muncii, cât și la egalitatea de remunerare pentru munca muncitorilor, pentru a permite fermelor colective țărănești vânzarea privată a produselor agricole, adică să-și adapteze întregul program la nivelul de dezvoltare socială și la cerințele populației, limitând efectiv întregul său comunism la interzicerea exploatarea capitalist-burgheză privată a muncii industriale. În ciuda a mii de eșecuri minore și perturbări majore, procesul de colectivizare socialistă a vieții economice este încă în desfășurare în Rusia și, într-o oarecare măsură, elementul individualismului prădător este înlocuit de ideologia solidarității sociale. În Occident, însă, vechiul sistem de viață burghezo-capitalist este în mod clar în descompunere și pe moarte, dar tot ceea ce ar putea și ar trebui să-l înlocuiască se dovedește a fi un fel de ficțiune impotentă, complet lipsită de darul de a crea viața socială.
Criza conștiinței religioase și criza gândirii sociale, împreună, creează o criză mortală pentru întreaga viață europeană. Europa nu trăiește, ci pare să-și trăiască viața, neavând și nevăzând în fața ei nicio perspectivă de viitor, distanțe nemărginite și atrăgătoare ale unei existențe spiritualizate ideologic. Iar motivul principal al acestui eșec întunecat este, fără îndoială, lipsa fatală a unei sinteze obligatorii a vieții sociale și a religiei, care stă la baza întregii istorii a Europei, care a făcut ca întreaga viață socială a unui european să fie absolut ireligioasă și ideologică. nespiritualizat, iar religiozitatea vest-europeană absolut lipsită de viaţă, lipsită de orice viaţă socială activă.sens şi conţinut.

Sinteza religios-socială rusă este chemată să umple acest gol fundamental din istoria europeană și evoluția europeană ulterioară. Adevărat, Biserica Rusă nu a creat-o, dar pentru asta a pregătit condiții favorabile pentru crearea ei: a hrănit în sufletele rușilor o dragoste nemuritoare pătimașă pentru adevărul lui Hristos, o nevoie nesățioasă de frumusețe religioasă și de conținutul religios-sacrificial al viaţă. Este greu de nega că setea de nepotolită de adevărul lui Hristos, implantată de Biserică în inimile rușilor, informată sistematic, de altfel, de curentele revoluționare pur

raționaliste ale gândirii occidentale, nu și-a găsit deplina satisfacție nici în stat, nici în biserică. clădirea vechii Rusii, și din această cauză a trebuit să primească atât direcție anti-statală, cât și anti-bisericească. Dar nu în formă, ci în esența sa morală și psihologică cea mai interioară, lupta revoluționară a inteligenței ruse împotriva vechii puteri și a vechiului sistem de relații umane a purtat, fără îndoială, trăsăturile unui extaz pur religios. Ea cerea o mare lepădare de sine de la luptători, avea atât asceții ei idealiști, cât și martirii ei. Căutătorii de adevăr ai straturilor culturale, rupându-se de interesele egoiste ale bunăstării personale, fericirii personale în satisfacția materială, și-au găsit crucea martiră în lupta pentru idealuri sociale. Căutătorii de adevăr din mijlocul poporului, smulgându-se de ispitele unei vieți lumești senzual egoiste și semi-animale, au intrat în schițe și au trăit în comunități religioase de muncă. Și până în ziua de azi, acești doi asemănători în profunzimea elementelor lor din viața rusă sunt separați și izolați unul de celălalt, dar comunitatea lor interioară, pur psihologică, rămâne încă evidentă și neîndoielnică. Mai devreme sau mai târziu, se va manifesta în evoluția lor ulterioară și îi va forța să se contopească în forme noi, iar această contopire formează un strălucitor curent creator și sintetic de gândire socială, capabil să spiritualizeze viața socială atât a Estului, cât și a Vestului și să arate popoarelor căi corecte către un viitor mai bun.
Discrepanța dintre setea de adevăr social absolut și dreptate, alimentată de spiritul învățăturii creștine, și realitatea politică și ecleziastică actuală a fost cea mai chinuitoare durere din viața rusă și principala tragedie a istoriei noastre ruse. Cel de-al cincilea act al acestei tragedii istorice a fost Revoluția din octombrie. Revoluționarii ruși, urmând pasiv și studenți modelul occidental, care eșuase atât de tragic în Occident, l-au dat

o înfățișare puternic ateă, dar revoluțiile, ca și oamenii, nu trebuie judecate doar după aparențe: la urma urmei, în cele din urmă, revoluțiile sunt făcute nu de revoluționari, ci de popoare și, prin urmare, reprezintă un fel de sinteză sau rezultanta medie a ceea ce revoluția aduce gândirea naya în combinație logică cu psihologia maselor, ridicată de întregul trecut istoric al poporului. Venind din Occident, marxismul de clasă zoologică îngust materialist, care în aceste forme defecte ale programului său practic s-a dovedit a fi absolut neputincios și neputincios în patria sa, a primit putere și putere în Rusia numai datorită faptului că, după ce a trecut prin prisma psihologiei politic religioase a poporului rus, a renăscut deja acolo în altceva, a căpătat alte trăsături, a primit deocamdată un caracter nou, mai sintetic, încă complet neformat în procesul lent al politicii poporului rus. constiinta de sine. În măsura creșterii culturale extrem de rapide a păturilor inferioare ale populației sub bolșevici și a succesului colectivizării agricole, care a unit 130 de milioane de țărani până acum împărțiți politic și spiritual într-o singură uniune comună, elementele istorice și cotidiene ale revoluției ruse. va afecta mult mai puternic și foarte probabil să ascundă rolul dominant marxismului occidental în ateismul său. Inevitabilă în timpul trezirii culturale a maselor, democratizarea largă a regimului bolșevic anulează treptat absolutismul dictatorial și contrazice principalele sarcini sociale ale partidului socialist, profund burghez în spiritul său interior, ateismul, care și acum provoacă uneori note ironice chiar

și în stâlpii noștri ai puterii sovietice atât de neclintiți, precum Stalin. (*)
Divergența religiei față de viața socială este la fel de grea pentru societate și pentru biserică. Așa cum o societate fără coloană vertebrală religioasă ajunge la decăderea interioară, la împărțirea în „aceasta” și moarte, tot așa și biserica, fără slujire activă a adevărului lui Dumnezeu în viața publică a credincioșilor, încetează să mai fie conducătorul popoarelor. Negăsindu-și expresia în realitatea politică înconjurătoare, creștinismul oriental a devenit pur contemplativ. Forțele sale vii s-au revărsat în eremitism și asceză, în timp ce forțele sale moarte s-au transformat în formalism ritual și blândețe pasivă și bună. Toate acestea au făcut pe Est
♦) „Au scos clopotele de la biserică — ceea ce crezi că este un act revoluționar”. („Amețit de succes”).

biserica nu este o purtătoare și nu un războinic, ci doar o păzitoare a creștinismului, un păzitor al Duhului Sfânt. Ea a păstrat harul învățăturii lui Hristos într-un vas sacru, dar nu l-a revărsat asupra vieții din jur. Nu este de mirare că această viață lipsită de har s-a distorsionat și s-a sărăcit spiritual și, chiar și în străduința ei pentru realizarea adevărului lui Dumnezeu pe pământ, a luat-o pe căi false și nedrepte, care au condus-o către groaznice abisuri amețitoare ale răzbunării publice și urii, sângelui și violenței.
Cu toate acestea, violența nu este un factor de progres social. Ea poate fi potrivită numai pentru răsturnarea vechii puteri și numai cu condiția să se bazeze pe voință și conștiință, adică pe conștiința juridică trezită a maselor. Dar își pierde complet puterea atunci când trebuie să fie îndreptată împotriva întregului popor și devine absolut inutilă ca principiu de bază pentru construirea unei noi vieți și a unor noi relații sociale idealiste. Între timp, o revoluție socială, spre deosebire de una politică, este strâns legată de sarcinile sociale și creative și necesită o cantitate imensă de muncă organizațională și educațională. Prin însăși problema sa, ea este forțată să se bazeze pe dezvoltarea liberă a aspirațiilor ideologice ale societății însăși.
Scopul principal al socialismului, dictat imperativ în vremea noastră tuturor popoarelor și conducătorilor de către progresul tehnic al producției moderne, este înlocuirea sistemului individualist de relații economice cu unul colectiv, iar pentru aceasta este necesar ca toată bunăstarea a cetăţenilor dintr-unul individualist să renaască tot într-unul colectiv. Este foarte greu să forțezi o persoană să devină un altruist dintr-un egoist, să se gândească nu la sine, ci la alții, să lucreze nu pentru sine, ci pentru societate, este foarte dificil, dar înțelegerea materialistă a lui nu dă ne alte moduri de renaștere a unei persoane . Socialismul marxist este deci sortit impotenței politice desăvârșite în toate țările europene, deoarece materialismul burghez profesat de acesta îl privează de posibilitatea de a influența psihicul maselor și de a pregăti terenul moral necesar implementării lui.
Despărțit de principiul mistic fundamental al vieții, visul străvechi al libertății, egalității și fraternității oamenilor, în numele căruia s-au făcut atâtea sacrificii, s-au dat atâtea vieți tineri care se sacrifică, rămâne doar un Vis. Este neputincios să transforme această viață și adesea chiar ea însăși generează noi inegalități, noi violențe și noi neadevăruri. Cu fiecare zi de lucrări de construcție

tu, ducând la distrugere, cu fiecare reformă care se apropie de barbaria preistorică, cu fiecare salt înainte care aruncă societatea cu multe secole înapoi, zădărnicia înșelătoare și efemeritatea completă a construcției sociale fără suflet-mecanice, negăsind sprijin în înțelegerea vieții interioare a unei persoane. , care îi formează voința și atitudinile față de lumea din jurul său - într-un puternic sentiment religios, acest motor mistic latent al întregii psihologii umane și progresului social.

Este timpul să înțelegem adevărul evident și complet incontestabil că răsturnările sociale, spre deosebire de cele politice, au loc nu în piețe și nu în parlament, ci în inimile și sufletele indivizilor, din care se formează societatea. Legile care sunt proclamate în actele de stat, dar numai cele scrise în tăblițe și în cunoștințele juridice vie ale cetățenilor, izvorul primar și drepturile pentru toți omul trap, sunt aceleași, viața vie a lui Hristos, învățătura lui Hristos, iubirea lui Hristos. și Hristos, sunt realizate și reale pentru pace. Este posibil să potolești această sete fără a atinge umiditatea care dă viață și a-ți lăsa gura uscată? Se apropie ceasul în care Biserica lui Hristos trebuie să învie din morți și să devină un inspirator și conducător în construirea vieții sociale a popoarelor, pentru că fără inspirație și îndrumare morală și mistică, în încercările lor de a re-crea societatea, vor întoarce totul. în haos continuu sângeros și ruine.

Conștiința necesității obiective a trecerii la o organizare socială a muncii și a producției, la o structură colectivă a întregii vieți economice a societății, devine complet clară în lumina de rău augur a crizei mondiale tot mai adânci, care aparent marchează agonia. a capitalismului mondial. Anomalii economice precum creșterea progresivă a șomajului în masă, care a cuprins deja 40 de milioane de muncitori, amenință întreaga lume cu pregătirea unor tulburări sociale și politice grandioase. Zgomotele înăbușite și încă îndepărtate ale furtunii mondiale care se apropie ar trebui, în cele din urmă, să-i trezească pe cei care dorm profund din somnul lor adânc de secole. Biserica Greacă, prin buzele Mitropolitului de Kassandra, a fost prima care s-a pocăit de autoexcomunicarea din viața publică și, în consecință, a recunoscut că este necesar să se îmbarce pe calea creștinismului social. Biserica Rusă, care a trăit direct toate ororile marii frământări sociale, condusă de atât de puternice

Păstorii în duh, precum regretatul Patriarh Tihon, nu au rămas surzi și orbi la ceea ce se întâmplă în lume și s-au contopit în slujirea ei cu viața poporului ei atât de suferind, dar vocea ei invocatoare nu a ajuns încă la urechile noastre și la urechile noastre. inimile.

Păstorii răsăriteni și occidentali trebuie să urmeze aceeași cale spinoasă, căci învierea morală și socială a omenirii este posibilă numai cu învierea creștinismului și numai prin forțele sale creatoare. Reînvierea socială a creștinismului rezolvă practic și chestiunea împărțirii bisericilor, care îi îngrijorează pe mulți. Odată cu pierderea conținutului său social, creștinismul și-a pierdut și unitatea internă, universalitatea, caracterul său universal și s-a dezintegrat într-un număr de biserici locale. Unificarea tuturor organizațiilor creștine existente în conștiința problemei sociale a creștinismului va face din nou creștinismul unit spiritual și universal, chiar și cu păstrarea completă a diferențelor dogmatice și

rituale locale. Așa cum popoarele, păstrând libertatea deplină a vieții lor naționale-state interne și externe, au format Liga Națiunilor, care, teoretic, ar trebui să fie organul și expresia conștiinței întregii omeniri, tot așa este și cu Biserica creștină. , păstrându-și individualitatea și independența, ei pot crea pentru prima dată un Suprem Consiliu al Bisericilor Creștine care să se afirme în faptul că în ele există creștin comun. În primul rând, un astfel de Sinod unitar al întregii Biserici, conform spiritului și împrejurărilor vremii, ar trebui să discute și să stabilească relația creștinismului cu problema socială și, în general, să determine cu precizie rolul Bisericii creștine în realitate. viata popoarelor. De îndată ce ierarhii creștini vor porni pe calea construcției creștine a vieții, conștiința comunității marii sarcini religioase îi va face să uite tot ce i-a despărțit înainte.

Însăși unitatea bisericilor le creează o forță enormă de influență morală asupra societății. Puternic cu adevărul său divin, atotcuprinzător și dătător de viață. Biserica universală a lui Hristos va primi o autoritate morală uriașă în ochii popoarelor, va suprima minciunile rele, prădătoare și ipocrite ale fariseilor pe care se bazează relațiile noastre sociale și va conduce omenirea la o transformare miraculoasă fără sânge a întregii noastre vieți pământești. . Numai sub îndrumarea neipocrită, cu adevărat creștină, aceasta poate fi realizată fără sânge și pace.

din șocuri, în lumina conștiinței religioase și mistice a unității frățești a tuturor oamenilor, în bucuria strălucitoare a iubirii creștine universale, a iertării și a milei. Relațiile economice și civice dintre oameni din animale și prădători vor deveni cu adevărat umane și stăpânirea de o mie de ani a „fiarei din abis” apocaliptică va fi încheiată. Nu există nicio altă forță în lume care ar putea umaniza procesul orb și spontan al evoluției sociale și să-l subordoneze puterii strălucitoare a rațiunii și a conștiinței umane și nu există altă modalitate de a preveni ororile de coșmar ale răsturnărilor sociale vulcanice spontane care așteaptă lume.

Hippolyte Hofstetter.

Prot. Serghei Bulgakov. Mielul Domnului. O. Divină-Bărbăție, Partea I. Paris. YMCA-Press 1933. Pagini 468-(Auto abstract).

Ideea principală călăuzitoare a hristologiei autorului este Dumnezeu-bărbăție, adică unitatea perfectă a Divinității și a Omenirii în Hristos, apoi a lui Dumnezeu și a lumii în general, iar în acest sens sarcina lui este de a construi teologia Calcedoniană. Astfel, tendința sa este îndreptată în egală măsură împotriva panteismului și transcendentismului protestant. Problema lui este hristologică. Cum este posibilă întruparea, ce presupune ea pentru sine și ce include? Autorul începe cu o introducere extinsă a patrulei. El găsește problema hristologică pusă mai întâi de Apolinar din Laodiceea. După el, școlile din Alexandria (Sf. Chiril) și din Antiohia (Teodor de Moisuste, Nestorie, Teodoret și alții. Aici se alătură și Papa Leon cel Mare într-un anumit sens) exprimă dialectic, ca teză și antiteză, învățăturile lui unitate și dualitate ƅ natura în Hristos-în . Această antiteză este depășită de sinteza dogmei calcedoniene despre dualitatea naturii într-un singur postasis. Totuşi, aici nu avem decât o sinteză dogmatică, dar nu teologică, care constituie şi astăzi ceea ce este

căutat de gândirea teologică. Încercarea sa a lui Leontius din Bizanț în doctrina „en-postasării” a două naturi de către Logos este doar o construcție scolastică formală, imprimată de aristotelism și nu poate satisface gândirea modernă. Sfântul Ioan Damaschinul nu introduce noi idei teologice în hristologie, ci doar rezumă pe predecesorii săi. Dispute monothelitsky și dithelitsky, împreună cu definiția Universului VI. catedrală, deplasându-se în planul primei

puțină teologie și nu avansăm doctrina hristologică, ci doar să confere formulei calcedoniene o expresie mai concretă în raport cu dualitatea nu numai a naturii, ci și a voințelor, lăsând problema într-o claritate teologic insuficientă, în ciuda lucrărilor Sf. Maxim Mărturisitorul. Aici se termină gândirea creatoare în domeniul hristologiei, iar sinteza teologică dorită în doctrina lui Hristos rămâne pentru viitor și, în special, pentru epoca noastră prezentă.
Principala întrebare a hristologiei este cum se poate înțelege unirea a două naturi. Divin și uman, într-un singur postasis al Logosului, nu numai din partea negativă, așa cum este definită în dogma calcedoniană - patru lucruri: inseparabil, necontopit, neschimbător, ireversibil, dar și din partea pozitivă. Ce nu este doar Calcedonianul nu, ci și Calcedonianul da? În construirea hristologiei, autorul se bazează în mod hotărât și deschis pe sofiologie, doctrina Înțelepciunii eterne și create a lui Dumnezeu. Sfânta Treime are o natură sau o forță, care nu este doar profunzimea inepuizabilă a vieții, ci și auto-revelația Divinității, iar în acest sens, forța este și Ssphia. Sphia este unitatea, plinătatea imaginilor ideale ale Logosului, căreia îi aparține și realitatea, ca Frumusețe în Duhul Sfânt.Este plinătatea vieții lui Dumnezeu și în acest sens este lumea divină. Ca o auto-revelație a Divinului, nu este o postare, ci aparține celor trei postări create, este postas, iar postul adresat direct Sophiei este Logosul. Idealul Tot Logosul este împlinit și, în această măsură, este postat de Duhul Sfânt și ambele postări îl dezvăluie pe Tatăl. Și în acest fel, în SUA, ca și Sophia, se realizează viața consubstanțială și inseparabilă a Sfintei Treimi. Este ens realissimum, ca o lume divină care posedă eternitatea lui Dumnezeu. Ea este Gloria lui Dumnezeu ca fericire divină în iubirea triplă a lui Dumnezeu pentru propria Sa Divinitate. În același timp, este Umanitatea preeternă ca Arhetip, după chipul căruia este creat omul, iar Logosul este, în acest sens, un Om Ceresc, și pe lângă întruparea Sa. Înțelepciunea divină, fiind Prototipul etern al lumii create în Dumnezeu, este fundamentul și conținutul esențial al creației, fiind cufundată în devenire. Lumea divină și lumea creată sunt legate între ele ca Sophia eternă și creată. Fiind identici în principiu, sunt diferiți în felul lor de a fi. Primul există veșnic în Dumnezeu, al doilea, ca fiind „din nimic”, devine, totuși, pentru el Sofia este atât un fundament, cât și un scop, o entelehie.

Numele m;p creat £ „își are centrul în om, creat după chipul Divinului Lsgsa. Omul are un necreat, de la Dumnezeu emanând și Bsgom chemat la o ființă spirituală, iar natura sa, care este lumea, ca un a creat Sphia, în sufletul meu Ilesnsm organism.Sophia în Creație și Creație, există puntea care leagă pe Dumnezeu și omul și aceasta este singura și constă din Calcedon, fundația Comitetului Booprietary.În calitățile spirit neînarmat, al doilea este prezent, iar Logosul, și este un logo, și

este un logo, dar ambele naturi sunt Sphia Divină și Sofia creată, omenirea cerească și pământească, sunt unul și același început în două imagini, plinătatea divină și devenirea creată.Ssphia ca semeni este acea bază ontologică a întrupării, care arată clar că „Cuvântul era carne” (10. I, 3). Din acest punct de vedere își capătă semnificația și identificarea a două nume: Fiul lui Dumnezeu - Fiul Omului în aplicare la Hristos, pe care le avem în Evangheliile despre Dumnezeu-omul. Unirea a două naturi în viața unică a unei singure Persoane poate fi înțeleasă doar pe baza principiului autodiminuării (kenozei) naturii divine în Dumnezeu-omul în măsura unei ființe umane. Această kenoză, totuși, ar trebui înțeleasă nu ca abandonarea de către Logos a Divinității Sale (așa cum este interpretată în teoriile kenotice), ci ca abandonarea de către El a Gloriei divine, plinătatea vieții sofiene cu scufundare în devenire. Această cale de umilire este străbătută de Hristos până când natura Sa umană devine capabilă să primească glorificare. Întruparea Logosului cu acceptarea măsurii naturii umane, ca abandonare a plinătății vieții și Slavei divine, „coborârea din ceruri”, se exprimă în faptul că granița omului este reală pentru El este de asemenea propria Sa hotar. Prin urmare, autenticitatea atât a dezvoltării Sale umane, cât și a ignoranței și rugăciunii Sale este acceptată. Făcătoarea de minuni este considerată nu ca o manifestare a puterii lui Dumnezeu asupra lumii, ci doar ca acțiunea unui făcător de minuni purtător de spirit, prin analogie cu lucrarea de minuni umană. În lumina acestei idei generale - despre scufundarea conștiinței de sine divine în măsura unei ființe umane, este considerată imaginea Evangheliei a lui Hristos cu conștiința Sa de sine divino-umană. — Trăsăturile aceluiași Dumnezeu-bărbăție sunt, de asemenea, stabilite în doctrina celor trei slujiri ale lui Hristos. În special, umanitatea sa este remarcată în slujirea profetică, în virtutea căreia

pe care Adevărul Divin se proclamă oamenilor nu din propria Sa Persoană Divină, ca Dumnezeu, ci după tipul profeților, deși, desigur, depășindu-i, - nu ca Dumnezeu, ci ca „rabin” și „învățător”. , Dumnezeu-omul, în om și prin om revelându-și divinitatea. Toate lucrările Sale aparțin, de asemenea, slujirii profetice, în special, minunile, care au fost caracteristice și altor profeți, iar conținutul principal al predicii Sale profetice este El Însuși și chipul Lui divin-uman. În slujba mare preot de ascultare jertfă în dragoste pentru Tatăl și pentru oameni, semnificația principală revine mântuirii, care este înțeleasă și ontologic. Întruparea nu este doar un mijloc de izbăvire de păcat, ci și ridicarea omului la Dumnezeu-bărbăție, la care a fost chemat în creație. Fiind însă o ființă creată, o Sofia creată, omul este despărțit de Creator printr-un abis de nepătruns, care se adâncește și mai mult ca urmare a păcatului, ca urmare a volatilității făpturii. Iar Dumnezeu-Iubire, pe om făcător, în conciliul pre-etern își asumă responsabilitatea Creatorului pentru restaurarea făpturii, ușor transformată în libertatea ei. Prin jertfa Mielului înjunghiat veșnic, El răscumpără atât această creatură naturală, cât și perversitatea păcătoasă, ridicându-l pe Dumnezeu-omul la omul-Dumnezeu destinat lui. În același timp, răscumpărarea este revelată nu numai ca lucrare a unui al doilea ipostas, ci și actul cumulativ al întregii Sfinte Treimi. Omul-Dumnezeu, în virtutea unității naturii Sale umane cu natura umană universală, se identifică cu Bătrânul Adam și, prin puterea iubirii pline de compasiune, își face al Său păcatul. El acceptă mânia Tatălui care se apasă asupra lui, ceea ce atrage după

sine părăsirea de Dumnezeu și moartea. Această acceptare a paharului muritor al păcatului se realizează spiritual în Ghetsimani și trupește în Golgota și se termină cu moartea. Hristos - suferă trupește și spiritual, parcă, echivalentul tuturor păcatelor omenești, al tuturor chinurilor iadului pentru păcate, și prin aceasta desființează puterea păcatului, îl face ca inexistent, împacă cu Dumnezeu pe oameni care, cu libertatea lor , vreau să percep și să asimileze este împăcat o, aceasta este mântuirea , Dumnezeu slăvește. Hristos pentru această ascultare jertfă, prin care El restaurează o persoană și devine vrednic și capabil să primească glorificare. Aceasta din urmă se exprimă în învierea și înălțarea la cer, care sunt realizate de Tatăl prin puterea Duhului Sfânt, dar în același timp prin puterea corespunzătoare divino-umană a lui Hristos însuși. Glorificarea aparține așadar și slujirii pontificale și presupune o kenoză care nu a fost încă finalizată, care

numai apa şedinţei Tatălui este asigurată cu grijă. Ce rămâne pentru ministerul țarului? Spre deosebire de cele două anterioare, ea nu este desăvârșită, ci continuă, până când Împărăția lui Hristos se va desăvârși în lume, iar El nu predă împărăția Tatălui. Demnitatea regală a lui Hristos este revelată doar în mod semnificativ în intrarea Sa împărătească în Ierusalim. Ea se realizează prin puterea lui Hristos în lume prin slujitorii Săi credincioși, iar Apocalipsa conține simbolurile acestei domnii în lume și trebuie să fie manifestată și tangibilă pe pământ până la sfârșit, înainte de a se împlini această veac. – Părțile ulterioare ale cărții despre Omenirea Divină trebuie să fie dedicate doctrinei Duhului Sfânt, eclesiologiei și escatologiei.
Oswald Spengler. Ani de decizie. Prima parte. Germania și dezvoltarea istorică mondială. Munchen 1 933. Beck'sche V e г 1 agsbuchhan d-, plămân.
Apariția acestei cărți a lui Spengler are semnificația unei senzații literare și chiar politice în Germania modernă. Viziunea asupra lumii a lui Spengler coincide în multe privințe cu viziunea asupra naționalismului (critica marxismului și liberalismului, cultul cezarismului și al structurii ierarhice a societății, cererea de revenire la spiritul prusac etc.). Ambele își au rădăcinile în Nietzsche și romantismul său masculin-puternic (pe care ambele simplifică). Național-socialismul l-a considerat pe Spengler nu numai persoana sa cu gânduri similare, ci parțial și un profesor și, prin urmare, avea motive să se aștepte ca, odată cu victoria „revoluției naționale”, Spengler să i se alăture și să devină unul dintre liderii săi ideologici. Cu toate acestea, în corul vocilor oamenilor de știință și filosofilor germani, care acum - parțial din entuziasm sincer, parțial din adaptare - glorifică și încearcă să justifice viziunea asupra lumii a curentului dominant (merită să arătăm cel puțin către cel mai faimos acum). Filosoful german Martin Heidegger), vocea lui Spengler suna destul de dur ъ disonanță (care în sine este acum o senzație). Indiferent cum se privește atât ideile național-socialismului, cât și ale lui Spengler în esență, dar, fără îndoială, în favoarea onestității și semnificației lui Spengler este faptul că el și-a păstrat independența spirituală completă. Fiind în multe privințe un aliat al socialului național

ism, adică având adversari comuni cu el, asupra cărora cade fără milă - brusc, Spengler, totuși, are multe cuvinte amare și sobre adresate

conducătorilor actuali (aceștia din urmă și-au salutat cartea fără indignare, ci mai degrabă tristețe cu nedumerire respectuoasă ƀniem) . Dar pe lângă semnificația ei senzațională în situația politică actuală, cartea lui Spengler este, în esență, un fenomen remarcabil. Scrisă literalmente strălucit în limbajul obișnuit al lui Spengler energic, ascuțit și expresiv, surprinde prin seriozitatea și tragedia conținutului său. Este relevant în cel mai bun sens al cuvântului, tocmai pentru că ține cont nu de răutatea de astăzi, ci de tendințele vechi ale epocii. Cartea a fost tipărită cu trei sferturi înainte de răsturnările politice, dar autorul nu a schimbat nimic în ea, pentru că – așa cum declară cu mândrie – scrie „nu pentru ziua sau luna curentă, ci pentru viitor". Sarcina cărții este de a arăta autorităților și opiniei publice din Germania pericolele mari și esențial inevitabile care amenință Europa și Germania, să trezească conștientizarea curajoasă a acestor pericole și capacitatea de a le ține seama în practica politică. Refuză să considere venirea la putere a național-socialiștilor o victorie, pentru că nu existau forțe serioase a căror rezistență ar trebui depășită; prin urmare, veselia zgomotoasă și festivitățile ar trebui, după părerea sa, amânate până la o victorie adevărată, care nu poate fi decât o victorie politică străină.
Spengler subliniază caracterul catastrofal al epocii de decădere, declin și haos trăit de omenirea europeană - deja din timpul Revoluției Franceze sau chiar puțin mai devreme decât epoca istorică. Din împrejurări complet accidentale, pacea și prosperitatea relativă au domnit în Europa între 1870 și 1914; Prin miopie, generația de generație, această scurtă pauză între paroxisme, a fost acceptată pentru consecvența normalului, iar, dimpotrivă, dezastrele războiului de la Mirovaya, iar evenimentul de devastator întâmplător și politic, excepțional ar trebui să fie atent, pe dimpotriva.strofe, considera necazurile, nenorocirile si pericolele ca pe un fenomen inevitabil si de lunga durata.Cine cauta fericirea si multumirea, mai bine ar fi sa nu se nasca, si nu este vrednic de trait. A trăi în epoca noastră istorică (care acoperă, potrivit lui Spengler, aproximativ cel puțin 19 și 20

secolul) nu pot fi decât oameni cu voință eroică și viziune eroică asupra lumii, oameni pursânge. (Cu acest concept de „rasă", ca categorie spirituală și etică, Spengler înlocuiește conceptul la modă de rasă, despre care spune cu dispreț că aparține zoologiei „și că doar oamenii care nu au o rasă pot vorbi mult. despre).
Epoca pe care o trăim este cel mai îndeaproape caracterizată ca epoca războaielor mondiale și, în același timp, ca epoca dezintegrarii conștiinței statului. Aceasta este o stare de tranziție de la lumea statelor naționale din secolul al XVIII-lea la un imperiu mondial, o analogie completă cu tema a ceea ce s-a întâmplat în lumea antică în ultimele două secole până la P. X, Războiul Mondial amenințat deja de la 1878 (cu complicații după războiul ruso-turc), a fost doar accidental amânat până în 1914 și continuă într-o formă ascunsă până în zilele noastre.Se complică de apariția pe scena mondială a Japoniei, întoarcerea Rusiei în lumea asiatică (în care Spengler vede adevărata esenţă a bolşevismului rus) – şi transferul centrului de greutate al politicii engleze peste ocean. Conceptul de Europa își pierde sensul anterior. Acum doar Germania îi aparține (de acum înainte, avanpostul său extrem în est), Franța și Italia, iar Franța este aproape de osificare spirituală (activitatea ei a fost, după Spengler, doar

insuflată artificial de geniul italianului Napoleon) . Pe de altă parte, în politica sa internă, lumea europeană se află într-o stare de anarhie prelungită; democrația și parlamentarismul sunt doar o coajă fantomatică și subțire a acestei anarhii. Purtătorul ordinii în ea nu este guvernul, ci doar armata, întrucât vechile tradiții de onoare, datorie și patriotism nepartid sunt încă vii în corpul său de ofițeri. Dar armata, bazată pe recrutarea populară, se dezintegrează treptat odată cu declinul conștiinței statului și va trebui inevitabil înlocuită cu o armată profesionistă de mercenari.

Într-un astfel de stat, lumea europeană întâlnește două mari revoluții care se apropie de ea și l-au îmbrățișat deja: revoluția „albă” și „coloră”. Revoluția Albă este bolșevism.Prin bolșevism, Spengler înseamnă puterea maselor, gloata cu poftele ei nestăpânite, materialismul și lipsa demnității și îndatoririle statului. În acest sens, bolșevismul domină nu în Rusia, ci tocmai în Europa. În Rusia, masele de oameni, în tăcere și ascultare, ascultă, înfometând și murind, hoardelor de hani asiatici. În Europa, dimpotrivă, încă de pe vremea liberalismului și a democrației, deja de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, triumfătoare.

ideologia bolșevismului este cultul maselor și al drepturilor lor la egalitate și bunăstare materială, iar de la sfârșitul războiului, partea depravată a maselor, proletariatul urban, conduce de fapt. El nu este exploatat, ci exploatează statul și celelalte clase ale societății. Salariile sunt stabilite de acum înainte fără a ține cont de cerințele realității economice, sub presiunea actualei „dictaturi a proletariatului” în fața sindicatelor și a partidelor socialiste. Se realizează o adevărată expropriere a bogăției naționale în favoarea proletariatului urban. Aceasta este cauza reală a crizei economice mondiale: țăranii și antreprenorii, organizatorii industriei, sunt ruinați, și nimeni nu se gândește să le garanteze un anumit venit minim, să le limiteze programul de lucru, să le asigure în caz de boală. , bătrânețea și moartea. Beneficiați de aceasta, împreună cu proletariatul urban, doar capitalul cămătar financiar, dominând elementele ruinate cu adevărat lucrătoare ale societății. Această revoluție „bolșevică” victorioasă este rezultatul nu al unor cauze economice, ci al unor cauze politice: sursa ei este dezintegrarea unei conștiințe sănătoase de stat-sociale cu principiul ei de datorie, bazată pe un simț al onoarei aristocratic (care a îmbrățișat cândva cel superior, clasele muncitoare) - și, ca urmare a acestei descompunere, succesul politic al viziunii materialiste asupra lumii a intelectualilor revoluționari, hrănit de snobismul cinic al claselor superioare înseși.

Pericolul unei revoluții „albe” este agravat de pericolul unei revoluții de culoare. Rasele colorate din Asia și Africa sunt în mișcare încă din timpul războiului mondial, sunt conștiente de puterea lor și de slăbiciunea rasei albe și asimilează toate realizările tehnice ale acesteia din urmă. Și în același timp, doar popoarele de culoare sunt capabile să muncească din greu și pentru o remunerație neînsemnată, ceea ce le creează competiția economică insurmontabilă pentru Europa (de acum înainte, Spengler plasează Rusia printre popoarele de culoare). Antichitatea a pierit sub atacul barbarilor, pe care ea însăși i-a civilizat și i-a inclus parțial în armata și muncitorii ei. Aceeași soartă amenință lumea europeană, cu singura diferență că în vremurile străvechi lumea barbarilor se afla încă în

afara statului roman, dar acum, datorită faptului că lumea europeană a preluat în exterior aproape întregul glob, barbarul elementul raselor colorate provine din sferele statelor europene. Și cea mai mare amenințare este

o posibilă combinație a ambelor revoluții – „albă” și „colorată” împotriva culturii europene.
Spengler vede singurul mijloc de a rezista acestui atac al ambelor revoluții într-o dictatură cezaristă deschisă – nu o dictatură a „partidului”, pentru că „partidul” este în sine un concept liberal-democrat care a apărut din cultul „voinței poporului”, ” adică din epoca „bolșevică”, dar dictatură a unei personalități puternice și înțeleapte. (Spengler îl consideră pe Mussolini și – în mod neașteptat și de neînțeles – și pe Lenin ca un exemplu de asemenea personalitate!). Și această dictatură ar trebui să se bazeze pe renașterea ideologică a concepției eroic-aristocratice a lumii, pe educarea voinței morale, a simțului responsabilității și al onoarei, pe un individualism cu adevărat creator și spiritualizat. Actualii conducători ai Germaniei (fără a-i numi) Spengler le reproșează că ei înșiși sunt semi-marxişti, răsfaţă instinctele maselor şi muncitorilor, plini de spiritul demagogiei; „Bolșevismul” (în sensul indicat) – îi învață el – este în general invincibil prin mijloace exterioare, căci prinde rădăcini în tabăra învingătorilor înșiși; adevărata măsură a unui om de stat, a unui lider, nu este că își învinge dușmanii deschisi, ci că știe să facă față Masei aderenților săi. Printre aceste avertismente formidabile, Spengler ne învață o singură notă optimistă în raport cu Germania. Germania timp de multe secole a stat departe de lupta pentru dominarea lumii, a trăit în izolare provincială și, prin urmare, nu și-a epuizat forțele ca și alte popoare europene; aceasta este singura ei șansă de mântuire.
Acesta este conceptul original, luminos și sever al lui Spengler. Ca orice concept general, este, bineînțeles, schematic și, prin urmare, unilateral, exagerează mult și nu vede mult altceva (Astfel, nu este nevoie să fii un economist învățat pentru a vedea caracterul unilateral al afirmației că criza economică mondială se datorează exclusiv salariilor incredibil de mari – cum se potrivește acest lucru cu faptul supraproducției tocmai a obiectelor de consum larg – grâu, cafea etc.?). Dar, în principal, Spengler vede, fără îndoială, vigilent și corect; diagnosticul general al bolii Europei este pus, incontestabil corect, și face o impresie puternică. Un alt lucru este viziunea asupra lumii a lui Spengler însuși, cu care este conectat atât cu diagnosticul, cât și cu mijloacele de tratare a bolii. Conștiința eroic-aristocratică, ca bază pentru renașterea umanității bolnave (în acest sens, asemănarea lui Spengler cu Constantine Leontief este remarcabilă)

vym, chiar mai mult decât cu Nietzsche) este ea însăși în întregime crescută și păstrată de un sentiment religios, fără de care este complet de neconceput; Permis pentru el și spiritul necondiționat necesar al serviciului strict cavaleresc implică a fi liber, îndreptat către dimensiuni nepământene și în josnic poate fi îngrădit din locuința urii, mâncând doar forțele spirituale ale lui Hristos și dragostea... Între timp, pentru Spengler însuși, omul este în esență doar un animal prădător, dar unde se vede că un animal prădător

implementează un sistem bazat pe dominația principiului spiritual asupra materialului? Față de religie, și în special de creștinism, Spengler tratează cu dispreț nedisimulat și chiar acuză deschis biserica - în principal pe cea catolică - că a ajutat în fața radicalismului și socialismului creștin, triumful spiritului democrat-bolșevic, ignorând complet nobilimea . și sănătatea spirituală a lui Hristos.curentele iansko-sociale secolul al XIX-lea (ale căror învățături sunt apropiate în unele puncte de propria sa viziune asupra lumii). Spengler este nemiloasă față de raționalism, această încercare de a înlocui puterea creatoare a solului, principiile elementare cu construcții mentale, și bate joc de neputința visătoare a romantismului, pe care el, nu fără motiv, o aduce împreună, ca „ideologie”, cu raționalismul. Dar el însuși este atât raționalist, cât și romantic. El este raționalist, pentru că el însuși creează - deși un adevărat - concept mental și consideră că este posibil să-l implementeze în virtutea persuasivității sale raționale; el vrea să trezească puterile vindecătoare ale spiritului cu puterea incantatoare a cunoașterii obiective, mizând în același timp doar pe voința umană și respingând ajutorul forțelor supraumane pline de har. Și este un romantic, în ciuda sobrietății aspre a percepției sale asupra realității, pentru că vrea să salveze modernitatea cu forțele spirituale ale trecutului reînviate în vis din real, pământul - și anume religios - izvorul primar al căruia el. el însuși este rupt fără să-l înțeleagă și să-l respingă.
Cartea lui Spengler, desigur, nu va „salva” pe nimeni sau nimic; va rămâne un fenomen al gândirii moderne fără a deveni un factor de realitate. Dar, ca lucrare a unei minți ascuțite și a unui spirit independent, este de mare valoare și merită cea mai mare atenție.
CU.
Imp. de Navarre: 5, rue dea Gobellns, Paria (JP*).

Biblioteca „Runivers”